

Kriminalisering af stalking

En undersøgelse af muligheder og begrænsninger i retliggørelsen af
stalking

- Et kriminologisk bidrag til dansk retsforskning -

Specialeafhandling

Kriminologi - 2024

Institut for Sociologi og Socialt Arbejde

Aalborg Universitet

Gruppe 14:

Anna Katharina Strandgaard

Laura Sofie Thevik

Vejleder: Annick Prieur

Antal anslag: 189.054

**AALBORG
UNIVERSITET**

Tak

Tak til Dansk Stalking Center og Det Specialiserede Team i Fyns Politi for vigtige perspektiver på vores speciale. Jeres bidrag har gjort denne undersøgelse mulig og er med til at belyse vigtig viden og forståelse af anvendelsen af straffelovens § 242 i praksis. Tak til Rigsadvokaten, for udlevering af registerdata. En stor tak til vores vejleder Annick Prieur for kyndig vejledning og feedback under udarbejdelsen af specialet.

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
1. Indledning.....	4
2. Problemfelt.....	5
2.1. Stalking som opstået samfundsproblem.....	5
2.2. Stalkingens karakter og omfang	7
2.3. Stalking i dansk kontekst	11
2.3.1. Politiske og juridiske reaktioner	12
3. Problemformulering	16
3.1. Begrebsafklaring.....	16
4. Forskningsdesign	17
5. Metode.....	19
5.1. Registerdata fra rigsadvokaten.....	19
5.1.1. Særligt om anmeldelsestale.....	20
5.2 Dokumentanalyse	20
5.3. Semistruktureret interview	22
5.3.1. Eliteinterview	23
5.3.2. Rekruttering.....	24
5.3.3. Præsentation af interviewpersoner	25
5.4. Deltagerobservation	25
5.5. Kodning.....	26
5.6. Anonymisering og etiske overvejelser.....	27
6. Teoretiske perspektiver	28
6.1. Operationel retssociologi	28
6.2. Straffeteori	30
7. Analyse.....	31
7.1. Stalking som politiet ikke har kendskab til.....	33
7.2. Anmeldelse.....	36
7.3. Henlæggelser	39
7.3.1. Manglende grundlag for at indlede eller fortsætte efterforskningen	40

<i>7.4. Sager med tiltalerejsning</i>	45
7.4.1 Relationer og karakteristika.....	45
7.4.2. Stalking ifølge anklageskriftet.....	50
7.4.3 Tilhold, relaterede tiltalerejsninger og særskilt anvendelse af straffelovens § 242.....	54
7.4.4. Tiltaltes personlige forhold og motivation.....	57
<i>7.5. Domsafsigelse</i>	60
7.5.1. Frifindelse.....	63
7.5.2. Fældende afgørelse.....	67
8. Diskussion	76
<i>8.1. Den strafferetlige konstruktion af stalking</i>	76
<i>8.2. Straffelovens anvendelse i praksis</i>	78
8.2.1. Stalking i samspil med eksisterende retsregler	81
<i>8.3. Straffens virkning og alternativer hertil</i>	83
9. Konklusion	87
10. Litteraturliste	91

Abstract

Stalking is a new phenomenon in the Danish legal system. On January 1st 2022, the stalking provision was introduced into the Criminal Code. The introduction took place on the basis of a desire from legislators to ensure better and faster protection of victims of stalking.

This thesis has examined how section 242 of the Danish Criminal Code is used throughout the criminal justice process, and the potential and limitations in the legal formalization of stalking. Using data from the police system, the Prosecutor's Office, and the Criminal Register, we gained access to all stalking cases from 1. January 2022 to 31. December 2023. We have reviewed 23 court transcripts and observed two court cases concerning stalking to assess the practical application of the law. Additionally, we conducted expert interviews with three key persons in the field.

The legislation, with its broad criminality requirements, is designed to handle various types of stalking behaviour. After two years of the law's implementation, 66 individuals have been convicted of stalking, while 116 have been acquitted. Of the 24 cases that resulted in convictions, only 11 were convicted in pure stalking cases. The most significant limitation for the criminal justice chain is the broad criminal law requirements, which allow for discretion and make it challenging for the police, prosecution, and courts to identify cases.

Part of the offenders are not deterred by punishment and reoffend. The criminalization of stalking has limitations in protecting the vulnerable and combating stalking. The most effective way to prevent the behaviour and avoid recidivism is to strike a balance between legal sanctions and treatment interventions for stalkers. The independent criminalization of stalking can, however, send a signal about the seriousness of the crime and create moral barriers among the population, but this general preventive effect depends on how the law is applied and can only be assessed in the long term.

1. Indledning

Stalking er som fænomen beskrevet helt tilbage i antikken af den græske læge og psykiater Hippokrates (Fissel et al. 2020:11). Selvom der er historiske referencer der går langt tilbage i historien, kom de første videnskabelige undersøgelser først for alvor i 1990'erne (Larsen, 2010:136-138). I 1989 blev den amerikanske skuespillerinde Rebecca Schaeffer dræbt af en fan efter massiv stalking. Drabet førte til massiv medieomtale og rejste offentlig opmærksomhed på stalking som et socialt problem. Drabet på den unge skuespillerinde og flere andre tilfælde af unge kvinder, der blev dræbt af tidligere ekskærester efter længere forløb med stalking, førte til at Californien indførte verdens første anti-stalking lov i 1990 (Fissel et al. 2020:11-12).

I august 2021 fremlagde Justitsministeriet 14 initiativer i udspillet *Bedre hjælp til ofre for stalking*, herunder en ny særskilt bestemmelse om stalking i straffeloven (Justitsministeriet, 2021a). Bestemmelsen blev udformet, så den kunne anvendes i samspil med eksisterende indsatser på området, herunder styrket behandling af tilholdssager i politikredsene (Justitsministeriet 2021a:3). Den 14. december 2021 vedtog et enigt Folketing den selvstændige bestemmelse i straffeloven om kriminalisering af stalking. Den daværende justitsminister Nick Hækkerup udtalte i forbindelse med vedtagelsen:

"Stalking er en alvorlig forbrydelse på linje med psykisk og fysisk vold. Derfor er jeg meget tilfreds med, at en enigt Folketing har vedtaget, at stalking fremover skal have en selvstændig bestemmelse i straffeloven, og at det skal kunne straffes med op til tre års fængsel. Det er et stort skridt i retning af at forbedre indsatsen og hjælpe ofrene for stalking, som vi ved er udsat for et enormt pres" (Justitsministeriet 2021b).

Med vedtagelsen af straffelovens § 242 (herefter benævnt § 242) blev stalking skrevet ind i straffelovens kapitel 25, voldskapitlet, og blev dermed sidestillet med vold og psykisk vold. Stalking er med vedtagelsen blevet anerkendt og defineret som vold i strafferetlig forstand. Det er nu muligt, at udøver af stalking straffes, selv om der ikke er forudgående tilhold, der forbyder dem at kontakte den udsatte. Straffebestemmelsen trådte i kraft den 1. januar 2022 (Folketinget 2021; Dansk Stalking Center 2022a:88-89).

2. Problemfelt

I følgende problemfelt præsenteres en gennemgang af forskningslitteratur, der går forud for kriminaliseringen af stalking. Først belyses stalking som social konstruktion, idet vi ønsker at klarlægge, hvordan stalking er blevet konstrueret som et samfundsproblem og dernæst retsliggjort. Dernæst præsenteres stalkingens karakter og omfang i en dansk kontekst. Til at belyse retliggørelsen af stalking gennemgås nedslag af politiske og juridiske perspektiver på kriminaliseringen af stalking. Slutteligt præsenteres straffelovens § 242, dennes brug af formaninger samt lovgivningen for Lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning.

2.1. Stalking som opstået samfundsproblem

Stalking, som fænomen, blev i 1990'erne undersøgt med fokus på stalkingens karakter og udøvertypologier¹. Ifølge Paul E. Mullen, Michele Pathé og Rosemary Purcell kan udviklingen forstås som en ny konceptualisering af allerede eksisterende aktiviteter, hvor nye betydninger knyttes til adfærd og hændelser, som tidligere blev betragtet isoleret, men nu er syntetiseret til en enkelt helhed. Denne proces skal ses som en social konstruktion og forstås som akkumuleringen af betydningstillæg (Mullen et al. 2009:11). Stalking kan dermed ses som en social konstruktion, der gennem samfundets diskurser, er problematiseret og har vundet indpas som et socialt problem.

Kathleen S. Lowney og Joel Best (1995) undersøgte hvordan stalking, gennem mediedækningen fra 1980 til 1994 i USA, blev bragt til offentlighedens opmærksomhed og førte til en konstruktion af et nyt kriminalitetsproblem. Undersøgelsen viste, at stalking, som begreb, sjældent blev brugt i mediedækningen ved hændelser om chikane og forfølgelse. Selvom adfærden blev anerkendt som problematisk, var den ofte beskrevet på en måde, der ikke tiltrak den store offentlige opmærksomhed (Mullen et. al 2009:11).

Fra 1989 til 1991, skete der et øget brug af begrebet, ofte relateret til udøvere, der chikanerede berømte personer (ibid.). Udøverne blev ofte beskrevet som psykisk syge eller

¹ Se feks. Meloy (1998) *The psychology of stalking*; Mullen, et al. (2001) *The Management of Stalkers*.

besat af deres ofre, hvorfor stalking, i befolkningen, blev anset som en adfærd, der skyldes mental forstyrrelse. Denne nye konstruktion blev udbredt blandt offentligheden og fik derigennem øget opmærksomhed, der til sidst førte til lovændringer. Fra starten af 1990'erne blev stalking ofte beskrevet som et resultat af mislykkede forhold, hvor vold blev udøvet af en mandlig partner. Stalking blev herigennem konstrueret til et 'kvindespørgsmål', en udbredt forløber for alvorlig vold og en form for vold i hjemmet mod kvinder. Problemet blev anskuet som et 'almindeligt problem' og udelukkede i høj grad psykologiske forklaringer på udøverens motivationer (ibid.:11-12).

Den første lovgivning fra Californien afspejlede bekymringer om stalking af berømte personer, men den efterfølgende ændring i lovgivningen havde i stigende grad fokus på beskyttelse af kvinder. Siden er betegnelsen udvidet til også at beskrive forfølgelse og chikane, som intimiderende og forstyrrende indgriben i almindelige menneskers liv (ibid.:15).

I Danmark fandt stalking langsomt ind i mediedækningen i starten af det 21. århundrede (Larsen 2010:27). Det var ofte i forbindelse med kendte danskere, som blev udsat for stalking. Op gennem 2010'erne blev stalking i højere grad benyttet som begreb i mediedækningen af blandt andet partnerdrab. I Danmark har der ikke været tradition for at se på særskilte hændelser som stalking, hverken i medierne, retssystemet eller i offentligheden. Indtil starten af 2010'erne har der været en tendens til at betragte den typiske stalkingadfærd som noget der ledsager anden kriminel adfærd eller som en form for husspektakler og ikke en specifik kriminel aktivitet, de kunnes sætte ind overfor (ibid.; Dansk Stalking Center 2022a). Stalking er, de seneste årtier af fagpersoner og organisationer, ofte blevet betragtet som en voldsform og er hyppigt blevet anskuet og behandlet under betegnelsen *vold i nære relationer* og undersøgt mellem tidligere partnere (Karlsson et al. 2021:7; Baumbach et al. 2024:15-17).

I 2010 blev Dansk Anti-Stalking Forening stiftet. I 2015 ændrede foreningen navn til Dansk Stalking Center (herefter benævnt DSC) og oprettede et center, hvis formål er at etablere, udvikle og drive et landsdækkende specialiseret videns-, rådgivnings- samt behandlingscenter for personer berørt af stalking (Dansk Stalking Center s.d.).

Stalkingens fremkomst, som en ny kategori af kriminalitet, deler træk med andre lignende kategorier, der er kommet i frem i lyset, såsom psykisk vold og seksuel vold (samtykkelovgivningen). På hver deres måde har de fået status som sociale problemer, der ikke længere bliver udfordret. Indtil slutningen af det 20. århundrede har stalking og vold i nære relationer i vidt omfang, af politiet og i resten af retsvæsenet, i trit med samfundets anskuelse, været anset for et socialt problem omfattet af privatlivets fred og ikke noget hverken politiet eller andre instanser gjorde indsigt i (Baumbach et al. 2024:15; Loseke 2001:107-108). Stalking har ikke været anerkendt og defineret som vold i strafferetlig forstand, hvorfor udsatte ikke har kunne stille noget op, da adfærden har været betragtet som legitime og socialt acceptable enkeltstående hændelser. De seneste tre år er der, med indførelsen af Det Specialiserede Team (herefter benævnt DST) i Politiet, som skal styrke indsatsen på voldsområdet, og bidrage med større analytisk og vidensbaseret fokus hos Dansk Politi, blevet implementeret en række tiltag, der skal forebygge stalking (Justitsministeriet 2021a:8). Politiets viden er vigtig for forebyggelsen og bekæmpningen af stalking, da de fungerer som en slags gatekeeper til resten af retssystemet. Politiet beslutter om der skal optages en anmeldelse og hvilke efterforskningsskridt der skal tages. Deres faglige skøn og valg er dermed udgangspunktet for anklagerens vurdering af, hvorvidt der skal rejses tiltale. Politiets manglende viden og indsigt kan derfor stå i vejen for en professionel håndtering af sagerne i retssystemet (Søberg & Rimmen 2024:406). At stalking nu anerkendes som et samfundsproblem, kommer til udtryk i lovgivning gennem selvstændige kriminaliseringer af stalking, samt en øget bevågenhed på stalking i mediebilledet.

2.2. Stalkingens karakter og omfang

Stalking er et komplekst fænomen, der adskiller sig fra andre former for kriminalitet. Først og fremmest indbærer forbrydelsen stalking, per definition, en gentagenhed (Spitzberg & Cupach 2007:66). Selvom årsagen til de fleste forbrydelser kan fastslås via en enkelt hændelse, kræver stalking, at lovovertræderen engagerer sig i en række handlinger rettet mod én eller flere personer over tid. Den gentagende adfærd kan ofte indeholde adfærd, der alene er lovlig, hvorfor den ellers uskadelig adfærd, skal fastslås gennem den kontekst og hensigt, hvori de bruges (Brady & Nobles 2015:3152).

Den første lovgivning fra Californien i 1990 afspejlede bekymringer om stalking og drab af berømte mennesker samt arketypiske og gentagne medieskildringer af stalkere og deres trussel (Spitzberg & Cupach 2007:65). Siden da er betegnelsen blevet udvidet til også at beskrive forfølgelse og chikane, som intimiderende og forstyrrende indgriben i almindelige menneskers liv (Mullen et al. 2009:15). Inden for et årti efter vedtagelsen af stalkingbestemmelsen i Californien, vedtog de resterende amerikanske stater samt andre lande, en lignende lovgivning (Spitzberg & Cupach 2007:65).

Stalkingbestemmelser kan overordnet inddeles i tre grupper (Kapley & Cooke 2007:142): 1) Strafferetlige vedtægter, 2) Vedtægter der indeholder straffebestemmelser med en tilføjet, men snæver, civilretlig tilgang og 3) Vedtægter med en samlet tilgang. Den første gruppe fokuserer udelukkende på straffen for stalkingudøveren. Den anden tilføjer et civilretsligt påbud, såsom tilhold. Den tredje gruppe giver retsmidler ud over påbud, fængsel og bøder. Blandt mange stalkingbestemmelser ses en tendens i retningen af en kombination af strafferetlige og civilretlige bestemmelser (ibid.).

Selvom juridiske definitioner varierer på tværs af geografiske grænser, ses der særligt en sondring i lovgivningerne mellem gerningspersonens adfærd og den forurettedes reaktion (Taylor-Dunn et al. 2018:5966). Stalking som gentagelsesforbrydelse er almindeligt anerkendt i de fleste vedtægter. Krænkerens adfærd kan forekomme harmløs, men alligevel kan disse tilsyneladende uskadelige hændelser have en ødelæggende indvirkning på offeret, når de forstås som en del af et bredere adfærdsmønster. Som følge heraf henviser mange lovgivningsmæssige definitioner til virkningen på offeret for at afgøre, om en lovovertrædelse har fundet sted gennem frygtbegrebet (ibid.).

Alsidigheden inden for lovbestemmelser og definitioner besværliggør kortlægningen af andelen af personer, der har været udsat for stalking. Der ses dog en sammenhæng på tværs af studier, at stalking i høj grad er et kønnet fænomen. Den første store undersøgelse af stalking blev offentliggjort af The Australian Bureau of Statistics (1996). Undersøgelsen tog udgangspunkt i 6300 kvinders oplevelse med fysisk og seksuel vold, og viste at 15 procent havde været udsat for stalking på et givent tidspunkt i deres liv (Larsen 2010:137). Fraværet af mandlige informanter understregede fokuset på stalking som et kønnet fænomen.

I undersøgelser af den stalkingudsatte og udøverens relation, har forskning fokuseret på tre relationelle typer: 1) Tidligere nær relation, 2) bekendt og 3) fremmede (Hills & Taplin 1998:139). Her ses det, at størstedelen af de udsatte enten er bekendte med eller har en tidligere nær relation til udøveren. Undersøgelsen har fundet, at en kvindelig udsat oplever mere frygt samt et behov for indgriben af myndighed, når udøveren er en mand, mens mandlige udsatte er mindre tilbøjelige til at opfatte situationen som frygtfrem-kaldende, når udøveren er en kvinde. Udsatte er mindre tilbøjelige til at opleve frygt, når de stalkes af en tidligere nær relation eller en bekendt sammenlignet med en fremmed (ibid.:142).

Der er konsensus i den eksisterende litteratur om, at den strafferetlige reaktion på ofre for stalking kræver forbedring (Taylor-Dunn et al. 2018:5968). Undersøgelser på tværs af lande tyder på, at udsatte sandsynligvis vil støde på betydelige barrierer, når de rapporterer deres bekymringer til politiet. Forskning peger på, at de ofte ikke føler, at de er blevet taget alvorligt af politiet samt kan blive udsat for en ufølsom og offerbebrejdende reaktion (ibid.).

Et engelsk studie undersøgte indflydelsen af tidligere forhold, den udsatte og udøveren imellem, på opfattelsen af stalking, med særligt henblik på opfattelsen af ikke-specialiserede politibetjente og specialpolitibetjente (Scott et al. 2013). Undersøgelsen fandt blandt andet at politibetjente med specialviden var mere tilbøjelige til at tro, at adfærden nødvendiggjorde politiets indgriben sammenlignet med ikke-specialistpolitibetjente samt de specialiserede politibetjente var mindre forudindtaget i deres fortolkninger af kønsbestemt kriminalitet, hvilket stemmer overens med diverse studier (ibid.: 1444)

Foruden politiets specialisering inden for håndtering og forståelse af stalking, er et yderligere relevant grundlag for vurderingsværktøjer risikoprofiler, indsigt i udøveres sårbarhedsfaktorer og bevæggrunde. Mullen, Pathé og Purcell (2001) har opstillet fem typologier, som anvendes i risikovurderingsværktøjet, stalking assessment & management som anvendes i politiet kan benytte, til at *“vurdere risikoen for gentagen vold samt alvorsgraden af den vold, borgeren kan blive udsat for”* (Weih et al. 2019:20). Værktøjerne tager udgangspunkt i tre kategorier af risikofaktorer, herunder voldens katakter, udøverens risikofaktorer, herunder voldsudøverens psykosociale trivsel og baggrund samt voldsudsattes sårbarhedsfaktorer (ibid.:38-41). Ved brugen af disse værktøjer har politiet mulighed for at iværksætte

en tidlig indsats over for den udsatte, udøveren og eventuelt begge parter (Sydsjælland- og Lolland-Falster Politi 2021:37).

Typologierne er opstillet på baggrund af udøverens relation til udsatte, kontekst, motivation, sandsynligheden for at adfærden udvikler sig til vold (risiko) samt stalkerens psykiatriske diagnose. Motivationen for hvorfor individet udøver stalking, skal ifølge Mullen forstås ud fra den kontekst adfærden opstår i. Typologierne søger at indfange formålet med stalkingen samt de behov, som stalkingen tilfredsstiller. De fem typologier er: Den afviste, den intimitetssøgende, den inkompetente, den hævngherrige og den psykopatiske (Mullen et al. 2009:70-112). Typologierne søger at indfange formålet med stalkingen samt de behov, som stalkingen tilfredsstiller.

Fælles for de fem typologier er, at de alle synes at profitere af at indgå i behandling. Strafferetlige sanktioner synes kun at have effekt, såfremt udøveren oplever at omkostningerne ved sin adfærd er højere end fordelene. Det ses i sjældne tilfælde, at udøvere har gode sociale evner. Ofte er udøveren isoleret og fremstår usikre og sensitive, hvor kun enkelte udøvere fremstår overeselsikre og usensitive: *"Difficulties establishing or maintaining intimate relationship lie at the basis of many stalking episodes. Improving this area of function can contribute not only to resolving the current stalking but also to reducing the chances of recidivism"* (Mullen et al. 2001:340-341). Udøvere har som følge af deres adfærd isoleret sig og trukket sig fra sociale sammenhænge, hvorfor etableringen af nye relationer og netværk være yderst hjælpsomme. Håndteringen af stalkere kræver en omfattende tilgang, der kombinerer retslige foranstaltninger med målrettet behandling og terapeutisk intervention (ibid.).

Flere undersøgelser viser, at mange stalkere recidiverer (Rosenfeld 2003; Bendlin et al. 2020). I et studie fra New York fandt Barry Rosenfeld, at 93 ud af de 189 stalkingudøvere der blev undersøgt, havde recidiveret. Undersøgelsen foregik over syv år, hvoraf 80 procent havde begået samme lovovertrædelse inden for ét år efter deres første anholdelse (Rosenfeld 2003:257). Inkapacitering og økonomiske sanktioner viser sig ofte ikke at være nok til at stoppe adfærden. Qua Mullen og hans fund vedrørende stalking og resocialisering af udøverne kan det have en stor indvirkning på mulige fremtidige stalkingforløb med vedtægter, hvor der indgår en samlet tilgang ud over fængsel og bøder, såsom behandling.

2.3. Stalking i dansk kontekst

Den første danske undersøgelse om stalking udkom i 2013 og havde til formål at undersøge viden og karakteren af stalking i Danmark (Johansen et al. 2013). Undersøgelsen viste blandt andet, at de udsatte havde en lang erkendelsesproces af, at de var udsat for stalking og ofte omtalte adfærden med andre termer (ibid.:5). Siden da er der udgivet flere forskningsartikler og iværksat flere projekter i dansk kontekst, som undersøger udbredelsen og omfanget af stalking i Danmark. Samme år som indførelsen af stalkingbestemmelsen gennemførte Megafon en undersøgelse som viste, at 47 procent af de adspurgte danskere gav et kvalificeret bud på hvad stalkingadfærd indebærer. Samtidig kendte kun syv procent til myndigheder og organisationer, hvor udsatte kan hente hjælp (SocialRespons 2023:12).

Justitsministeriets forskningskontor udgav i 2018 en befolkningsundersøgelse, der viste at mellem 67.000 og 92.000 danskere udsættes for stalking årligt, svarende til cirka to procent af den danske befolkning (Justitsministeriet 2018:1). 65 procent af de udsatte var kvinder, mens 35 procent var mænd. I undersøgelsen angav 63 procent at være udsat for stalking af en mand, mens 19 procent angav, at udøveren var en kvinde. 18 procent af de udsatte kendte ikke kønnet på udøveren. I størstedelen af tilfældene, 68 procent, blev kvinder udsat for stalking af en mand. I kun 10 procent af tilfældene hvor en kvinde var udsat, var udøveren af samme køn. Af de mandlige udsatte, var der lige mange mandlige som kvindelige udøvere (ibid.:9).

Ligesom tidligere undersøgelser har vist, ses der i Danmark en skæv kønsfordeling mellem stalking udøvere og udsatte (ibid.). Kvindelige udsatte, der stalkes af en mandlig udøver, udgør den markant største andel af konstellationen mellem ofre og udøvere. Relationen er i 26 procent af tilfældene en tidligere intim relation, såsom en ægtefælle eller kæreste. I 42 procent er relationen et tidligere familiemedlem eller bekendt (nabo eller tidligere kollega). Den sidste andel udgør sager hvor der ingen relation har været forud for stalkingen, heraf har 20 procent ingen tidligere relation og 12 procent kender ikke udøverens identitet (ibid.).

DSCs tal fra 2022 viser, at 65 procent af deres brugere udsættes for stalking af en tidligere partner (Dansk Stalking Center 2023:12). Langt størstedelen af udøverne i

behandling hos DSC er en ekspartner og udgør 61 procent, eller en tidligere intim relation der udgør 13 procent. Sidstnævnte tal er et udtryk for, at stalkingudsatte af eks partnere i højere grad søger hjælp. Ifølge DSC, kan det skyldes at adfærden ofte involverer andre personer, som børn og derfor er enormt komplekse, samt at trusselsniveauet opleves højt, som følge af at udøvere ofte har lettere adgang til udsatte (Dansk Stalking Center 2024:11). Stalking har store konsekvenser for de udsatte. En undersøgelse af Videnscenter for Psykotraumatologi ved Institut for Psykologi på Syddansk Universitet viste, at 78 procent af de udsatte har symptomer på PTSD og at fire ud af fem har symptomer på angst eller depression (Dansk Stalking Center 2022 b:5).

2.3.1. Politiske og juridiske reaktioner

I november 2011 fremlagde daværende justitsminister Morten Bødskov et nyt lovforslag i Folketinget, der samlede lovene om tilhold, opholdsforbud og bortvisning i én lov og gjorde stalkingadfærd til en strafskærpende omstændighed ved overtrædelse af tilhold. I januar 2012 blev loven vedtaget af et enstemmigt Folketing og trådte efterfølgende i kraft den 1. marts samme år. Med denne lov, blev stalking for første gang defineret i dansk lovgivning, under betegnelsen 'fredskrænkelser og forfølgelse' jf. tilholdsloven § 21, stk. 1 (Retsinformation 2011).

Før 2012 var stalking ikke en omstændighed, der blev tillagt selvstændig vægt, og beskyttelsen mod uønsket kontakt og forfølgelse var kriminaliseret i den tidligere straffelovs § 265 og den daværende lov om bortvisning. I 2012 blev dette ændret i takt med indførelsen af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (herefter benævnt tilholdsloven), hvori stalking blev en skærpende omstændighed ved overtrædelser af disse.

I marts 2016 blev det politiske udspil *Stop Stalking* præsenteret. Udspillet havde til formål at øge politiets indsats, højne straffen for overtrædelse af tilhold, give bedre hjælp og rådgivning til udsatte, samt øge viden om stalking. Udspillet lagde kimen til det efterfølgende lovforslag, der selvstændigt kriminaliserede stalking (Justitsministeriet 2016a).

Dette værn mod stalking fortsatte frem til den 6. oktober 2021 hvor et nyt udspil blev fremsat med 14 forskellige initiativer, som tilsammen havde til formål at styrke

bekæmpelsen af stalking (Justitsministeriet 2021a:3). Med lovforslaget blev det foreslået, at der i straffeloven blev indsat en særskilt bestemmelse om stalking. Det særlige ved bestemmelsen er, at handlinger i sig selv bliver strafbare, i modsætning til den allerede eksisterende strafbestemmelse i tilholdsloven, som forudsætter at der på forhånd er udstedt et tilhold. Gennem en umiddelbar kriminalisering af stalking ønskede regeringen en *"konsekvent og forebyggende indsats mod stalking, at sikre ofre for stalking mod deres gerningspersoner, at forurettede skal have hurtigere hjælp og målrettet kompetenceudvikling i politikredsene"* (ibid.). Lovforslaget blev vedtaget den 14. december 2021 og trådte i kraft ved årsskiftet den 1. januar 2022 under straffeloven § 242. Den nye bestemmelse fik følgende ordlyd:

"Den, der på en måde, som er egnet til at krænke en anden persons fred, systematisk og vedvarende kontakter, forfølger eller på anden måde chikanerer den pågældende, straffes for stalking med bøde eller fængsel indtil 3 år". Jf. Straffelovens § 242 (Retsinformation 2024a).

2.3.1.1. Formaninger og tilholdsloven

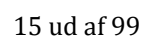
Formaning har karakter af en uformel advarsel, og der er ikke knyttet retsvirkninger hertil, hvorfor de ikke kan sanktioneres (Justitsministeriet 2022a). Formaningen bruges hvis politiet kan konstatere, at der vil kunne vise sig et behov for et tilhold, men hvor der på tidspunktet endnu ikke er fuldt tilstrækkeligt grundlag for at give et tilhold (ibid.).

Tilholdssager er reguleret i tilholdsloven, der trådte i kraft den 1. marts 2012. Tilhold er en forvaltningsretlig afgørelse, og forvaltningslovens regler om partshøring, aktindsigt, skriftlighed, begrundelse samt klagevejledning finder derfor anvendelse. Det betyder blandt andet, at det er klager selv, der skal løfte bevisbyrden og dermed informere politiet om alle forhold. Der er dermed ikke offentlig påtale. Det betyder endvidere, at begge parter skal partshøres og dermed have mulighed for at udlægge hver deres syn på sagen. Hvis et tilhold meddeles, er det ikke en strafferetlig afgørelse, men en foranstaltning som kan pålægges personen der udøver chikane og kan føre til sigtelse, hvis det overtrædes, og dermed blive strafferetlig jf. overtrædelse af tilholdsloven og overtrædelse af § 242 (Rigsadvokaten 2012). Et tilhold kan gives jf. tilholdsloven § 2 stk. 1.:

"Hvis der er begrundet mistanke om, at en person enten har krænket den forurettedes fred eller mod den forurettede har begået et strafbart forhold, der kan sidestilles med en fredskrænkelse, og der er bestemte grunde til at antage, at personen fortsat vil krænke den forurettede på den måde" (Justitsministeriet 2022a).

For at betingelserne er opfyldt, er det efter § 2, stk. 1, nr. 2, en betingelse, at der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende vil fortsætte med at krænke den anden som anført i nr. 1 (indikationskravet) (Justitsministeriet 2022a). Et tilhold kan gives for et bestemt tidsrum, op til fem år. En forsætlig overtrædelse af et tilhold straffes med bøde eller fængsel indtil to år, jf. tilholdslovens § 21 (ibid.). Forskellen på overtrædelse af et tilhold og stalking består derved i, at en systematisk og vedvarende chikanerende adfærd bliver strafbar allerede fra første tilfælde efter § 242, hvorimod det efter tilholdsloven er en betingelse, at udøveren får meddelt et tilhold, for derefter at kunne straffes for overtrædelse af tilholdet. En forvaltningsretlig afgørelse om tilhold adskiller sig således fra en stalkingdom, idet tilholdet har til formål at standse fremtidig chikane, hvorimod en dom for stalking har til formål at straffe overtrædelserne, som allerede er fuldbyrdet. Der ses således en forskel i, hvad sanktioner har til formål. Dette betyder, at selv de tidligste tilfælde af chikane kan danne grundlag for dom efter § 242, ligesom offeret ikke er nødsaget til at afvente politiets sagsbehandling på en bæring om tilhold samt en behandling om en eventuel overtrædelse af tilholdet. Nedenfor illustreres en stalkingsags vej gennem straffesagskæden, fra anmeldelse til dom.

1

3. Problemformulering

Kriminaliseringen af stalking og den manglende retsforskning på stalkingområdet i en dansk kontekst har vakt vores interesse for retliggørelsen af den nye bestemmelse, og hvad den medfører. Dette leder os til følgende problemformulering:

Hvordan anvendes straffelovens § 242 i praksis, og hvilke muligheder og begrænsninger er der i retliggørelsen af stalking?

Vi vil besvare specialets problemformulering gennem karakteriseringen og sammenligningen af sager vedrørende stalking, i hvert led af straffesagskæden. Hertil vil vi undersøge begrundelsen for henlæggelse og frifindelse i de sager, der frasorteres enten af politiet eller anklagemyndigheden, samt hvilke sager der fører til fældende dom, og hvad der ligger til grund herfor. Nærværende speciale har således til formål at undersøge anvendelsen af straffelovens § 242 i praksis samt bidrage med viden om muligheder og begrænsninger i retliggørelsen af stalking. Endvidere vil vi diskutere straf som et præventivt virke, og hvilke andre præventive indsatser der kan supplere kriminaliseringen, for at forebygge at op imod 100.000 danskere hvert år udsættes for stalking.

Med afsæt i data fra Rigspolitiets Sagsstyringssystem (POLSAS), Anklagemyndighedens Qlikview Rapport og Kriminalregistret, udleveret af Rigsadvokaten, har vi fået adgang til registerdata på alle tilholds- og stalkingsager i perioden fra 01.01.2022 til 31.12.2023. Vi har gennemlæst domsafsigelser og overværet retssager, hvor der indgår anklagepunkter for overtrædelse af § 242. Med afsæt heri har vi fået adgang til at undersøge, hvordan loven anvendes i retspraksis. For at få et nuanceret blik på praksis og afdække muligheder og begrænsninger i anvendelsen af loven, har vi foretaget ekspertinterviews med relevante aktører på området. Aktørerne er i berøring med stalking på hvert deres område i Politiet og Dansk Stalking Center. Specialet undersøger problemstillingen ud fra en induktiv undersøgelsestilgang og trækker på den retssociologiske tradition.

3.1. Begrebsafklaring

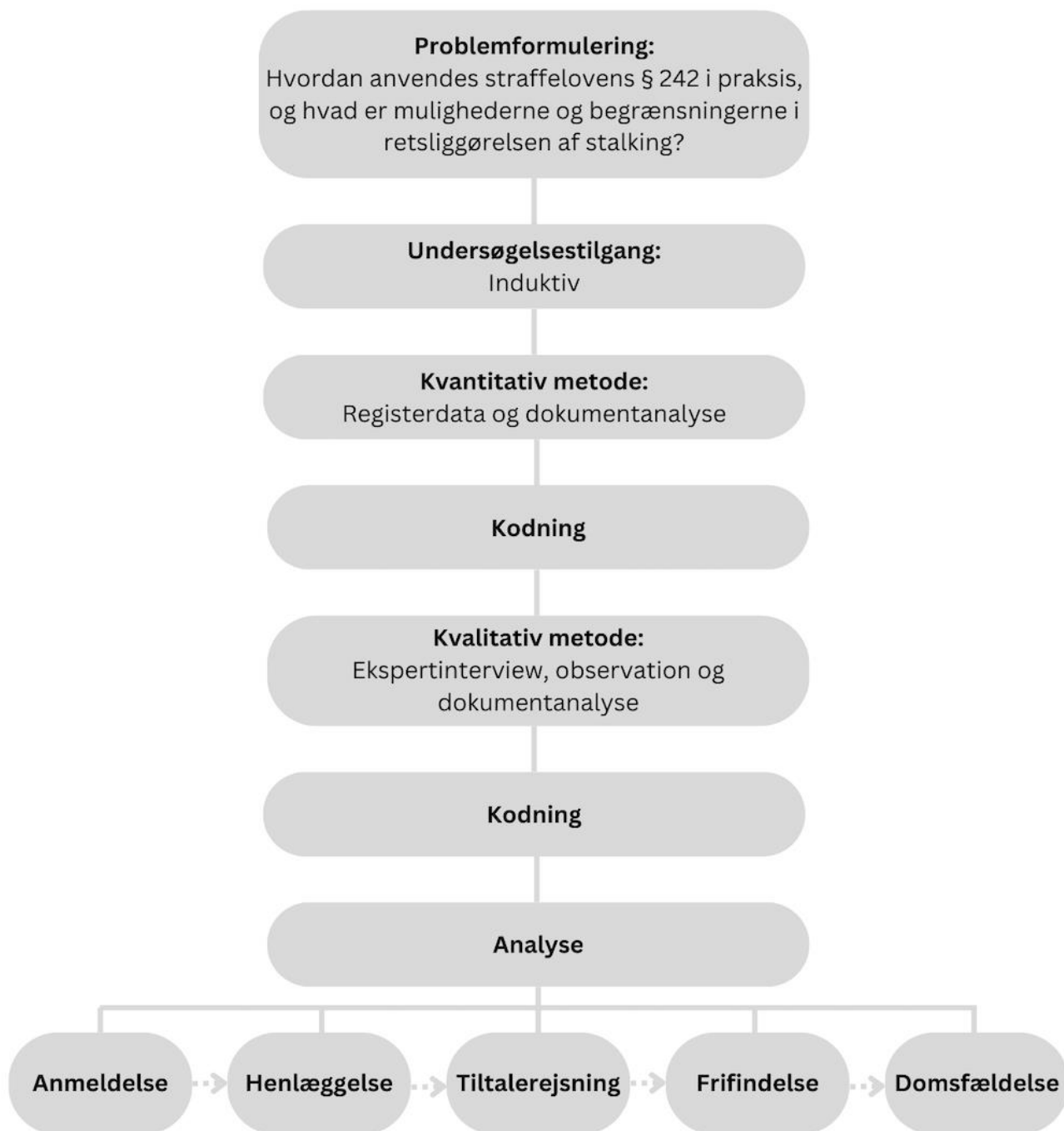
I nærværende speciale anvendes begreberne 'udsat' og 'forurettede' til at beskrive den person, der er udsat for stalking. Tilsvarende bruger vi begreberne 'udøver', 'indklagede',

‘tiltalte’, ‘dømte’ og ‘gerningsmand’ om den person, der er angivet som udøver af stalking. Disse skal betragtes som neutrale betegnelser for, hvilken status de omtalte personer har hos politiet og domstolene, da vi ikke tager stilling til skyldsspørgsmålet.

4. Forskningsdesign

Forskningsdesignet er med til at sikre, at den opnåede evidens gør det muligt at besvare problemformuleringen så entydigt som muligt (de Vaus 2001:9). Nærværende undersøgelse bygger på en induktiv forskningstilgang. Stalking er ikke et nyt område for retsvæsenet at håndtere, men i forbindelse med den selvstændige kriminalisering, har måden det behandles på og beskæftiges med ændret sig, ligesom mulighederne for brugen af eksisterende værktøjer er forandret. Undersøgelsen er baseret på registerdata, domsafsigelser, ekspert-interviews og observationer. Vi forholder os åbent i vores afdækning af emnet samt til de empiriske fund, og lader de konkrete videnskabelige opdagelser være determinerende for identificeringen af eventuelle sammenhænge og mønstre. Vi benytter en metodetrian-gulering, hvor kvantitative analyser suppleres med kvalitative uddrag fra domsafsigelserne samt interviews fra eksperter, der belyser deres erfaringer og viden inden for fagområdet. Dette bidrager til at nuancere sagerne og tydeliggør kompleksiteten i retshåndhævelsen af stalking ²

² Inspiration til specialets opbygning fra Mølbak & Jørgensen (2021) Psykisk vold inden for lovens rammer – Muligheder og begrænsninger i retliggørelsen af psykisk vold

5. Metode

I følgende afsnit præsenteres specialets metodiske tilgange, dets til- og fravalg samt den praktiske udførelse. Vores metodiske valg er med til at danne en gennemsigtighed i processen, hvilket højner den eksterne reliabilitet.

De metodiske tilgange, der traditionelt anvendes inden for kriminologien, trækker på beslægtede videnskaber og kombinerer ofte metodiske tilgange (Møller 2018:201). Da stalking kun har været særskilt kriminaliseret siden den 1. januar 2022 samt, som fænomen, udgør en kompleks sammenkobling af individuelle dispositioner og samfundsmæssige forhold, finder vi det relevant at undersøge problemformuleringen ud fra et forklarende sekventielt design gennem brugen af metodisk triangulering (Bryman 2016:640). Vi benytter kvantitative data til at belyse det overordnede billede af stalking og retsliggørelsen hvortil vi anvender kvalitativ empiri til at uddybe og forklare de kvantitative fund (ibid.).

Først gennemgås anvendelsen og kodningen af registerdata. Dernæst gennemgås dokumentanalyse af domsafsigelser. Yderligere uddybes det semistrukturerede interview og særligt det anvendte ekspertinterview samt brugen af observationsstudiet. Slutteligt præsenteres etiske overvejelser i forbindelse med de alsidige anvendte metoder samt anonymisering.

5.1. Registerdata fra rigsadvokaten

Registerdata er registrerede oplysninger, der findes i forskellige kilder som indeholder oplysninger om de forskellige dele i straffesagskæden (Pedersen 2018:152). Det medtagne registerdata har vi søgt aktindsigt i hos Rigsadvokaten, og er registerdata fra alle 12 politikredse. Størstedelen af dataene er udtræk fra politiets interne system Qlikview, som indeholder statistiske oplysninger over politiets registreringer i Politiets sagsstyringssystem (POLSAS). Opgørelserne er derfor baseret på tal herfra, hvorfor de er behæftet med en vis usikkerhed, idet POLSAS er et journaliserings- og sagsstyringssystem og ikke et egentligt statistiksystem. Det skal bemærkes, at opgørelsen er baseret på dynamiske data, hvilket betyder, at opgørelsen ikke er endelig, hvorfor der kan fremgå indtastningsfejl, forsinkede opdateringer og nye afgørelser. Således vil der kunne ske ændringer afhængigt af tids-

punktet for udtrækket af oplysningerne i opgørelsen, idet der for eksempel kan forekomme efterregistreringer. Dataen er fra en toårig periode fra 01.01.2022 til 31.12.2023. De data vi har fået udleveret er kategoriseret dataudtræk. Vi kan dermed ikke følge det enkelte sags-journalnummer fra anmeldelse til afgørelse. Der er ligeledes variation i dataenes tælleenheder (Pedersen 2018:271). Eftersom dataene er dynamiske og dermed ikke stabile, ses en vis usikkerhed med projektets reliabilitet (Bryman 2016:41). Det er derfor ikke sikkert at de samme resultater kan opnås ved at gentage udtrækket på et andet tidspunkt.

5.1.1. Særligt om anmeldelsestal

Stalking som kriminalitetsart indeholder utrolig mange forhold, idet sager om stalking er et hændelsesforløb med en systematisk og vedvarende forfølgelse og chikane. I det udleverede registerdata, er der sket ændringer undervejs i registreringspraksis for anmeldelser. Før den 16. august 2022, blev anmeldelser registreret i overensstemmelse med politiets sædvanlige registreringspraksis, hvorved enhver anmeldelse registreres særskilt. Det betyder, at et stalking forløb med flere forhold, kan fremgå flere gange i anmeldelsestallet. Der er bagudrettet divergenser i registreringspraksis, herunder i marts og maj 2022, hvor to sager om stalking bestående af henholdsvis cirka 430 og 500 anmeldelser er registreret i overensstemmelse med politiets sædvanlige registreringspraksis, hvorved enhver anmeldelse registreres særskilt. En voldsom stigning i anmeldelser kan dermed skyldes at én sag, der vedrører én udøver, ikke kan bruges til at udlede en samlet tendens over anmeldelser (Pedersen 2018:271).

På baggrund af ovenstående er det ikke muligt at sammenligne antallet af anmeldelser, sigtelser, tiltaler og afgørelser én til én inden for de første to år af retspraksis. (ibid.:154). Vi benytter således registerdata i analysen til at vise et overblik over politiets opgørelser i de enkelte kategorier. Tallene skal dermed ses med forbehold for ovennævnte.

5.2 Dokumentanalyse

I det kriminologiske genstandsfelt kan dokumentanalyse ofte indgå som et vigtigt supplement til andre metoder (Møller 2018:208). Den viden, der kan udlede af dokumenter, vil altid være en del af en bestemt social kontekst og samtid. Dokumenterne er sjældent

ubesmittede af normative interesser. Dette validitetsproblem går strengt taget igen i alle typer data (ibid.).

Dokumentanalyse udgør et vigtigt bidrag til at analysere og forstå fænomenet i en mere diskret tilgang, der giver mulighed for at undersøge fænomenet på afstand (ibid.:201). Da vi ønsker at få et indblik i og analysere fænomener samt udviklingstendenser i allerede eksisterende domsafsigelser, anvendes dokumentanalyser. De indeholder både kvalitativt og kvantitativt data og behandles som sekundære data, hvorfor vi er opmærksomme på kildernes troværdighed og den store tidsafstand til de faktiske begivenheder (ibid.). Ved brug af domsafsigelser får vi adgang til et udsnit af domme, der er afsagt siden ikrafttrædelsen af § 242. Domsafsigelserne fungerer dermed som sekundært data, som ved sin tilblivelse er blevet selektivt redigeret i sit formål at dokumentere rettens domsafsigelse (ibid.). Der er oftest dele af domsafsigelserne der er undladt, såsom vidners forklaringer. Domsafsigelserne varierer derfor i indhold og detaljegraden af retsmødet, blandt andet på grund af forskelle i registreringspraksis. Da vi ikke har fået indsigt i alle domsafsigelser, der er afsagt i undersøgelsesperioden, er vores formål ikke at generalisere til hele populationen, men at vi på tværs af domsafsigelserne, søger at udlede tendenser og belyse konkrete sagers retspraksis.

Sagerne om stalking fremgår i skriftlige domsafsigelser arkiveret hos anklagemyndigheden og hos Rigsadvokaten. Vi har fået adgang til 22 domsafsigelser via Anklagemyndighedens database, samt én enkelt sag på domsdatabasen.dk. De anvendte domsafsigelser er ikke tilfældigt udvalgt af os, men de anvendte databaser er tiltænkt jurister og andre aktører inden for retsvæsenet, hvorfor de tilgængelige sager tænkes at være repræsentative for retspraksis. De fundne domsafsigelser er endelige, hvilket betyder at den enkeltes sagsbeskrivelser ikke ændres selvom sagen ankes. Empirien og specialets resultater kan opnås ved at gentage udtrækkene på et andet tidspunkt, enten gennem de offentlig tilgængelige hjemmesider eller ved at søge aktindsigt hos Anklagemyndigheden eller Politidirektøren, hvilket er med til at højne projektets reliabilitet (Bryman 2016:41).

5.3. Semistruktureret interview

Som supplement til ovenstående anvendte forskningsmetoder anvender vi interviewet som en metodisk tilgang. Interviewet kan bidrage til at belyse vores problemformulering, da det både giver mulighed for en dybere forståelse af den konkrete anvendelse og praksis for brugen af § 242 og samtidig giver plads til, at interviewpersonerne, med deres førstehåndsperspektiv, kan bidrage til at belyse specialets undersøgelsesfelt med deres faglige perspektiver og erfaringer fra praksis.

Den anvendte interviewform er det semistrukturerede interview. Interviewet er baseret på en interviewguide som indeholder en række tematikker med nogle tilhørende forudbestemte spørgsmål, som er udviklet på baggrund af litteratur og teori inden for området, der har til formål at styre samtalen med den interviewede, samtidig med at der gives plads til fleksibilitet og opfølgende spørgsmål, baseret på informanternes perspektiv (Brinkmann 2015:37-38). Spørgsmålene har hverken været for stramt eller løst determinerende for interviewets mulige tematiske indhold. Vores interviewguide har indeholdt nogle overordnede tematikker, men har på baggrund af vores informanternes forskellige baggrunde og arbejdsområder inden for emnet, haft forskellige fokusområder. Interviewguiderne kan læses i sin fulde længde i bilag 1. Dette er med til at højne replicerbarheden (Bryman 2016:41).

Ved anvendelsen af denne kvalitative forskningsmetode får vi mulighed for en samtalepræget og udforskende tilgang, som gør det muligt for os at gå i dybden med specifikke områder, inden for emnet samt indsamle mere detaljerede og nuancerede oplysninger. Vi får derfor mulighed for at udforske de interviewedes perspektiver, erfaringer og opfattelser af anvendelsen af den nye stalkingbestemmelse og dens retliggørelse, samt de forskellige aktørers arbejde og tilgange til den undersøgte kriminalitetstype. Endvidere gives der plads til perspektiver på igangværende eller mulige præventive tiltag på området.

Vi har begge deltaget i alle tre interviews. Dog har vi på forhånd aftalt, hvem af os der fungerede som den primære interviewer, mens den anden fungerede som en observerende interviewer. Hvem der har haft hvilken rolle, har været bestemt på baggrund af den forhenværende relation. Den observerende interviewer har været opmærksom på, hvorvidt alle de

forudbestemte spørgsmål blev stillet, samt eventuelle uddybende spørgsmål der kunne være relevante at komme ind på.

5.3.1. Eliteinterview

Elitepersoner karakteriseres som "*mennesker, der er ledere eller eksperter, og som sædvanligvis beklæder magtfulde stillinger*" (Kvale & Brinkmann 2015:201). Informanterne beskæftiger sig alle inden for fagområdet og agerer hver især, som aktører i forskellige myndigheder og organisationer. Vi har derfor mulighed for at afdække kvalificeret viden inden for området, som er baseret på faktisk og tilnærmelsesvis objektiv viden. Informanternes viden vil dog aldrig være helt objektiv. Deres viden, og måden at anskue fænomenet på, er blandt andet farvet af deres arbejde, som enten er med til at opretholde loven eller bekæmpe fænomenet stalking og dermed beskytte de mulige ofre. Ligeledes kan deres svar være farvet af en interesse i at dramatisere problemet, men samtidig også af behandlings- eller kontroldiskurser (Åkerström & Wästerfors 2018:156).

Vi anskuer de interviewede som informanter, fordi de besidder ekspertviden inden for emnet, som vi ønsker de deler med os (Kvale & Brinkmann 2015:138). Denne anskuelse skal dog ikke forveksles med opfattelsen af informanterne som *vessels of answers*, som passivt formidler informationer, vi ønsker inden for området, ved at dreje på hanen og tømme dem for indhold (Åkerström & Wästerfors 2018:155). Vi benytter os i stedet af interviewmetoden kaldet *active interviewing*, der beskrives som "*en arena for fælles menings-skabelse i interaktionen mellem interviewer og respondent*" (ibid.:155). Vores rolle som interviewer er at opmuntre den interviewede til at fortælle, hvilket godt kan indeholde ledende spørgsmål og fremprovokationer. Dette ser vi dog ikke som værende et problem, eftersom eksperter ofte er vant til at blive udspurgt om deres meninger og tanker, hvorfor de interviewede er i stand til at gøre indsigelser mod spørgsmålene.

I og med et forskningsinterview er en specifik professionel envejsdialog med et klart formål, kan man ikke opfatte interviewet som en fri samtale mellem ligestillede parter (Kvale & Brinkmann 2009:50-51). Ifølge Pierre Bourdieu er interviewsituationen en socialt konstrueret situation, hvor der altid er et asymmetrisk magtforhold mellem intervieweren og interviewpersonen, hvilket skyldes, at det er intervieweren, der 'bestemmer spillets

regler' samt formålet med og brugen af interviewet. Desuden kan dette asymmetriske magtforhold forstærkes, idet interviewer kan indtage en højere position i det sociale hierarki (Bourdieu et al. 1999:609). Dette gør sig dog ikke gældende i vores tilfælde, eftersom vi har valgt at interviewe fagpersoner med ekspertviden inden for området, hvorfor vi, i disse interviewsituationer, ikke er eksperterne. Det er derfor vigtigt at vi besidder en vis ekspertise og er velinformeret om emnet samt kan beherske fagsproget, således at informanterne ikke ser os som spildt tid, men interessante samtalepartnere.

Hver af de tre interviews er afholdt på den respektive informants arbejdsplads, hvilket har været et forslag fra vores side af. Vi ønskede at afholde interviewene i deres vante professionelle omgivelser, da vi ønskede at interviewe informanterne om deres faglige perspektiver og erfaringer, hvilket de professionelle rammer bidrog til.

5.3.2. Rekruttering

Et centralt problem, som ofte opstår i ønsket om at interviewe eksperter, er at få adgang til interviewpersonerne (Kvale & Brinkmann 2015:201). Dette har dog ikke været et problem, i og med vi igennem vores uddannelsespraktik, samt forhenværende arbejde, på forhånd har etableret kendskab og kontakt til alle tre informanter. Vi er dermed gået uden om officielle gatekeepers, som muligvis kunne spænde ben for vores adgang gennem flere korrespondancer og manglende indsigt i, hvem vi ønsker at tale med, samt hvem vi er.

Foruden de tre informanter ønskede vi at interviewe en anklager. Gennem vores overværelse og observation af retssager mødte vi en anklager samt en specialanklager fra statsadvokaten. Efter korrespondance med de ønskede informanter, lykkedes det ikke at få afholdt interviewene grundet sygdom og manglende respons fra deres side. Vi fik dog, gennem vores samtaler med de to anklagere, besvaret spørgsmål om anklagemyndighedens arbejde med straffebestemmelsen, samt hvilke udfordringer de blandt andet så i anvendelsen af § 242. Dette har, trods manglende formelle interviews, bidraget med perspektiver, som vi har kunne trække på, i vores forståelse af retliggørelsen.

5.3.3. Præsentation af interviewpersoner

De tre personer vi har interviewet arbejder alle inden for fagområdet stalking. Én af informanterne arbejder i DST hos Fyns Politi som konsulent, mens de to andre arbejder i DSC som henholdsvis juridisk konsulent og videnskonsulent. Konsulenten hos politiet har en baggrund som psykolog, men har de seneste tre år arbejdet i DST i politiet som civil konsulent. DST er i Fyns Politi forankret i Central Forebyggelse. Den juridiske konsulent er uddannet jurist og har beskæftiget sig med stalking siden 2014, men varetager i DSC den juridiske rådgivning for stalking udsatte. Videnskonsulenten er uddannet kriminolog og har siden 2021 stået blandt andet for varetagelsen af DSC's telefonrådgivning for udøvere, samt undervisning af fagfolk og vidensdeling mellem relevante aktører på området.

5.4. Deltagerobservation

Som tidligere beskrevet har vi ikke adgang til alle domsafsigelser vedrørende stalking. For at øge vores datagrundlag har vi valgt at supplere med retssager, som har kørt under projektets udfoldelse. I vores indsamling af data har vi, gennem domstol.dk, fået indblik i retslistes og de aktuelle sager, som har været i nærliggende byretter og Østre Landsret. Retssagerne er ikke specifikt udvalgt på baggrund af en række kriterier. Helt konkret har vi anvendt deltagerobservation som metode, for at få indsigt i de samme informationer, som vi har gennem domssagerne. Vi har på baggrund heraf udarbejdet en observationsguide, der har fungeret som retningsanvisende for observationerne. Vores observationer blev nedskrevet under retssagen i form af feltnoter. Observationsguiden fremgår i bilag 2.

Deltagerobservation, som metode, kan betegnes som et paradoks, fordi det både refererer til vores aktive involvering i praksis, samtidig med at vi betragter en praksis uden at deltage (Szulevicz 2020:100). Retssager er offentlige tilgængelige, hvorfor vi ikke mener at vores tilstedeværelse har en påvirkning på det observerede miljø, da rettens faglige aktører er vant til observerende deltagere i form af journalister, studerende og andre interessenter. Dog er vi opmærksomme på, at den tiltalte kan påvirkes, fordi de skal tilveje-bringe personlige dele af deres liv, som de måske ikke ønsker, at dele med personer som ikke er nødsaget til at høre det.

Vi har forholdt os bevidst til vores tilstedeværelse i retten. Som observatør til en offentlig retssag har vi bestræbt os på at positionere os 'naturligt', men vi har oplevet at det hos rettens aktører har skabt spørgsmål. Spørgsmålene har vi forholdt os åbent til og givet både aktører såvel som tiltalte eller forurettede mulighed for at rette henvendelse. Dette er sket efter spørgsmål fra aktørerne og ikke en aktiv handling fra vores side, da vi så vidt muligt har forholdt os passivt. Observationerne blev foretaget i naturlige sociale rammer, hvilket højner den økologisk validitet, idet det giver et mere ubesmittet billede af aktørernes ageren (Bryman 2016:42).

Gennem deltagerobservation har vi fået adgang til vidneforklaringer og argumenter fra rettens aktører, som ikke er selekteret. Endvidere har vi fået en bredere indsigt i den tiltaltes motivation og legitimation for deres adfærd samt rettens aktørers udtalelser og argumenter.

5.5. Kodning

Vores tilgang til kodning har været åben og eksplorativ, hvor vi, ved brug af en indholdsanalytisk tilgang, bestræber at beskrive og forstå betydninger, samt søge efter underliggende mønstre og processer (Møller 2018:203). Indholdsanalysen består af to dele. Den kvantitative analyse undersøger numeriske sammenhænge mellem flere variabler. Disse variabler udgøres af enkelte ord og beskrivelser, som går igen, på tværs af domsafsigelserne. Den anden del består af konkrete eksempler fra den enkelte domsafsigelse, som, i analysen, har til formål at illustrere motivationen, personlige forhold og karakteren af stalking (ibid.). Observationskategorier i vores feltnoter har taget udgangspunkt i de forskellige afsnit af de offentlige domsafsigelser, for at have et sammenligneligt udgangspunkt. Vi har dog på forhånd været enige om yderligere kategoriseringer af den observerede adfærd, såfremt mere detaljerede oplysninger skulle fremgå sammenlignet med domsafsigelserne.

På baggrund af de to tilgange har vi kodet dataene med udgangspunkt i eksisterende litteratur, vores undersøgelsesfelt samt de forskellige kategorier i det udleverede registerdata. Vi har altså fra start arbejdet med et udgangspunkt af koder, som vi har orienteret os efter, samt emner, som vi på forhånd mente måtte have relevans. For at sikre

at kodningen af domsafsigelserne foregår så ensartet og systematisk som muligt, har vi opgjort variablene og krydskodet alle domsafsigelser og observationer ud fra vores detaljerede beskrivelser af hver enkelt kodningsvariabel i Excel, for at give mulighed for at sammenligne og uddrage mønstre i dataen.

Interviewene er indledningsvist kodet på baggrund af straffesagskæden, velvidende at de respektive informanter ikke alle berørte de forskellige led. Derefter er interviewene kodet på baggrund af fund fra domsafsigelserne og observationerne. Endvidere er interviewene kodet på baggrund af eventuelle mønstre og sammenhænge. Det har dermed været en iterativ proces, hvor kodningen er blevet modificeret i mødet med empirien.

For at undgå subjektiv bias har vi begge været en del af transskriberingen og kodning af de indsamlede empiri. Dette har været med til at give os en fælles forståelse af materialet og en ensartet kodning af det samme data.

5.6. Anonymisering og etiske overvejelser

Eftersom nærværende speciale omhandler stalking, er der nogle etiske hensyn, der er værd at tage i betragtning. Domssager om stalking indeholder personfølsomme oplysninger om forurettede og gerningspersoner, som vi er ansvarlige for at behandle fortroligt (Brinkmann 2015:466).

Individerne, der indgår i de medtagne sager, har ikke indvilliget i at deltage i nærværende undersøgelse, eftersom vi baserer undersøgelsen på empiri modtaget fra rigsadvokaten samt udskrifter fra domstolene. Det empiriske materiale er derfor behandlet i anonymiseret form, således at de implicerede ikke kan identificeres af hensyn til deres privatsfære (Kvale & Brinkmann 2015:117-118). Vi har hertil fundet det hensigtsmæssigt ikke at medtage unikke karakteristika og fortrolige oplysninger såsom forurettedes og tiltaltes bopæl så informationerne ikke kan tilbageføres til den enkelte sag (Brinkmann 2015:466).

Vi har forholdt os til mulige etiske komplikationer ved at være to interviewere under interviewene. På trods af emnets sensitivitet, formidles det ikke til os af informanter i en sårbar position. Informanterne er professionelle eksperter inden for deres beskæftigelses-

område og er aktive aktører i myndigheder og organisationer, hvorfor de er vant til at blive adspurgte indtil emnet. Vi har dog delvist valgt at anonymisere de interviewede personer af hensyn til deres privatsfære samt deres professionalitet. Eftersom de alle tre arbejder med et sensitivt emne og har direkte kontakt med udsatte og pårørende, er de kun nævnt ved deres profession, stillingsbetegnelse samt hvilken institution de arbejder i.

6. Teoretiske perspektiver

I følgende afsnit præsenteres specialets teoretiske ramme. Vi trækker på den retssociologiske tradition og anvender det teoretiske perspektiv som et redskab til at undersøge og analysere anvendelsen af § 242 i praksis, samt i diskussionen om den nye lovs muligheder og begrænsninger. Derefter belyses straffeteorien, der anvendes til at belyse formålet med kriminalisering og straf. Vi anvender teorien til at se på straffens rationaler samt legitimiteten af de strafferetlige virkemidler.

6.1. Operationel retssociologi

Det retssociologiske perspektiv er nærliggende at inddrage, idet vi undersøger anvendelsen af den nye stalkingbestemmelse. Stalking, som en selvstændig kriminaliseret handling, er ikke tidligere lovreguleret, hvorfor det ud fra retssociologisk forstand, er væsentligt at se på de praktiske problemer, der kan opstå under indførelsen af den nye retsregel, samt hvorvidt bestemmelsen lever op til dens tænkte virkning.

Retssociologien beskæftiger sig med retten som socialt fænomen samt med forholdet mellem retsreglerne og det omgivende samfund. Det kan, i sin videste forstand, beskrives som det sociologiske studium af retten (Andersen et al. 1998:214).

Retssociologien kan opdeles i to emneområder, den *genetiske* retssociologi og den *operationelle* retssociologi. De to områder skal dog ikke opfattes som værende uden relation til hinanden, men nærmere som en fortløbende proces, som først præger retsbestemmelsens etablering, og efterfølgende dens virkemåde (Kristiansen & Dalberg-Larsen 2022:50).

Den genetiske retssociologi er læren om årsagen til retten (ibid.). Denne del vil ikke indgå i den analytiske del af nærværende speciale. Historien og udviklingen af stalking i dansk retshistorie er beskrevet og gennemgået i problemfeltet. Vi vil dermed ikke analysere årsagerne til fremkomsten af den nye stalkingbestemmelse, men i stedet anvende den operationelle retssociologi.

Den operationelle retssociologi er læren om rettens virkninger i samfundet (Andersen et al. 1998:237). Der er oftest et politisk erklæret mål med at gennemføre en lovændring eller -tilføjelse, hvilket også har været tilfældet med § 242. Bestemmelsen har blandt andet den hensigt at fungere som et værn over for potentielle stalkingudsatte. Det er derfor oplagt at undersøge, hvorvidt lovtilføjelsen har haft den ønskede virkning på et samfundsmæssigt problem. Hvordan loven anvendes, og til vurdering af hvorvidt dens formål er blevet realiseret samt forklaringer på lovens succes og fiasko, kan otte kategorier benyttes til at undersøge retsreglens virkning (Kristiansen & Dalberg-Larsen 2022:268). Vi drager på fem: 1) Loven og dens indhold, der betegner selve loven og dens generelle formuleringer, samt om denne er en reel ændring i retstilstanden eller en tilføjelse til gældende ret. 2) Retssystemet i øvrigt, hvilket indebærer at en retsregel skal forstås i sammenhæng med det øvrige retssystem samt hvordan det spiller sammen med allerede eksisterende retsregler. 3) Myndighedernes rolle, indebærer hvordan myndighederne på området fungerer. Myndigheder kan både betegnes som en *"afskrækkende og kontrollerende rolle eller en vejledende og konfliktløsende rolle"* (ibid.:269). Vi vil helt konkret se på straffekædens aktøreres anvendelse af § 242, herunder DSC, både som en virkning af loven i sig selv, men også som en medvirkende årsag til, at lovene i omgivende samfund får de tilsigtede virkninger. 4) Kommunikationsprocesser, betegner at der bliver kommunikeret noget ud til dem, der skal implementere loven i praksis, samt til borgerne, hvis budskab skal være med til at sikre en almenpræventiv virkning på retsliggørelsen af stalking. 5) Indirekte årsager, betegner strukturelle forhold, som kan have en indflydelse på virkningerne, herunder ventetider i retsvæsenet.

6.2. Straffeteori

Udtrykket strafferet betegner den gren af retsvidenskaben, der beskæftiger sig med læren herom (Langsted 2015:17). Strafferetten er den del af retssystemet som omfatter reglerne om forbrydelse og straf, og de forskellige teorier om straffens formål samt dens legitimering, har sat sit præg på måden, som strafferetten er indrettet på (Baumbach & Elholm 2021:45).

Gennem tiden har der været en historisk udvikling i måden straf og straffereformer er blevet anvendt, samt begrundelserne herfor. Mens der i dag lægges vægt på den forebyggende effekt af selve truslen om straf, var man tidligere mere optaget af fuldbyrdelsen af straffen. De klassiske straffeteorier var en mere bibelsk måde at tænke på og var rettet mod handling. Der blev altså straffet for straffe, uden noget latent formål (Cullen et al. 2022:21).

Tanken bag straf har dog ændret sig til en mere utilitaristisk grundtanke, hvor vi straffer for at 'opdrage' lovbyderne, for resten af samfundets skyld. Straf er almenpræventiv ved at være afskrækkende, vanedannende og moral dannende. Loven, eller straffen, signalerer at den pågældende handling er forkert, hvorfor den skal straffes. Straf er dermed blevet manifest, hvis formål er at afskrække den generelle befolkning til at begå selvsamme lovbrud (Skjørten 1994:281). På sigt forventes det, ifølge Kristin Skjørten, at denne handling får en moralsk oprustning af befolkningen, så mulige lovbydere forbliver lovlydige og vælger at afholde sig fra at begå kriminalitet i form af vane frem for afskrækkelse.

Straf kan ligeledes tænkes at virke individualpræventivt ved at forhindre samme lovovertræder i at begå flere og nye lovbrud. Meningen med denne type straf er at straffe for at påvirke forbryderen. Med denne type straf er der tre formål: 1) Afskrækkelse, så den bøde eller fængselsstraf forbryderen forelægges, skal bevirke at lovbyderen ikke ønsker lignende konsekvenser af yderligere lovovertrædelser. 2) Inkapacitering, så frihedsberøvelsen kan uskadeliggøre lovovertræderen i den givne periode. 3) Resocialisering, så lovovertræderen kan genopdrages og genindsættes i det omgivende samfund som en lovlydig borger efter endt straf (Nymo 2013:11).

Stalking er en voldsform, der kriminaliseres på lige fod med fysisk vold i straffeloven. Ifølge Skjørten er der særligt to motiver bag retliggørelsen af vold: Afstraffelse af voldsudøveren og beskyttelsen af de voldsudsatte (Skjørten 1994:281). Der er en række problemer og

udfordringer som knytter sig til anvendelsen af legalstrategien inden for denne type af sager. Helt centralt er budskabet om loven og håndteringen af denne type sager, som skal viderebringes til befolkningen, så det kan have en almen præventiv effekt. Her er det problematisk med en uklar lovgivning. Derudover udgør medierne og deres selektering af bestemte kriminalitetsformer og sager en problematik ved, at de kriminalsager som ikke er salgbare eller af en særlig grotesk karakter, ikke dækkes og medtages i medierne (ibid.). Dette skæve billede bidrager til, at hverken udsatte eller udøvere kan genkende sig selv i den mediedækkede sag. For mulige eller eksisterende voldsudøvere har det derfor ikke en almenpræventiv virkning, hvorfor de enten kan se sig selv som værende sikret fra retsforfølgelse eller rationaliserer og retfærdiggør deres kriminelle adfærd som værende acceptabel, fordi de ikke kan genkende sig selv i denne perifere situation. Ligeledes er det heller ikke med til at beskytte de udsatte fra deres udøvere gennem inkapacitering, fordi anmeldelsestilbøjeligheden, og hermed strafforfølgelsen, er lav (ibid.).

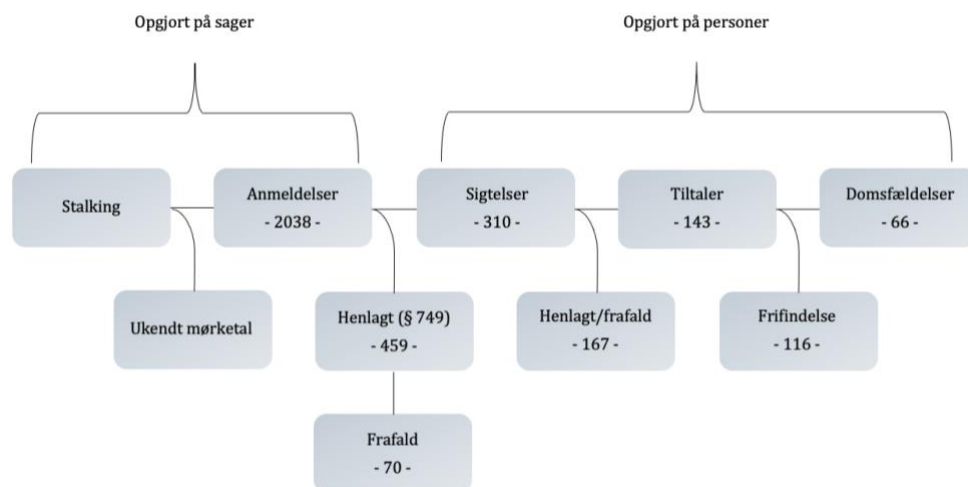
7. Analyse

I nærværende analyse vil de beskrevne metoder benyttes til at belyse, hvordan sager om stalking føres igennem straffesagskæden, samt de muligheder og begrænsninger som ses i praksis. Vi har opdelt analysen ud fra straffesagskædens sekventielle led, som karakteriseres i hver deres analyseafsnit med henblik på at belyse lovens anvendelse. Før og under *anmeldelse* undersøges ud fra informanterne, eksisterende forskning, samt registerdata kategoriseringen af fænomenet hos anmeldere og politiet. Afsnittet *henlæggelser* har til formål at belyse lovbestemmelsen, samt hvad der ligger til grund for anmeldelsens videreførelse i straffesagskæden. Her anvendes registerdata og eksperternes udtalelser. *Tiltalerejsninger* bygger på registerdata, ekspertinterviews samt 23 domsudskrifter og to observationer. Her undersøges, hvad der hos anklagemyndigheden kategoriseres som stalking inden for straffebestemmelsen, samt karakteristika og motivationer i stalking-adfærden. Afslutningsvis undersøger vi straffesagskædens sidste led, *domfældelser*. Her tager vi udgangspunkt i registerdata, for at belyse afgørelserne vedrørende § 242, siden dens ikrafttrædelse. *Frifindelser* har til formål at belyse de specifikke begrundelser for hvilke

forhold der frifindes for og begrundelserne herfor. Slutligt har *fældende dom* til formål at belyse, hvad domstolene betragter som forhold, der falder inden for lovbestemmelsen og dermed muligheder og begrænsninger i anvendelsen af § 242 i praksis.

Nedenfor ses de forskellige led i straffesagskæden. Når politiet modtager en anmeldelse eller på anden måde bliver bekendt med en lovovertrædelse, oprettes en anmeldelse under en gerningskode (Pedersen 2018:271). Hvis politiet vurderer, at der er en rimelig grund til at mistænke personen, fører dette til en sigtelse for lovovertrædelsen, ellers henlægges sagen. Såfremt den pågældende sigtes, beslutter anklagemyndigheden, om der skal rejses tiltale eller ej. Hvis der ikke rejses tiltale, sker der tiltalefrafald. Kommer sagen for retten, idømmer domstolen en afgørelse, som enten kan føre til frifindelse eller fældende dom (ibid.). Vi retter her en opmærksomhed på sagsflowet (jf. 2.3.1.2) eftersom stalkingsager, kan starte som en formaning eller begæring om tilhold, men ende i en tiltale og eventuelt domfældelse for overtrædelsen af § 242. Under alle led af straffesagskæden anvender vi udtræk af tal, der ikke er selekteret efter, hvorvidt sagerne er afsluttet, samt kan have varierende registreringspraksis. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid, fra anmeldelse til afgørelse for overtrædelse af § 242, var i 2023 på 267,4 dage (Registerdata, Rigsadvokaten 2024).

Følgende viser et overblik over hvor mange anmeldelser, sigtelser, tiltaler og domfældelser, der er registreret inden for de første to år af retspraksis. Tallene baserer sig på rådata, hvorfor de blot illustrerer de faktiske registreringer og ikke er selekteret ud fra hvorvidt sagerne er afsluttet.

Kilde: Registerdata, Rigsadvokaten udledt af POLSAS og Anklagemyndighedens Qlikview rapport 2024

Når en sag bevæger sig gennem straffesagskæden, vil der i hvert led være personer, der foretager en vurdering af, hvorvidt sagen lever op til bestemmelsens kriminalitetskrav. Dette gælder både anmeldere, politi, anklagemyndighed og dommere. Ud fra deres forståelser, kategoriserer de, hvad der falder inden for bestemmelsen og sagerne selekteres dermed som følge af de enkelte led, og hvert led bidrager dermed til den strafferetlige kategorisering af stalking i praksis.

7.1. Stalking som politiet ikke har kendskab til

To procent af danskere i alderen 18 til 74 år oplever at have været udsat for stalking inden for det seneste år (Justitsministeriets Forskningskontor 2018:1). Ud af de 67.000 til 98.000 som årligt oplever at blive udsat for stalking, er det kun en fjerdedel, som kontakter politiet (ibid.). Ifølge Justitsministeriets undersøgelse (2018) er den hyppigste årsag til at stalkingudsatte ikke kontakter politiet, at den udsatte vurderer, at forholdet ikke er alvorligt nok (ibid.). Denne vurdering kan belyses ud fra Skjørtens opstillede problematik i forhold til mediedækningen af kriminelle sager. Fordi medierne konkurrerer hinanden imellem, skal de afdækkede kriminalitetssager være af særlig grotesk karakter for at være salgbare (Skjørten 1994). Det kan have den konsekvens, at udsatte sammenligner deres stalkingforløb med de som vises i medierne, hvorfor de vælger ikke at anmelde det, da hændelserne, i den udsattes øjne, ikke er alvorlige nok.

En yderligere grund til at flere udsatte ikke vælger at anmelde hændelserne, kan ses i en rapport foretaget af DSC blandt deres brugere. Af de udsatte der ikke kontaktede politiet, angav 59 procent at de ikke anmeldte forholdene, idet de ikke mente at politiet kunne hjælpe (Dansk Stalking Center 2023:28). Her kan der trækkes tråde til den eksisterende litteratur, om de barrierer udsatte støder på i deres rapportering af bekymringer til politiet (Taylor-Dunn et al. 2018). Danske offerundersøgelser og rapporter fra interesseorganisationer viser ligeledes, at der var stor utilfredshed med politiets håndtering af sagskategorierne inden for vold i nære relationer. Det bekræftede Rigspolitiets tilfredshedsundersøgelse fra 2020 blandt borgere, der havde været udsat for kriminalitet. Undersøgelsen viste, at de mest utilfredse kriminalitetsramte var ofre for voldtægt og ofre for vold med henholdsvis 47 procent og 34 procent utilfredse (Rigspolitiet 2020:6). Stalking var ikke en del af undersøgelsen,

eftersom undersøgelsen blev foretaget før den selvstændige kriminalisering af § 242, men flere stalkingudsatte indgik i kategorierne, som følge af anmeldelse for vold i tilholdssagerne. Dette dannede grundlag for en øget opmærksomhed på politiets møde med borgere, der er udsat for stalking og vold i nære relationer (Justitsministeriet 2020:10). På baggrund af denne undersøgelse indførte Rigspolitiet i alle 12 kredse DST, der skulle forbedre politiets møde med de udsatte og sikre en øget identifikation af sagskategorien (ibid.).

Manglende anmeldelse kan også skyldes, at udsatte tøver med at indgive en anmeldelse mod en person, vedkommende har haft en tidligere relation til. Der kan være flere årsager til dette, såsom frygt. Ligeledes kan det også være, at vedkommende fortsat er afhængig og fortsat knyttet til den anden person, for eksempel økonomisk eller ved fælles børn, hvilket kan være med til, at den udsatte tøver med at anmelde sin udøver (Markmann, Rikken & Søberg 2024:459). Derfor er der blandt andet blevet implementeret en efteruddannelse, der skal give politiet kompetencer om kompleksiteten af stalking, de forurettedes traumereaktioner og udsathed samt gerningspersonernes motiver og adfærdsmønstre (Justitsministeriet 2020:9).

Som beskrevet i den eksisterende forskning er relationen mellem den udsatte og udøveren, i størstedelen af tilfældene, en tidligere nær relation eller en bekendt (Justitsministeriet 2018; Hills & Taplin 1998). Jurist fra DSC fortæller at størstedelen af deres henvendelser er fra udsatte, hvor udøver er en tidligere partner. Der er dermed en stor andel af stalking-udsatte, som ikke henvender sig og søger rådgivning i DSC, såfremt udøveren ikke er en tidligere nær relation. Når der spørges ind til årsagen om, hvorfor de ikke ser de resterende udsatte repræsenteret i deres henvendelser, fortælles der, at det blandt andet kan skyldes, *“at man har lidt en forudantagelse om at stalking er den forsmåede ekspartner, der ligger ude i busken”* (Bilag 4:Jurist). Denne afbildning kan, ifølge Skjørten, skyldes mediernes afdækning af stalking, eller manglen på samme (Skjørten 1994). Størstedelen af de udsatte, som ifølge Justitsministeriet, ikke bliver udsat for stalking af en tidligere nær relation, kan dermed ikke genkende sig selv i dette billede, hvilket kan være med til at afholde de udsatte fra at anmelde hændelserne.

I forbindelse med den selvstændige kriminalisering af stalking har DSC dog en forhåbning om at henvendelsesbilledet vil ændre sig. Vidensformidler fra DSC fortæller hertil:

“Nu har vi indskrevet det i straffeloven, det alene er jo med til at sætte et billede på hvad stalking er og hvordan det ser ud og hvornår må man hidkalde sig offerpositionen. Det må man gerne når man er udsat for stalking nu, det måtte man i realiteten ikke før, fordi det jo ikke var kriminaliseret” (Bilag 5:Vidensformidler).

Udsatte som ikke har haft en tidligere nær relation til deres udøvere, har måske ikke vidst hvad de skulle foretage sig, og hvordan de skulle få hjælp, fordi adfærden ikke var ulovlig. I og med stalking nu er blevet kriminaliseret, har der været mediedækning på området og samtalen for grænser, og hvad der er lovligt og ulovligt, er åbnet op i samfundet, som *“er en del af at gøre folk opmærksomme på at det er noget man ikke må, men også at der er hjælp at hente”* (Bilag 5:Vidensformidler). Ændringen i retstilstanden muliggør dermed nu, at udsatte for stalking, i rettens øjne, er blevet udsat for noget kriminelt, og at samfundet bakker op om denne forståelse. Denne samfundsdiskussion kan desuden have en almenpræventiv virkning, fordi udøveren ligeledes kan gøres opmærksom på, at denne form for adfærd ikke længere accepteres. Stalking som en illegitim adfærd kan dermed, i takt med kriminaliseringen og det øgede fokus på området, få en moralsk oprustning af befolkningen, så mulige lovbyggere forbliver lovgivende og vælger at afholde sig fra at begå kriminalitet i form af vane, frem for afskrækkelse (Skjørten 1994).

Både mænd og kvinder udsættes for stalking. Fordelingen af stalking er, ifølge Justitsministeriet (2018), for de to køn henholdsvis 35 og 65 procent (jf. 2.3.). Selvom mænd udgør en tredjedel af de udsatte, er det ifølge DSC kun hver femte mand som henvender sig hos dem (Bilag 5:Vidensformidler). Til spørgsmålet om hvorfor det forholder sig sådan, fortælles der: *“Det at være udsat for stalking, for eksempel af en ekspartner, stemmer ikke særligt godt overens med det at være et offer for vold. Mænd identificerer sig meget sjældent med den rolle”* (Bilag 5:Vidensformidler). Hvorfor størstedelen af mændene ikke vælger at anmelde stalkingen, kan skyldes den samfundsmæssige forestilling om hvem der, i christieansk forstand, er det *ideelle offer*, trods det ikke stemmer overens med det egentlige billede. Mændene

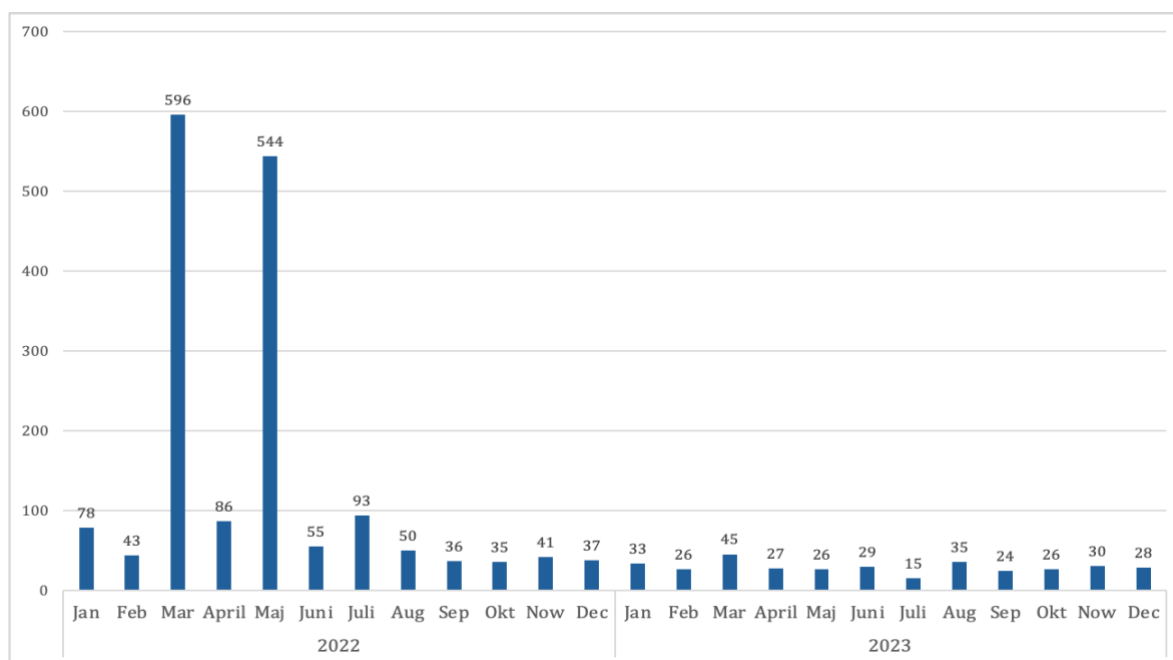
identificerer sig ikke med det mediedækkede billede om den bange kvinde, der stalkes af sin voldspare og ustabile ekspartner. Mange af de ofre, som udsættes for vold i nære relationer, lever nødvendigvis ikke op til de kriterier, der forstås ved det ideelle offer (Christie 1986:18-19).

Desuden viser den eksisterende forskning, at mænd er mindre tilbøjelige til at opleve frygt, når udøveren er en kvinde (Hills & Taplin 1998). Dette billede genkender vidensformidleren fra DSC, som fortæller, at de mænd som oftest ringer ind, står med en følelse af magtesløshed frem for frygt, samt med bekymringer for deres venner og families sikkerhed (Bilag 5: Vidensformidler).

7.2. Anmeldelse

I 2022 og 2023 var der henholdsvis 1694 og 344 anmeldelser for overtrædelse af § 242. På baggrund af ændringer i registreringspraksis ved anmeldelser (jf. 5.1.1) finder vi det ikke retvisende at tale om ændringer i anmeldelsestilbøjeligheden ud fra samtlige måneder. Derfor sammenholdes kun det sidste kvartal af 2022 og 2023, for at belyse, hvorvidt der er sket en ændring i anmeldelsesbilledet, efter den nye praksis forventes at være indført.

Tabel 1: Fordelingen af antal anmeldelser i 2022 og 2023 per måned.

Kilde: Rigsadvokaten udledt af POLSAS og Anklagemyndighedens Qlikview rapport 2024

Sammenligner vi antallet af anmeldelser i det sidste kvartal af 2022 med samme kvartal i 2023, ses et lille fald i anmeldelsestilbøjeligheden. I 2022 oprettede politiet 113 anmeldelser for overtrædelse af § 242, mens tallet i 2023 var 84 (Registerdata, Rigsadvokaten 2024). Anmeldelsesbilledet tyder på, at befolkningen ikke har fået øget kendskab til bestemmelsen. Ud fra et retssociologisk perspektiv er det afgørende for lovens virkning i praksis, at befolkningen kender og forstår loven og anmelder lovbrud.

Når en overtrædelse af et tilhold eller § 242 finder sted, vil en straffesag altid starte med en anmeldelse. Anmeldelse kan finde sted ved at forurettede selv oplyser politiet om at et strafbart forhold har fundet sted, eller ved at politiet på anden vis gøres bekendt med forholdet (Pedersen 2018:127).

Den første selektion i straffesagskæden sker allerede ved anmeldelsen, fordi den medarbejder i politiet, der tager imod henvendelsen, foretager en række vurderinger i forbindelse med sagsoprettelsen. Det er dermed den enkeltes forståelse af, hvorvidt adfærden lever op til kriminalitetskravene, der afgør sagens videre forløb. For at kunne gennemskue og identificere de uønskede vedvarende kontaktforsøg og mønstre, kræver det at fagpersonen har en vis viden. Ud fra et retssociologisk perspektiv er det afgørende, at loven, dens fortolkning og håndtering, kommunikeres ensartet til de forskellige aktører. Det er derfor vigtigt, at politiet får den relevante forståelse af loven, så deres opfattelse af sagens alvorlighed ikke affejes grundet manglende indsigt.

I forbindelse med det første møde med politiet fortæller konsulent fra DST, at den daværende regering besluttede et nyt tiltag om, at politiet skal arbejde med en mere traumeorienteret tilgang *“som omhandler at man har viden om hvad traumer er og hvordan man skal møde dem når mennesker har været udsat for noget som i hvert fald har været en voldsom hændelse, for nogle en traumatiske hændelse”* (Bilag 3:Politikonsulent). Denne ændring i politiets praksis kan bidrage til at ændre anmeldelsestilbøjeligheden, så flere ikke føler sig misrepræsenteret eller forkert i deres oplevelse, men at politiet er bedre til at udpege og møde de stalking udsatte. Som beskrevet i den eksisterende forskning viser undersøgelser at specialiserede politibetjente, sammenlignet med ikke-specialiserede politibetjente, var mindre forudindtaget i deres fortolkning af kriminalitetstypen samt mere

tilbøjelige til at tro, at adfærden nødvendiggjorde politiindgreb, hvorfor de bedre kunne imødekomme den udsatte (Scott et al. 2013).

Ligesom udsatte kan fejle i at identificere sig selv som udsatte, kan stigmatisering og barrierer i mødet med udsatte hos politi skygge for potentielle ofre, der ikke falder inden for forestillingen om det ideelle offer. Der stilles derfor krav til et nuanceret syn på et legitimt offer, så kriterier som køn, ressourcer og tilknytning ikke skygger for potentielle ofre og skaber farer for victimblaming (Christie 1986:18-19). I denne forbindelse fortæller videnskonsulent fra DSC:

“Det er en afspejling af samfundet, både hvordan og hvad vi identificerer som ofre. Er politiet lige så gode til at gribe en mand som går ned på politistationen og fortæller at han bliver stalket af hans kæreste på 50 kilo. Så når man går ned til politiet, ser de så én som et som offer og besidder politiet de værktøjer der skal bruges i form af dokumentation? Så af den grund tror jeg at det er meget let forklarligt, hvorfor sagerne ser ud som de gør, både hos os men også hos politiet”
(Bilag 5:Videnskonsulent).

Ifølge videnskonsulenten er det ikke kun den generelle befolkning, der farves af mediernes skæve billede på stalking, det påvirker ligeledes myndigheder og dermed også måden de håndterer samt imødekommer den udsatte. Derudover viser et dansk studie af straffeprocessen og interaktioner mellem politi, domstol og ofre, at politibetjentes faglige opfattelse af deres kerneopgaver blandt andet påvirkede måden, hvorpå de håndterede sagerne, ligesom det formede deres opfattelser af offerets emotionelle behov (Johansen et al. 2022).

Stalking som en kompleks kriminalitetstype, bestående af mange forskellige former for kriminalitet, kan ved første øjekast være vanskelig at identificere som værende stalking. Videnskonsulent fra DSC fortæller i denne sammenhæng:

“Det kræver noget tid, før man kan se, om der er tale om stalking. Det er en afvejning i tid og intensitet. Altså hvis der går rigtig lang tid, så kan der være færre kontaktforsøg, hvis der er en kortere periode, kan der være flere kontaktforsøg. Så intensitet og tidsperspektiv hænger jo også sammen, før vi overhovedet kan se, om der er tale om stalking. Men så snart vi kan identificere, at uønsket ligger hos den

modsatte, og kontaktforsøgene fortsætter, er det vigtigt at sætte ind. Jo før politiet de griber ind, jo før vil vi også få en løsning og jo mere kan vi spare, både udsatte og udøvere får et rigtig ubehageligt forløb” (Bilag 5: Videnskonsulent).

Ifølge videnskonsulenten i DSC er stalking en overset voldsform. Det skyldes blandt andet at stalking kan bestå af kontaktforsøg og hændelser, der i sig selv kan ses som legitime og socialt acceptable, hvis de anskues som særskilte hændelser. Det kan være, at udøver giver gaver eller skriver kærlighedserklæringer.

Som følge af den nye bestemmelse, har politiet indført nye procedure for håndteringen af sagerne. I den forbindelse påpeger konsulenten i DST, at der har været udfordringer i måden hvorpå sagerne tidligere blev registeret. Der er for nyligt lavet en ny procedure for adskillelsen af stalking- og tilholdssager. Førhen kunne der oprettes en stalkingsag som en straffesag, hvor der inde i sagen kunne ligge en begæring om tilhold, som ikke var behandlet. Hvis de to sager ikke var blevet slået sammen, og begæringen om tilhold ikke var blevet gemt væk i en anden sag, kunne et meddelt tilhold muligvis have haft den ønskede effekt, at stalkingforløbet var ophørt og dermed blev standset fremadrettet. Politiet kunne endvidere mindske anvendelse af flere ressourcer og sikre hurtigere indsats. Derudover, set fra forurettedes og udøvers side, kunne politiet have afhjulpet problemet noget før, hvis begæringen om tilhold var behandlet hurtigere. Den nye praksis gør, at en stalkingsag og en begæring om tilhold behandles på to forskellige spor, hvor stalkingsagen tilføjes til begæringen om tilhold som et ad-journalnummer og omvendt. Dette skal forbedre sagsbehandlingen og betyder, at hvis der meddeles et tilhold og dette overtrædes, så vil det automatisk indgå i stalkingsagen (Bilag 3: Politikonsulent).

7.3. Henlæggelser

Mange sager om stalking henlægges af politiet eller anklagemyndigheden, før de bliver afprøvet ved domstolene. I dette afsnit vil vi komme nærmere, hvad der ligger til grund for henlæggelsen eller frafaldet.

Strafforfølgelse for stalking kræver, ifølge rigsadvokaten, at der kan føres bevis for opfyldelsen af tre betingelser, før adfærden eller handlingerne kan anses som stalking efter

straffelovens § 242: 1) At gerningspersonen krænker en persons fred, 2) at adfærden er systematisk og vedvarende samt 3) at den pågældende kontaktes, følges eller på anden måde chikaneres. Hvis kriminalitetskravene ikke er beviseligt til stede, må sagen henlægges, eller gerningspersonen må frifindes i retten. Sager kan henlægges før eller efter, der er sket sigtelse. Tabellen nedenfor viser, hvilke bestemmelser der er anvendt ved henlæggelse af sagerne om stalking.

Tabel 2: Henlagte sager om stalking fordelt efter grundlag i Retsplejeloven i 2022 & 2023.

Bestemmelse i Retsplejeloven	Antal sager
§ 749, stk 1 (Ikke grundlag for at indlede efterforskningen)	98
§ 749, stk 2 (Ikke grundlag for at fortsætte efterforskningen)	255
§ 721 (Påtaleopgivelse)	106

Kilde: Rigsadvokaten udledt af POLSAS og Anklagemyndighedens Qlikview rapport 2024

Politiets efterforskningsmæssige opgave er at klarlægge, om betingelserne for at kunne pålægge et strafansvar er til stede, og tilvejebringe de oplysninger der er nødvendig for sagens afgørelse jf. retsplejelovens § 743. Som vist i tabellen har politiet henlagt 98 sager uden at undersøge dem nærmere. Det er sket efter Retsplejelovens § 749, stk. 1, der giver politiet ret til at afvise en anmeldelse, når der ikke findes grundlag for at indlede en efterforskning. 255 sager er henlagt efter Retsplejelovens § 749, stk. 2, som giver politiet ret til at indstille en påbegyndt efterforskning i sager uden sigtelse, når der ikke findes grundlag for at fortsætte efterforskningen. 106 antal sager er henlagt efter Retsplejeloven § 721. Vi har dog ikke videre indsigt i hvilken del af paragraffen sagerne er henlagt efter. Hvad der ligger til grund for henlæggelsen af de 459 sager, har vi ikke nærmere indsigt i, da vi ikke har adgang til politiets sagsresuméer.

7.3.1. Manglende grundlag for at indlede eller fortsætte efterforskningen

Lovbestemmelsens første krav forudsætter, at gerningspersonen krænker en persons fred. De handlinger, der foretages, skal være *egnet* til at krænke den andens fred. Det er således

adfærdens karakter, der er afgørende. Retsligt betyder det, at bedømmelsen af adfærden er objektiv, således at det for strafansvaret er uden betydning, *“om offeret har fået forstyrret sin fred, eller om vedkommende knap har opfattet fredsforstyrrelsen”* (Baumbach 2024:32). Det er derfor ikke et krav, at adfærden reelt har krænket den forurettede. Kravet om objektivitet er forskelligt fra flere internationale stalkingbestemmelser der, som tidligere nævnt, foreskriver at den udsatte skal opleve frygt (Taylor-Dunn et al. 2018).

Den anden del af bestemmelsen forudsætter, at adfærden er systematisk og vedvarende. Dette betyder, at der skal være tale om adfærd der opfattes som et mønster, hvorfor enkeltstående krænkelser, trods graden af chikane, falder uden for bestemmelsens anvendelsesområde. Det er dog ikke en forudsætning, at adfærden er den samme, hvorfor forskellige former for adfærd godt kan danne et mønster bestående af skiftende typer krænkelser. Før der er tale om vedvarende adfærd, skal hændelserne være foregået over en periode. Her lægges der vægt på intensiteten og den potentielle skadevirkning af adfærden. Er der tale om meget hyppige episoder, vil en meget kort periode medføre, at stalking bestemmelsen kan anvendes, da bestemmelsen beror på en samlet vurdering (Retsinformation 2024a)

Bestemmelsens tredje del forudsætter, at der er tale om kontakt, forfølgelse eller adfærd, der på anden måde kan betegnes som chikanerende.

Kontaktbegrebet omfatter to væsentlige sondringer mellem fysisk kontakt og digital kontakt, samt direkte og indirekte kontakt. Heri kan kontakten både være personlig, skriftlig, telefonisk og nonverbal (ibid.).

Forfølgelse omfatter at følge efter, iagttage og overvåge en anden, hvilket både kan foregå analogt og digitalt. Forfølgelse kan også være kontakt til forurettedes netværk, med henblik på at indsamle informationer om udsattes aktiviteter eller private forhold (ibid.).

Om adfærden på anden måde er chikanerende forstås bredt og kan henvise til både fysiske men også digitale kontaktforsøg. Det kan blandt andet indbefatte hærværk på forurettedes ejendele, bestilling af varer til levering hos forurettede eller spredning af information om forurettede, herunder ved offentliggørelse af private oplysninger samt rygtespredning og falske anklager (ibid.).

Det foreligger i forarbejdet at *“en adfærd vil som udgangspunkt ikke være egnet til at udgøre en krænkelse af forurettedes fred, hvis forurettede selv har initieret kontakt til gerningspersonen. Der vil navnlig kunne lægges vægt på, om forurettede – enten i ord eller handling – på en klar og utvetydig måde har frabedt sig den pågældende adfærd”* (Folketinget 2021:15). Det, at den forurettede tydeligt frabeder yderligere kontakt, samt ikke selv opsøger udøveren, kaldes nul-kontakt. At kontakten betegnes chikanerende forudsætter dermed, at den udsatte har sagt tydeligt fra, over for kontakten (Dansk Stalking Center 2022a:18-19). Nul-kontakt er derfor vigtig, før udsatte henvender og anmelder hændelserne hos politiet, for at de kan vurdere, hvorvidt der er tale om stalking samt grundlag for at indlede efterforskningen. Har den udsatte og udøveren derimod ikke haft nogen form for kontakt forud for adfærden, vil det i sig selv være en form for nul-kontakt, hvorfor den forurettede ikke behøver at frabede kontakten. Udøveren bør, i disse situationer, selv have indset, at adfærden var egnet til at krænke forurettedes fred (Folketinget 2021:15).

Mange stalkingudsatte er ikke opmærksom på, at deres respons gør, at grundlaget for videreførelse i sagen bortfalder. Politi og andre interesseorganisationer, såsom DSC, skal derfor være med til at vejlede den udsatte i disse situationer. Konsulent fra DSC fortæller i denne forbindelse, at mange af deres henvendelser indeholder problematikker der relaterer sig til stalking, men at hændelserne ikke, i lovens øjne, kan ansues som stalking, fordi de ikke opfylder kravene om blandt andet systematisk vedvarende og fredskrænkelser (Bilag 5:Videnskonsulent). Som en del af DSCs tilbud rådgiver de brugerne om, hvad de kan gøre, og hvad der skal til, før hændelserne opfylder kravene i lovbestemmelsen om stalking, såsom at sende en nul-kontaktsbesked eller afholde sig fra at respondere på henvendelser fra vedkommende.

Nul-kontakten kan for flere udsatte være svær at opretholde, idet de ikke kan eller ønsker det. Vedligeholdelsen af kontakten kan holde udøveren i skak, hvorfor den udsatte kan føle sig mere tryk (Bilag 5:Videnskonsulent). Derfor er der flere udsatte som ikke kan få hjælp hos politiet, da de fortsat indgår i kontakt med udøveren, som ikke anses som påtvunget.

Stalkingbestemmelsen er en del af straffeloven og er derfor underlagt offentlig påtale. Dette betyder at politiet har bevisbyrden og at anklagemyndigheden fører sagen, uden at den

forurettede er involveret (Dansk Stalking Center 2022a:89-90). Forskelligt fra begæring om tilhold, hvor det er den udsattes opgave at indsamle beviser, gennem for eksempel en logbog, er ansvaret for indsamling af beviser, i stalkingsager, flyttet til politiet.

Afhængig af hvilken form for adfærd udøveren benytter til at stalke den udsatte, kan det have stor indflydelse på politiets mulighed for at indsamle beviser og dermed også sigte den pågældende. DSC anbefaler derfor den udsatte at indsamle samme dokumentation, som ved begæringen om tilhold: *“Det bør faktisk ikke forholde sig sådan, men man skal fortsat lave det her rigtigt store arbejde, desværre, hvis man skal have hul igennem hos politiet”* (Bilag 4:Jurist).

Trods den offentlige påtale, fortæller politikonsulenten fra DST at selvom det er grænseoverskridende at bede den udsatte om at indsamle sine egne beviser, så er det ikke en praksis der er særlig for stalking: *“Det jo ikke rigtig anderledes end hvis man har været udsat for vold, så bliver man også spurgt om man har været på skadestuen eller har taget billeder af det. Eller ved voldtægtssager, om du har været i bad”* (Bilag 3:Politikonsulent). Som vist i citatet, så fortæller konsulenten, at det ikke er så forskelligt fra mange andre kriminalitetsformer. Selvom det kan virke uretfærdigt og svært, så er det altså en nødvendighed for, at man kan føre bevis som politimyndighed.

Ifølge Justitsministeriets undersøgelse (2018), er den hyppigste form for kontaktforsøg SMS, mails eller anden skriftlig kontakt, hvilket indgår i 72 procent af alle stalking forløb, mens telefonisk kontakt via opkald indgår i 60 procent (Justitsministeriet 2018:12). Denne form for kontaktforsøg er lettere at dokumentere, fordi politiet, ud fra opkaldslistes, kan se at udøveren har kontaktet den udsatte, givet at udøveren har ringet fra sit eget telefonnummer. SMS'er, mails eller anden skriftlig kontakt er ligeledes let bevismateriale at indsamle og kan overleveres til politiet, som kan indhente kontaktforsøgene. Dog viser det sig ikke altid at være tilfældet, trods den offentlige påtale. Jurist fra DSC fortæller i denne forbindelse:

“Vi har lige nu en sag, hvor der har været meget kontakt med socialrådgiver og den lokale politikreds, i forhold til at få politikredsen til at hjælpe den forurettede, med at få udlæst en telefon. De er efterfølgende vendt tilbage med meldingen om, at det kommer de ikke til. Så nu ender det med at den forurettede selv må udlæse telefonen,

hvilket er rigtigt ærgerligt, fordi den offentlige påtale bør åbne døren for at politiet faktisk gør det her stykke arbejde” (Bilag 4:Jurist).

På trods af den offentlige påtale, er flere stalking udsatte, selv nødsaget til at hjælpe politiet med bevisførelsen. Dette bunder særligt ud i det tidsmæssige perspektiv, der skal være til stede, før der er tale om en overtrædelse af § 242. Det er derfor svært at fjerne den administrative byrde fra den forurettede selvom der er et skift i påtalen. Dette strider imod Istanbul konventionen som Danmark ratificerede i 2014, som blandt andet foreskriver, at man ikke må pålægge den forurettede *“en urimelig økonomisk eller en administrativ belastning”* (Council of Europe:19).

Konsulent fra DST fortæller at selvom politiet ikke altid kan være med til at aflaste forurettedes bevisførelse, så kan de gøre dem opmærksomme på, hvad der kan kategoriseres og være et bevis på et chikanerende mønster samt metoder til at indsamle beviser på: *“På den måde så kan det måske gøre perioden, hvor man skal indsamle, kortere, for hvis der er mange ting, så burde det jo tælle i hyppighed* (Bilag 3:Politikonsulent). Som tidligere nævnt i afsnittet, kan mange have én opfattelse af hvad stalking er, hvorfor den udsatte kan tænke at noget så harmløst, som en ølflaske der placeres ved vedkommendes ladcykel, ikke kan anskues som værende stalking. Den udsatte skal derfor gøres opmærksom på, at denne form for adfærd også kan være en del af mønstret og dermed en del af chikanen.

Den fysiske forfølgelse og overvågning er den sværeste form for stalking at bevise, hvorfor denne type sager har størst risiko for at blive henlagt (Bilag 4:Jurist). Her har politiet ikke mulighed for at indsamle beviser, hvorfor det er op til den udsatte selv at indsamle dem. Da gerningspersonen og den forurettede typisk har forskellige forklaringer på, hvad der er foregået, risikeres det at være påstand mod påstand. I denne type af stalkingsager kræver det nærmest, at der er vidner til adfærden eller at den udsatte *“har et bodycam på som konstant filmer eller et videokamera i sin bil, både foran og bagved, hvis udøver følger efter den udsatte i bil”* (Bilag 4:Jurist), hvilket kan siges om de færreste.

7.4. Sager med tiltalerejsning

I følgende afsnit vil vi med udgangspunkt i 25 domsafsigelser, gennemgå stalking ifølge anklagemyndighedens tiltalerejsning. Yderligere vil vi se nærmere på, hvad der kan ligge til grund for udøverens adfærd, sårbarhedsfaktorer hos tiltalte samt relationen indklagede og forurettede imellem.

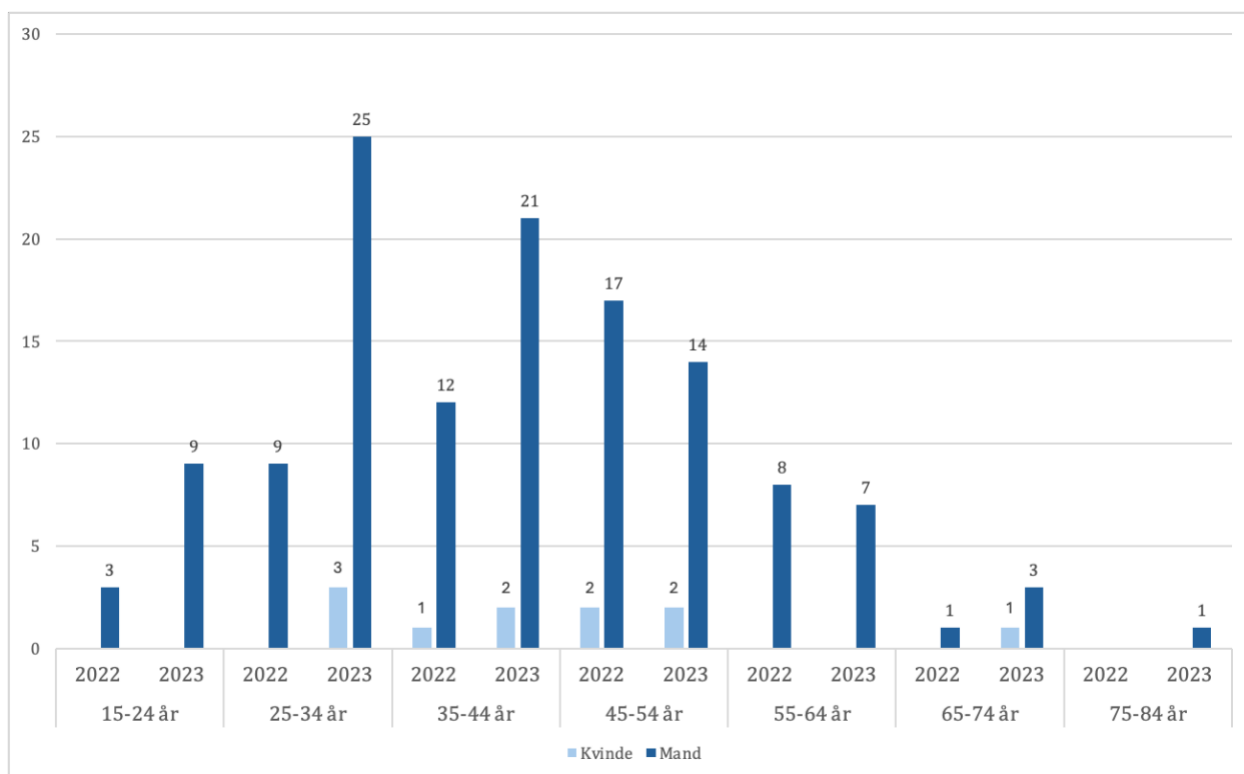
Efter politiets efterforskning sendes sagen til politikredsens Anklagemyndighed, som her skal træffe en beslutning om sagens videre forløb. Politikredsenes anklagemyndighed skulle forud for tiltalerejsning forelægge alle sager om stalking for Statsadvokaten med udkast til anklageskrift samt strafpåstand frem til juni 2024 (Justitsministeriet 2022b). Dette skete på baggrund af et anklagefagligt fokus, for at få afklaret spørgsmål af mere generel karakter om blandt andet lovfortolkning, straffniveau, processuelle temaer og bevismæssige forhold (Anklagemyndigheden 2024).

I 2022 blev der rejst tiltale mod 52 personer, mens tallet i 2023 var steget til 87 personer. I alt blev der rejst tiltale i 143 sagskomplekser i perioden (Registerdata, Rigsadvokaten 2024). Datagrundlaget for den videre analyse er 25 sager, hvor anklagemyndigheden har rejst tiltale for overtrædelse af § 242 og har ført sagen til domstolen.

7.4.1 Relationer og karakteristika

I 2022 og 2023 blev 139 personer tiltalt for stalking. 128 af de tiltalte var mænd, svarende til 92 procent, mens 11 af de tiltalte var kvinder, svarende til 8 procent (Registerdata, Rigsadvokaten 2024). Nedenfor vises en tabel fordelt på år, køn og alder, opgjort på personer, hvor der er rejst tiltale for overtrædelse af § 242.

Tabel 3: Antal tiltaler vedrørende overtrædelse af § 242, fordelt på år, køn og alder opgjort på personer.

Kilde: Rigsadvokaten udledt af POLSAS og Anklagemyndighedens Qlikview rapport 2024

Aldersgruppen 35 til 44 er den hyppigst repræsenterede hos de 92 procent mandlige tiltalte, mens det hos de 8 procent kvindelig tiltalte er aldersgruppen 45 til 54 der optræder oftest (Registerdata, Rigsadvokaten 2024). Aldersgennemsnittet for de tiltalte i de gennemgæede domsudskrifter var ved hovedforhandlingen i byretten 48 år. Den yngste var 24 år, mens den ældste var 74 år. Aldersgennemsnittet i de 25 sager synes dermed repræsentativt for det samlede billede for alderen på tiltalte i 2022 til 2023, hvor 33 procent af alle tiltalte var mellem 35 og 54 år (Registerdata, Rigsadvokaten 2024). Ligeledes ses samme mønster vedrørende kønsfordelingen, hvor mændene også udgør størstedelen af de tiltalte. I 23 af de 25 sager er tiltalte en mand, mens der i to sager er en kvindelig tiltalt. Den modsatte kønsfordeling gør sig gældende hos stalking udsatte. Dette billede stemmer overens med den eksisterende forskning, som viser at det i højere grad er kvinder der bliver udsat for stalking, mens mænd udgør den største andel af stalkingudøvere (Justitsministeriet 2018:8-9). I alle 25 sager er der én tiltalt. I 83 procent af sagerne er den primære forurettede en kvinde, i 13

procent af sagerne er den primære forurettede en mand, mens kønnet i fire procent af sagerne ikke fremgår.

I 19 af de 25 sager er den primære forurettede en kvinde, der udsættes for stalking af en mandlig udøver. I de to sager hvor udøveren er en kvinde, er den primære udsatte er en mand. I tre sager er både den tiltalte og forurettede en mand. I én sag er kønnet på forurettede ukendt, hvor udøveren er en mand.

Tabel 4: Kønsfordelingen mellem tiltalte og forurettede

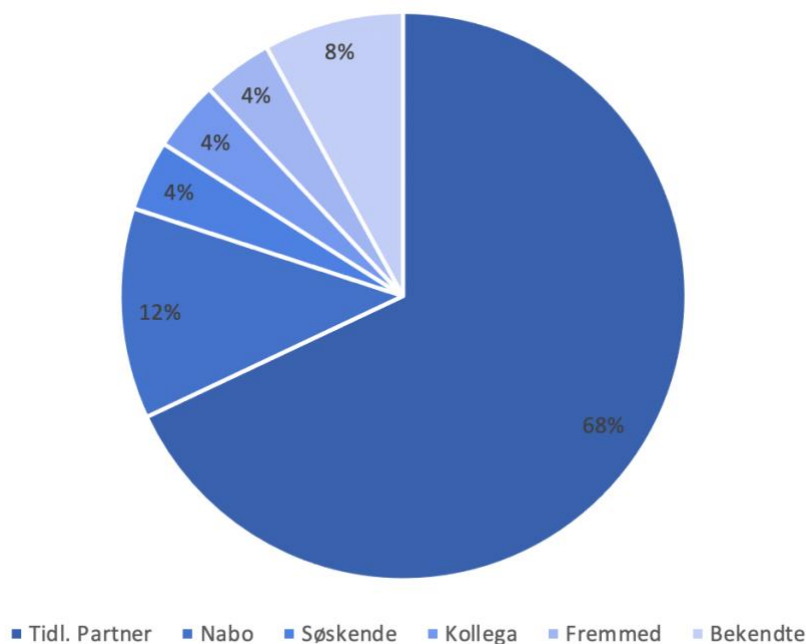
		(Primære) forurettede		
Tiltalte		Mand	Kvinde	Ukendt
	Mand	4	18	1
	Kvinde	2	0	0

Kilde: Domsudskrifter

I sagerne hvor tiltalte og forurettede er samme køn, er der i to ud af tre sager tale om en naborelation, mens der i den sidste sag, er tale om en bekendt. Det ses i domsudskrifterne at stalking mellem samme køn kun optræder i sager, hvor relationen mellem forurettede og tiltalte er bekendte eller fremmede.

Ifølge straffebestemmelsens kriminalitetskrav er der ingen krav om en forudgående relation mellem tiltalte og forurettede. I lovforarbejdet fremgår det: *"Forfølgelse eller kontakt mv. af en person, som ikke har en forudgående personlig relation til gerningspersonen, vil derfor efter omstændighederne også kunne være omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde"* (Folketinget 2021). Nedenfor ses en figur over relationen mellem forurettede og tiltalte i fordelt på de 25 sager.

Figur 1: Fordelingen i relationen mellem forurettede og tiltalte ifølge anklageskriftet:

Kilde: Domsudskrifter

Det ses at stalking mellem tidligere partnerrelationer oftest fremgår i sagerne. I 17 sager er det en tidligere partner, samlever eller kæreste som udsættes for stalking. I tre sager er det en naborelation der ligger forud for stalkingen. I én sag er relationen mellem tiltalte og forurettede søskende, hvor en kvinde opsøger sin bror efter at have fået meddelt et tilhold om ikke at kontakte ham. Én sag drejer sig om en tidligere kollega til tiltalte, der efter et ønske om at etablere en relation, kontakter forurettede. I to sager er relationen ikke nærmere beskrevet end 'forudgående relation'. I den ene sag er den tiltalte mand tidligere straffet for overtrædelse af straffelovens § 216 stk. 2, ved at have tvunget sig samleje, med samme forurettede, da forurettede var under 15 år. I den anden sag er der ikke beskrevet yderligere om relationen, men der er tidligere meddelt et tilhold til tiltalte mod at kontakte forurettede. I blot én ud af de 25 sager er der ingen forudgående relation mellem tiltalte og forurettede. Ifølge Justitsministeriet (2018) forekommer stalking mellem fremmede i 32 procent af stalkingforløbene. At kun én forurettet ikke synes at have en tidligere tilknytning til udøveren, tyder på at denne type af stalkingsager sjældent når til retssystemet. Her kan det, som tidligere nævnt, skyldes den lave anmeldelsestilbøjeligheden blandt udsatte, der ikke har en tidligere nær relation til udøveren, da de ikke identificerer sig selv som udsatte

(jf. 7.1). Sagerne kan desuden være svære for politi og anklagemyndigheden at identificere som stalking, samt manglende beviser der gør det svært at løfte bevisbyrden.

I sager hvor relationen mellem forurettede er en tidligere partner, er der i otte sager fælles børn. Ifølge DSC har 59 procent af deres brugere fælles børn med udøveren. Det strafferetlige værn mod stalking kan således beskytte den forurettede mod den chikanerende kontakt, men forurettede skal stadig tåle beføjet kontakt omhandlende et fælles barn, såfremt der er delt forældremyndighed (Dansk Stalking Center 2024:12). Det fremgår af de gennemgåede sager, hvor der er fælles børn, at stalkingen, ifølge tiltalte, opstår som følge af afsavnet til deres børn, en oplevet uretfærdighed i forbindelse med mistet forældremyndighed eller samvær. I flere tilfælde bruges kontakten til børnene eller om børnene, som mulighed for at fortsætte den uønskede kontakt til forurettede. Stalkingsager der involverer fælles børn er, ifølge Politi og DSC, ofte komplekse fordi der er noget der fortsat binder dem, og i flere tilfælde kommer begæringen om tilhold eller stalking i forbindelse med en verserende sag i familieretshuset. Den bundne kontakt kan skyldes forældremyndighed eller en samværsordning men kan også være en økonomisk binding, som for eksempel et hus (Bilag 5:Videnskonsulent; Bilag 3:Politikonsulent). Denne type af sager fylder, som tidligere nævnt, i anmeldelsesbilledet. De 25 sager indikerer, at de også udgør en stor del af de sager, der ender med tiltale, og som anklagemyndigheden kategoriserer som stalking.

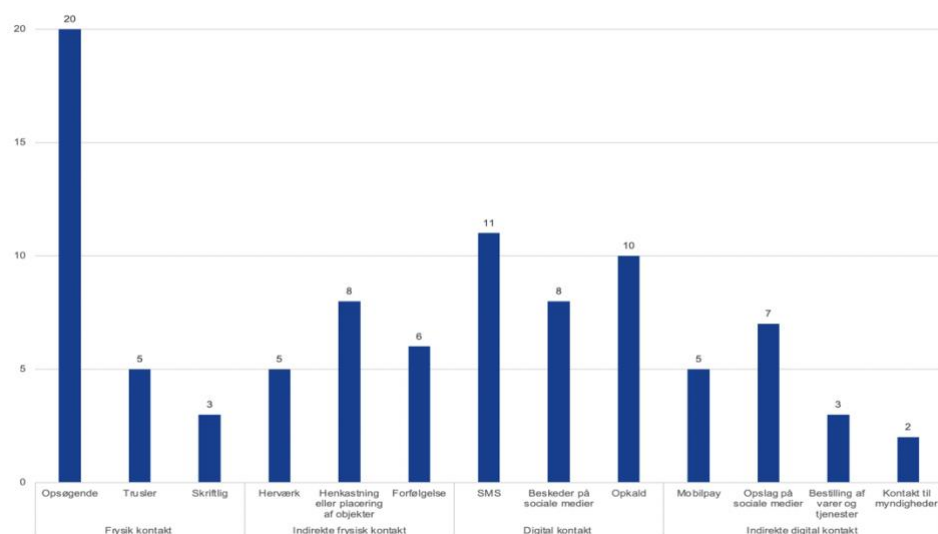
I syv af sagerne indgår der flere forurettede i tiltalerejsningen. I én sag er en mand tiltalt for stalking mod to af sine ekskærester. Sagen blev behandlet som et sagskompleks med to tiltalepunkter, én for hver forurettede. Stalkingen pågår i samme gerningsperiode, men har ikke tilknytning til hinanden. I en anden sag er én mand tiltalt for stalking mod et ægtepar og deres børn, som er nabo til tiltalte. I de resterende fem sager, er det personer, der som led i stalkingen mod en primær anden, er blevet forurettede. I alle fem sager drejer det sig om nye partnere, venner eller børn af den primære forurettede. Her er én kvinde tiltalt for stalking mod en kvinde, som led i stalking mod en mandlig eksmand. I tre sager er én mand tiltalt for stalking mod en eller flere mænd, som led i stalking mod en kvindelig ekspartner, mens én mand er tiltalt for stalking af sin datter, som led i stalking mod sin ekspartner. I én sag er to sekundære forurettede nævnt, uden angivelse af køn, men beskrives som udsatte, som følge af deres relation til den primære forurettede og bruges som led i stalkingen.

Ud over de benævnte forurettede som fremgår af anklageskriftet har vi i seks andre sager identificeret personer, som udsættes for kontakt fra forurettede som led i stalkingen, men som ikke fremgår som forurettede i sagen. I ét eksempel ses det, at tiltalte kontaktede forurettedes forældre. Ved inddragelse af forurettedes netværk eller andre myndigheder, kan stalkingudøveren indirekte kontakte forurettede. Dette betegnes som *stalking by proxy* (Mullen et al. 2009:157). I førnævnte sag, benyttede en mand sine tidligere partners forældre til at tage kontakt til forurettede, og inddrog myndighederne via alarmcentralen for at skabe kontakt til forurettede. Han påkaldte hjælp til forurettedes adresse, idet han oplyste, at hun var ved at dø, hvilket medførte udrykning af ambulance og politi. I nogle tilfælde vil de involverede ubevidst bidrage til, at stalkingen blandt andet kan foregå ved at videregive informationer mellem tiltalte og forurettede (ibid.).

7.4.2. Stalking ifølge anklageskriftet

Gennem de 25 domsafsigelser har vi fået indblik i detaljerede beskrivelser af de enkelte forhold under hvert tiltalepunkt. I det følgende afsnit vil vi beskrive, hvad anklagemyndigheden kategoriserer som stalking, samt eksemplificere hvad der ifølge tiltalerejsningen falder inden for bestemmelsen.

Tabel 5: Fordelingen af kontakt, forfølgelse eller adfærd, der på anden måde kan betegnes som chikanerende ifølge anklageskriftets tiltalepunkter for overtrædelse af §242.

Kilde: Domsudskrifter

Ifølge lovbestemmelsen kan kontakten fra udøver til forurettede have karakter af personlig, skriftlig, telefonisk eller digital (jf. 7.3.1). Bestemmelsen omfatter såvel direkte som indirekte kontakt til forurettede. I de 25 sager med tiltalepunkter for overtrædelse af § 242, er den hyppigste kontaktform, *fysisk kontakt*, ved at opsøge forurettede direkte. Denne kontaktform er beskrevet i 20 sager, svarende til 80 procent. Den opsøgende adfærd sker oftest på forurettedes bopæl, men forekommer også ved forurettedes arbejde, hos bekendte til forurettede, på offentlige områder samt ved deres fælles børns institutioner. Adfærden består oftest i at tiltalte forfølger og forsøger at komme i dialog med forurettede, som afviser kontakten. I tre sager har tiltalte for eksempel afleveret breve direkte til i forurettede, med ønske om at udsatte genoptager kontakten.

Som en del af den opsøgende kontaktform indgår der ofte tilråb mod forurettede. Tilråbene er af en karakter der beskrives som krænkende for den forurettedes fred. I flere sager beskrives den opsøgende adfærd som 'truende adfærd', der også kan indeholde verbale trusler. Dette fremgår i seks sager. I én sag kom tiltalte med tilråb til forurettede, som 'gamle idiot' ud af sit vindue til forurettede, der var nabo til tiltalte. I to sager er indklagede tiltalt for vold, som følge af konfrontationen med en forurettet. Følgende uddrag er et eksempel på dette:

"Hun opsøgte forurettede 1 og 2 på forurettede 1's arbejdsplads gentagende gange og fremsatte trusler på livet i det hun udtale 'Jeg slagter dig' imens hun førte en finger hen over halsen for at illustrere at tiltalte ville skære halsen over på dem, samt udtalte 'jeg slår jer ihjel'".

Kilde: Anklagemyndighedens Vidensbase, sagsnummer: 1900-74265-00074-2

I samme forhold er udøveren tiltalt for at have udsat en tredje forurettede for vold, efter § 244. Citatet er desuden et eksempel på en trussel, som ofte er en del af den adfærd, der forekommer i et stalkingforløb. Trusler er egnet til at demonstrere udøverens magt, ved at kontrollere og styre den udsatte i at gøre noget eller ikke at gøre noget de ellers ville have gjort (Dansk Stalking Center 2022a:28). Trusler kan både være direkte, såsom ildspåsættelse, beskadigede ejendele eller deciderede dødstrusler. De kan dog også være af mere indirekte karakter, som er sværere at bevise. Hvis forurettede og tiltalte har en fælles historie, kan det være en betoning af enkelte ord, en bevægelse eller en speciel formulering

som, i en fremmedes øjne ikke fremstår truende, men indeholde truende elementer i de implicitte budskaber (ibid.).

Foruden de beskrevne fysiske kontaktformer, optræder *indirekte fysisk kontakt* i en stor del af sagerne. Her er hærværk blandt andet beskrevet som den anvendte stalkingadfærd i 20 procent af sagerne. Forholdene indgår som led i den systematiske chikane. Adfærden er med til at intimidere den udsatte samt signalere at udøveren er til stede. Hærværk kan udover at fremkalde følelser som frygt og vrede hos forurettede også have store økonomiske konsekvenser, grundet beskadigelse af personlige ejendele, hvorfor vi ser at flere forurettede får godtgørelse (Dansk Stalking Center 2022a:26). I flere sager er hærværk også udført over for forurettedes netværk, som led i stalkingen mod den forurettede. Eksempelvis er en mand tiltalt for at have begået groft hærværk og brandstiftelse syv gange mod sin ekskæreste og hendes nye kærestes biler. Her havde han blandt andet spraymalet skændselsord på bilerne samt knust en bilrude.

En anden benyttet indirekte fysisk kontaktform er *henkastning eller placering af objekter*, som optræder i hver tredje sag. Denne type kontaktform rummer mange forskellige genstande, som udøvere bruger til at signalere deres kontakt til forurettede. Eksempelvis er en mand tiltalt for at have placeret en død fugl i forurettedes have.

Henkastning eller placering af objekter består dog ikke altid af illegitim adfærd. I flere af domsafsigelserne drejer adfærden sig om gaver, der, i sig selv, kan ses som helt legitime handlinger. En af de tiltalte placerede for eksempel en rose ude foran forurettedes hjem, sammen med et kærlighedsbrev. En anden tiltalt placerede energidrikke ved forurettedes hjem, som en gave, i forsøget på at komme i kontakt med forurettede. Som tidligere beskrevet kan handlinger, som enkeltstående og uden kontekst, virke harmløse, men som led i et stalkingforløb kan være lige så ubehagelige og intimiderende som andre kontaktformer (Dansk Stalking Center 2022a:26). I en tredje sag blev en mand tiltalt for at have kastet poser med slik, penge og muslingeskaller hen til forurettede, både på offentlige veje og i haver hvor forurettede befandt sig. Forurettede er en mindreårig dreng, som tidligere har været udsat for voldtægt af den tiltalte. Henkastningen af genstande rettet mod forurettet, skal derfor ses i lyset af, at forurettede tidligere er offer for en grov forbrydelse, begået af tiltalte, og at gaverne derfor, ifølge tiltalen, skal opleves som intimiderende, skræmmende og

utryghedsskabende. Genstande der leveres eller placeres, kan også være af en karakter der, uagtet konteksten, objektivt må anses som værende chikanerende.

Foruden de ovenstående kontaktformer er forfølgelse også en form for indirekte fysisk kontaktform. Denne form for kontakt er beskrevet i seks sager, hvor tiltalte har forfulgt eller overvåget forurettede eller forurettedes netværk. Som tidligere beskrevet er denne stalkingform er en af de sværeste at bevise (jf. 7.3.1).

Den teknologisk udvikling og sociale medier har muliggjort, at stalking kan forekomme på helt nye måder, hvorfor meget af den anvendte stalkingadfærd foregår digitalt. Direkte kontakt via beskeder og opkald på sociale kommunikationstjenester er, efter fysisk kontakt, den type af kontakt, der forekommer hyppigst. SMS'er til forurettede forekommer i 31 procent af sagerne, mens beskeder på sociale medier beskrives i 24 procent af sagerne. Opkaldet til forurettede optræder i 29 procent af sagerne. Ofte er antallet af forhold, med karakter af direkte digital kontaktform, høje og forekommer hyppigt inden for en kort periode, sammenlignet med andre kontaktformer. En yngre mand blev for eksempel tiltalt for at have sendt 492 beskeder til sin ekskæreste over en periode på fem dage, på trods af at han havde fået meddelt et tilhold mod at kontakte hende.

Mulighederne for at kontakte forurettede digitalt er udtømmelige. Beskrivelser af forholdene viser desuden, at kommentarer og likes på sociale medier ligeledes ses som gerningsindhold, der rejses tiltale for. En anden direkte digital kontaktform, der ses anvendt er MobilPay. I én af sagerne blev en mand blandt andet tiltalt for at sende beskeder via MobilePay til forurettede 1578 gange.

Ligesom fysiske kontaktforsøg, kan digital stalking også foregå gennem indirekte kontakt. Her er opslag på sociale medier ofte anvendt og er ifølge anklageskriftet rettet mod forurettede. Som eksempel herpå ses en mandlig tiltalt der, i en periode på lidt over seks måneder, oprettede over 697 opslag eller kommentarer på Facebook, med groft og personligt indhold omhandlende forurettede, og i flere tilfælde, deres fælles børn.

Digitale kontaktforsøg er ofte nemmere at dokumentere, sammenlignet med fysiske kontaktforsøg, fordi der er konkrete beviser, enten i form af beskeder, opslag eller opkaldslistes. I flere af domsafsigelserne ses det at tiltalte, i flere tilfælde, erkender de faktiske forhold, hvis gerningsstedet er digitalt. Dette kan muligvis skyldes, at der foreligger

konkrete beviser og det ikke er påstand mod påstand. Forskning peger på, at digital stalking har gennemgribende konsekvenser for den udsatte, da stalkingen kan være anonym og konstant samt udenfor den udsattes kontrol (Miller 2012:501; Dansk Stalking Center, 2022a:24).

Stalking kan ifølge tiltalerejsningen også foregå indirekte gennem myndigheder eller tjenester. Her ses eksempler på bestilling af varer til forurettede samt falske indberetninger til myndighederne. Stalking gennem myndigheder bliver, ifølge DSC, blandt andet anvendt som en måde, hvorpå udøveren legalt, i nogle tilfælde, har mulighed for at komme i direkte kontakt med forrettede. Dette ses også i flere af sagerne, hvor tiltalte og forurettede har fælles børn. Ifølge DSC har kontakt, gennem myndighedshenvendelser, ikke haft samme opmærksomhed og konsekvens ved overtrædelse af tilholdsloven. Men i forbindelse med kriminaliseringen af stalking er der kommet en øget opmærksomhed på myndighedshenvendelser fra politiets og anklagemyndighedens side, som følge af fokus på de indirekte kontaktformer, da det kan ses som et led i den chikanøse adfærd fra den stalkingudøvende (Bilag 4:Jurist).

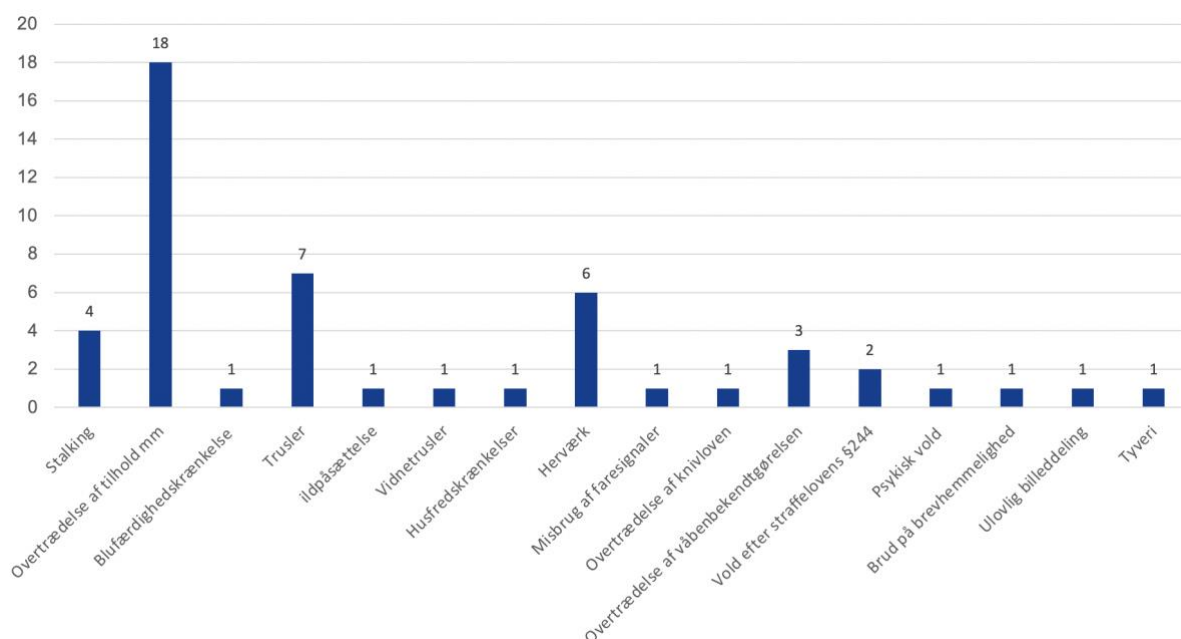
7.4.3 Tilhold, relaterede tiltalerejsninger og særskilt anvendelse af straffelovens § 242

Størstedelen af de indklagede har fået meddelt et tilhold forud for sigtelsen for stalking efter § 242. Dette gør sig gældende i 18 ud af de 25 sager. En overtrædelse af tilhold, som hidtil har været opfattet af skærpelsen i tilholdsloven § 21 stk. 2, kan efter indførelsen af bestemmelsen straffes efter § 242 (Justitsministeriet 2022b). Dog er der i én sag ikke rejst tiltale efter overtrædelse af tilhold, til trods for at det nævnes at tiltalte har fået meddelt et tilhold. Dette kan skyldes, at tilholdet først er meddelt, efter at sagen er sendt til anklagemyndigheden. Tiltale for stalking, er dermed rejst i 84 procent af sagerne på baggrund af overtrædelse af meddelt tilhold. I 16 procent af sagerne er der udelukkende rejst tiltale for overtrædelse af straffelovens § 242.

Foruden tiltale for overtrædelse af tilhold og § 242, var 19 ud af 25 dømte i de aktuelle retssager også tiltalt for andre straffe overtrædelser. Heraf var 10 tiltalt for andre lovbrud,

som ikke relaterede sig til stalkingsagen. Forholdene var begået i anden sammenhæng, men blev afgjort under samme retssag. For eksempel overtrædelse af færdselsloven. I ni ud af de 25 sager er der rejst tiltale for andre lovbestemmelser, der relaterer sig til stalkingadfærden. Her er de tiltalte i gennemsnit anklaget for 2,7 forskellige lovovertrædelser. I syv af de ni sager er der rejst tiltale for trusler. I alle tilfælde er truslerne ligeledes beskrevet under tiltalen for overtrædelse af § 242. I seks sager er der tiltalt for hærværk. I to af sagerne er der tiltalt efter en særlig skærpende omstændighed jf. straffelovens § 291 stk 2, hvor der *“øves hærværk af betydeligt omfang eller af mere systematisk eller organiseret karakter”* (Retsinformation 2024b). I tre sager er der tiltalt for overtrædelse af våbenbekendtgørelsen, mens der i to sager er tiltalt for vold efter straffelovens § 244. I to sager er der tiltalt for husfredskrænkelser. En mand er desuden tiltalt for at stjæle en forurettedes ejendele efter § 276. Én er tiltalt for at have delt sin ekskærestes graviditetsbilleder uden samtykke, mens en anden er tiltalt for at tilgå hans tidligere partners mail og sociale medier. Der er endvidere rejst tiltale for psykisk vold, ildspåsættelse, misbrug af faresignaler, overtrædelse af knivloven, ildspåsættelse og blufærdighedskrænkelse.

Tabel 6: Oversigt over tiltaler som indgår i sagskomplekserne og relaterer sig til tiltalerejsninger for overtrædelse af § 242

Kilde: Domsudskrifter

Domsafsigelserne varierer i antal tiltalepunkter og forhold. Der er ikke en entydig praksis for, hvorvidt overtrædelse af § 242 og overtrædelse af lov om tilhold skrives som flere forhold under ét enkelt tiltalepunkt, eller om hver hændelse fremgår under hvert sit tiltalepunkt. Dette ses i to sager, hvor en mand blev tiltalt for 412 forhold, der alle var samlet under ét tiltalepunkt, mens en anden mand blev tiltalt for 166 forhold fordelt på 22 tiltalepunkter.

I alle 25 sager er der flere forhold under tiltalerejsninger for overtrædelse af § 242. I flere sager er der under hver tiltalerejsning ikke angivet antal kontaktforsøg, men blot en beskrivelse af gentagende adfærd, som er pågået over en periode. Ud fra denne registreringspraksis sammenholdes antal forhold ikke i de enkelte sager, da det ikke giver et retmæssigt billede. Her henviser vi igen til at registreringspraksis spiller en rolle, hvis der skal føres statistikker over antal tiltalerejsninger. Det ses dog at flere forhold er slået sammen under ét anklagepunkt, når det vedrører stalking. Dette kan skyldes kravet om systematisk og vedvarende chikane. Som tidligere beskrevet er stalking en særlig kriminalitetstype i og med forbrydelsen, i lovens øjne, kræver gentagenhed, hvorfor alle hændelserne ikke står alene, men i stedet samles under ét anklagepunkt (jf. 2.2.). Det fremgår dog, at hvert anklagepunkt har hver deres tiltalerejsning, såfremt der er et forudgående meddelt tilhold. Dette skyldes at én hændelse, hvor indklagede har kontaktet forurettede, i sig selv er en overtrædelse af tilholdet og tillige en overtrædelse af § 242.

I tiltalerne fremgår det oftest, at gerningsperioden strækker sig over en længere periode. Gennemsnittet for gerningsperioden er 144 dage, fra første forhold fandt sted til sidste forhold, der er opgjort i anklageskriftet. Den korteste gerningsperiode var fire dage, mens den længste var 561 dage.

Den nye stalkingbestemmelse har et individualpræventivt sigte, i og med den tiltalte kan varetægtsfængsles efter reglerne i retsplejelovens § 762, stk. 1, hvis betingelserne for anvendelse af § 242 er opfyldt (Justitsministeriet 2024). I 48 procent af sagerne har tiltalte været frihedsberøvet. I disse tilfælde ses det, at gerningsperioden er ophørt samme dag eller dagene op til varetægtsfængslingen. Dette viser at muligheden for varetægtsfængslingen, i forbindelse med den selvstændige kriminalisering af stalking, kan bruges som hurtig inkapa-

citering, hvilket giver en midlertidig mulighed for at forhindre stalkingadfærden i at fortsætte.

I tre ud af de fire sager, hvor der kun er rejst tiltale for overtrædelse af § 242, er gerningsperioden startet i januar 2022, hvilket kan tyde på, at der forud for kriminaliseringen af stalking, har foregået ligeartede handlinger. På baggrund af legalitetsprincippet kan der ikke rejses tiltale, da forholdet er begået før kriminaliseringen, hvis der ikke var givet et tilhold på gerningstidspunktet. Det ses i flere af sagerne at der er rejst sigtelse for overtrædelse af tilhold, begået før den selvstændige kriminalisering, men der efter ikrafttrædelsen, er rejst tiltale for stalking.

7.4.4. Tiltaltes personlige forhold og motivation

Det er politiets opgave at indhente alle oplysninger, der er nødvendige for, at retten kan foretage det rette sanktionsvalg i den enkelte straffesag. Dette indbærer en anmodning fra Kriminalforsorgen om udarbejdelse af personundersøgelser i medfør af retsplejelovens § 808 (Justitsministeriet 2016b:1). Ud fra gengivelse af tiltaltes og vidners forklaringer, samt eventuelle personundersøgelser foretaget af kriminalforsorgen, har vi identificeret en række sårbarhedsfaktorer hos de tiltalte. I to sager er den tiltalte samme person, hvorfor der i det følgende tages udgangspunkt i 24 tiltalte.

Stalkingudøveres motivation er ikke homogen, hvorfor der kan være mange årsager til at personen begynder på og fortsætter sin adfærd (jf. 2.2.). Forskning har vist, at der findes fællestræk i motivationen, psykisk habitus og personlighed, samt relationen mellem udøver og forurettede. Ved at identificere stalkingtypen, kan man forudsige noget af adfærden og det forventelige omfang samt indsætte væsentlige forebyggelsesstrategier (Mullen et al. 2001:135-340). Ud fra Mullen, Pathé og Purcells (2001) typologier, har vi identificeret fire af fem typer udøvere, ud fra de tiltaltes forklaringer og Kriminalforsorgens personundersøgelse. Identifikationen af typerne baserer sig på relationen mellem udøver og udsatte samt motivationen. Vi gør opmærksom på, at typerne ikke er gensidig udelukkende (Mullen et al 2001:338). Den mest fremtrædende synes at være den afviste, hvor relationen mellem forurettede og tiltalte er en tidligere intim relation, og hvor adfærden sker på

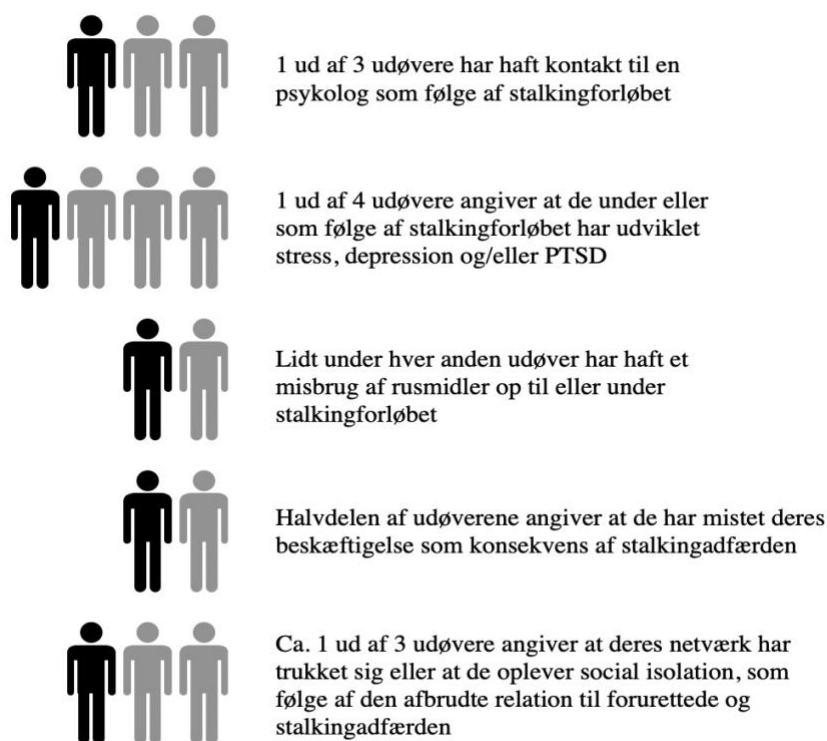
baggrund af et brud på relationen. I flere sager har vi identificeret den hævngherrige type. Her er oftest tale om en naborelation, hvor motivationen for adfærden sker på baggrund af en beskrevet konflikt. I to sager har vi identificerede den intimitetssøgende type, der kun har en bekendt eller fremmed relation til forurettede og som søger at indlede en romantisk relation. I én sag har vi identificeret den psykopatiske type. Her er tiltalte tidligere dømt for sædelighedsforbrydelser mod forurettede, og det beskrives, at adfærden er en strategi for at kunne forgribe sig på vedkommende igen.

Typologierne skal ses som et værktøj til at finde frem til måden, hvorpå man kan afhjælpe at stalkingen fortsætter. Videnskonsulent i DSC forklarer, at der godt kan være forskellige faser i motivationen. Der er ofte forskellige følelser på spil, hvor udøveren eksempelvis både kan opleve vrede men også afsavn:

"Ligesom når vi oplever noget der gør os kede af det, så kan vi ikke blive ved med at være kede af det. På et tidspunkt holder vi op med at græde, og så kommer der en ny følelse, der tager over. Det er jo lidt det samme for udøverne. De er vrede i lang tid. Når vi ser på adfærden så kan den godt variere, men ser vi på det overordnede forløb, vil der være et eller andet der springer øjnene eller som danner et overordnet mønster. Det er lidt lettere at kategorisere" (Bilag 5:Videnskonsulent).

Kontaktrespons fra den udsatte kan være med til at forværre stalkingen. Jo længere tid stalkingen står på, jo mere alvorlig bliver stalkingen typisk. Dette gælder både for den udsatte, men også udøveren. Udøvere er desuden ofte præget af dårlig trivsel, og jo længere forløbet står på, jo større sandsynlighed er der for at stalkingen eskalerer (Dansk Stalking Center 2022a:68-70). Vi har ud fra domsafsigelserne identificeret de mest fremtrædende sårbarhedsfaktorer hos stalkingudøverne. Disse ses i nedenstående figur.

Figur 2: Oversigt over sårbarhedsfaktorer identificeret hos de tiltalte, der optræder i domsudskriftet.

Kilde: Domsudskrifter

Flere undersøgelser³ peger alle på, at arbejdet med udsattes sårbarheder er et afgørende element for at forhindre recidiv. Udøvere af stalking oplever ofte mistrivsel, som følge af den situation de befinder sig i, hvilket stalkingadfærden er en reaktion på. I 33 procent af sagerne beskriver tiltalte, at vedkommende har eller har haft kontakt til en psykolog. I 25 procent af sagerne angiver udøveren, at de har udviklet stress, depression eller PTSD. I DSCs undersøgelse (2021) af udøvere i behandling hos dem selv, er det knap ni ud af 10, der vurderes til at have en behandlingskrævende funktionsnedsættelse. Blandt andet viste 88 procent tegn på depression (Dansk Stalking Center 2021:5).

Misbrug af rusmidler ses hos 33 procent af udøverne op til eller under stalkingforløbet. Alkohol og euforiserende stoffer kan nogle gange kobles direkte sammen

³ Se feks.: Siepelmeyer, O. & Ortiz-Müller, W. (2020): Stop Stalking - But How?; Dansk Stalking Center (2021): Det ved vi om udøvere af stalking.

med stalkingadfærd, idet det gør det svært for udøveren at adfærdsregulere og træffe rationelle beslutninger. Hvis udøveren også har en personlighedsforstyrrelse, er der øget risiko for at stalkingen eskaleres. Misbruget kan også have betydning for vedkommendes evne til at overholde et tilhold og indgå i et behandlingsforløb (Dansk Stalking Center 2022a:63).

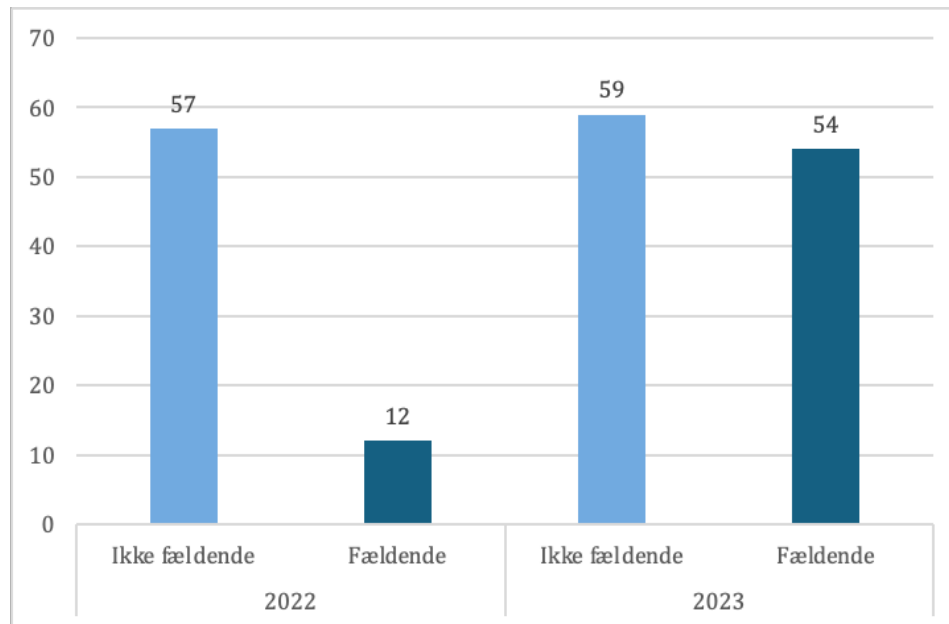
De sociale omstændigheder omkring udøveren kan være med til at forværre situationen. Hvis vedkommende blandt andet mister arbejdet, familie eller venner og netværket trækker sig som følge af den socialt afvigende adfærd, kan udøveren opleve at alt var bedre før bruddet. Det kan skabe en *social deroute* og forstærker udøverens behov for at foretage ekstreme handlinger, for at få den udsatte tilbage (Ibid.;70). I 29 procent af sagerne beskriver tiltalte, at vedkommende oplever ensomhed eller social isolation som følge af situationen omkring stalkingforløbet. I tilfælde af at udøveren har trukket sig fra netværket, fordi situationen er blevet ekstrem, skaber det rum for at den sociale isolation forstærkes og i disse tilfælde kan det bevirke, at stalkingen fortsætter og eskaleres (Dansk Stalking Center 2022a:59-50).

I størstedelen af tilfældene mistede tiltalte sit arbejde op til eller under stalkingforløbet. For nogle kan stalking blive en strategi for at kompensere for det lave selvværd, der kan følge med arbejdsløshed (ibid.). Manglende beskæftigelse giver også udøveren meget tid til at udøve stalkingen, hvorfor det kan eskalere. I flere tilfælde mister udøveren sit arbejde som følge af stalkingen, fordi vedkommende ikke evner at passe sin beskæftigelse (ibid.).

7.5. Domsafsigelse

Domsafsigelse er det sidste led i straffesagskæden. Her er det domstolene der, i sidste ende, vurderer, hvorvidt tiltalte dømmes skyldig eller frifindes for stalking, i de sager som anklagemyndigheden har valgt at rejse tiltale. Domstolene tager stilling til de involverede parter forklaringer og sagens øvrige beviser i vurderingen af skyldsspørgsmålet. Der sker således endnu en sortering i sagerne, når de kommer for retten.

Tabel 7: Oversigt over antal af fældende og ikke-fældende domsafsigelser, fordelt på personer.

Kilde: Rigsadvokaten udledt af POLSAS og Anklagemyndighedens Qlikview rapport 2024

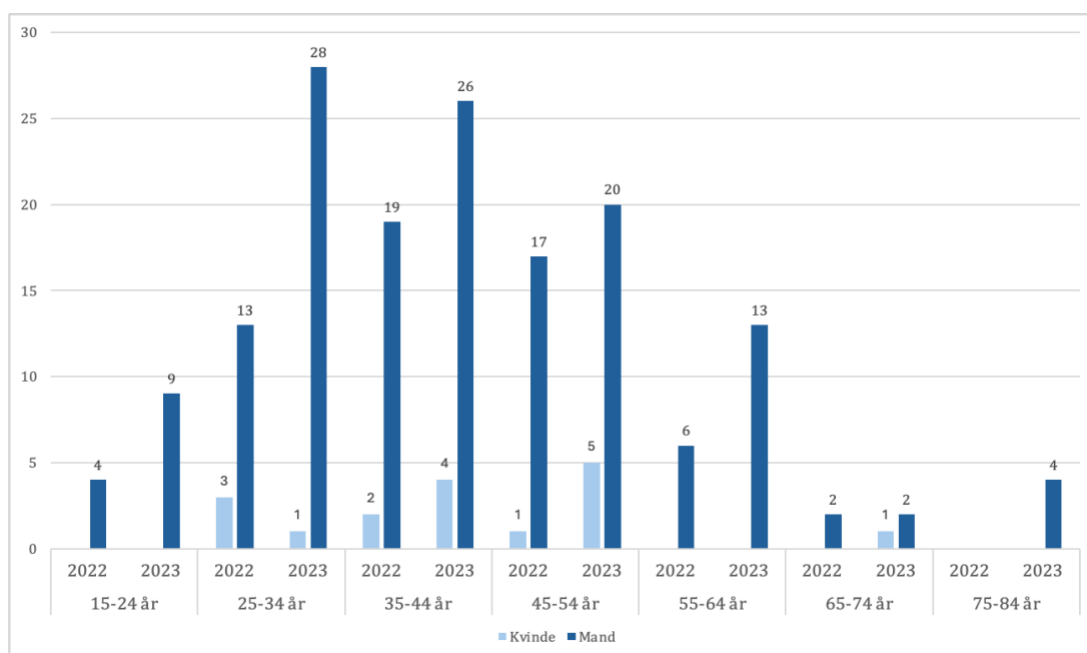
Over en toårig periode, siden bestemmelsens ikrafttrædelse, er 66 personer blevet idømt fældende dom for stalking, mens 116 personer er frifundet. I 2022 var der i alt 67 stalking sager fordelt på personer, hvoraf 12 af dem endte i fældende dom, mens 57 endte i ikke-fældende. I 2023 var der i alt 110 stalking sager, hvoraf 54 af dem endte i fældende dom, mens 59 endte i ikke-fældende dom.

I de to opgørelser går fem personer igen, hvorfor antallet af fældende og ikke-fældende domsafsigelser ikke stemmer overens med summen af de to. Dette skyldes at sager med tiltalerejsning ofte behandles som sagskomplekser. De fem personer er dermed både blevet frifundet samt dømt i samme sag, men for hvert sit forhold, eller har været tiltalt i mere end én sag inden for samme år. Det er vigtigt at understrege, at vi ikke har kendskab til, hvorvidt der ved de i alt 116 frifindelser for stalking, er sket fældende dom for andre lovovertrædelser i samme sag, men at langt størstedelen af sagerne er rejst som sagskomplekser.

Kønsfordelingen i de sager der afgøres ved retten er 17 kvinder og 160 mænd. Kønsfordelingen ses dermed omtrent at være uændret, sammenlignet med det kønsmønster

vi ser ved tiltalerejsninger (jf. 7.4.1.). Aldersgruppen 35 til 44-årige udgør fortsat den største andel af udsatte, hvis sag ender i afgørelse. Køn og aldersfordelingen ses i nedstående tabel.

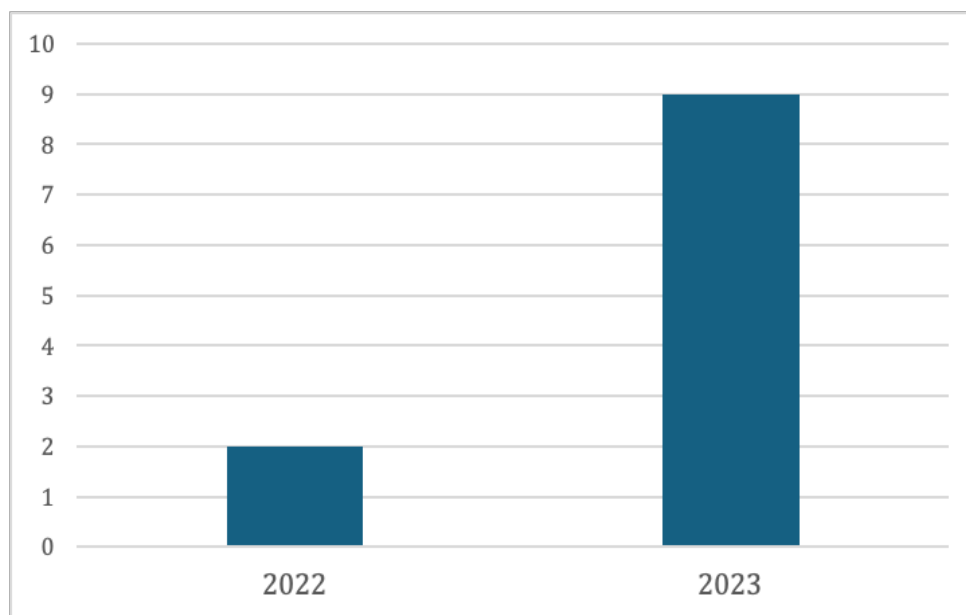
Tabel 8: Antal afgørelser vedrørende overtrædelse af § 242, fordelt på år, køn og alder, opgjort på personer

Kilde: Rigsadvokaten udledt af POLSAS og Anklagemyndighedens Qlikview rapport 2024.

Ud af de sager hvor der er faldet fældende afgørelse, er der kun få rene stalking sager. At sagerne er rene betyder, at de omfatter afgørelser, hvori der er ét hovedforhold, der alene er rejst tiltale for overtrædelse af § 242. Antallet af rene stalkingsager, der har fundet sted siden bestemmelsen, og som er endt i en fældende dom, kan ses i nedenstående tabel.

Tabel 9: Oversigt over antallet af fældende domsafsigelse i ren stalkingsager

Kilde: Rigsadvokaten udledt af POLSAS og Anklagemyndighedens Qlikview rapport 2024

Siden bestemmelsen trådte i kraft og to år frem, har der været 11 rene stalking sager, hvis afgørelse er endt i fældende dom. Antallet for 2022 og 2023 er henholdsvis to og ni sager.

7.5.1. Frifindelse

I nærværende afsnit ser vi på de sager, hvor der er fundet frifindelse for overtrædelse af § 242, og undersøger rettens begrundelse herfor. Vi tager udgangspunkt i de 25 sagers afgørelse ved domstolene.

Ud af de 25 sager er 11 tiltalte frifundet for enkelte forhold under tiltalerejsninger for overtrædelse af § 242, men idømt fældende dom for andre forhold under samme tiltalerejsning. Vi har kun adgang til én sag, hvor tiltalte frifindes for alle forhold. Denne rene frifindelsessag adskiller sig fra de resterende sager, da der ikke er nogen forudgående relation mellem den indklagede og forurettede.

Stalking kan foregå på mange forskellige måder (jf. 7.3.1). Manglende fysiske beviser er oftest årsagen til, at flere forhold ender med frifindelse. Forfølgelse og non-verbal kontakt er ofte svært at bevise, fordi der ikke foreligger konkret bevismateriale i form af blandt andet vidner eller overvågning. Det kan derfor ofte være vanskeligt at bevise, at et kriminelt

forhold finder sted, hvorfor retten ofte tillægger parternes forklaringer stor vægt. Når der foreligger beviser, er det billeder, videoklip, lydoptagelser, beskeder, men særligt vidneforklaringer, der understøtter forurettedes historie.

I alle 11 sager er tiltalte frifundet for enkelte forhold på baggrund af manglende bevisførelse. I tre af sagerne vedrører de frifundne forhold hærværk. I alle tre sager er der ikke de fornødne beviser for at tiltalte stod bag hændelserne, som blandt andet vedrører beskadigelse af forurettedes bil, punktering af cykeldæk samt at have sprøjtet beskidt vand og øl på forurettedes hoveddør. I én af sagerne lægger domstolen endvidere vægt på, at selvom det er sandsynligt at branden i forurettedes bil er blevet påsat, så kan det ikke udelukkes, at ilden skulle være opstået på en anden måde.

I fire sager vedrører de frifundne forhold direkte kontaktforsøg. I den ene sag har tiltalte forsøgt at kontakte forurettede over SMS, men blev frifundet fordi der ikke forelå de fornødne beviser for, at tiltalte forsøgte at kontakte forurettede, eftersom det mislykkedes tiltalte at sende dem. I en anden sag blev tiltalte frifundet, fordi det ikke kunne bevises, at være tiltalte der bankede på forurettedes dør. I den tredje sag blev tiltalte frifundet efter rettens manglende fornødne sikkerhed, at kunne anse tiltalte for at have været i nærheden af eller at have kontaktet forurettede uden for forurettedes skole, da forurettede fik fri. I den sidste sag blev tiltalte frifundet for forholdet grundet manglende bevis på, at tiltalte forsøgte at kontakte forurettede mens hun luftede sin hund. I denne sag er tiltalte dog dømt for ligeartede forhold, hvor han opsøgte forurettede, forskellen er dog at han tog direkte kontakt til forurettede.

I to sager vedrører de frifundne forhold forfølgelse, hvilket ofte er svært at fremføre bevis for (jf. 7.3.1). I begge sager indfandt tiltalte sig på samme offentlige sted som forurettede. Retten lagde vægt på, at det ikke kunne bevises, at tiltalte var på stedet uden et legitimt formål.

Det fremgår ikke af § 242, at uagtsomhed er kriminaliseret, hvorfor det er en forudsætning for at ifalde straf for stalking, at der handles med forsæt jf. straffelovens § 19 (Retsinformation 2024b) i relation til det objektive gerningsindhold i bestemmelsen.

Som udgangspunkt vil der foreligge forsæt, hvis den pågældende kontakter, forfølger eller på anden vis chikanerer forurettede efter, at vedkommende eksempelvis er meddelt et

tilhold. Fortsæt vil endvidere kunne foreligge, hvis forurettede klart og tydeligt har tilkendegivet over for gerningspersonen, at den udviste adfærd er uønsket gennem en nul-kontaktsbesked, hvis politiet har interveneret i sagen, eksempelvis ved en formaning, eller der foreligger en egentlig politianmeldelse for overtrædelse af § 242 eller en anmodning om tilhold.

Retten har i to sager frifundet tiltalte for et forhold, eftersom retten ikke har vurderet at tiltalte har handlet med det fornødne forsæt. I den ene sag fandt retten at tiltalte, på fremsættelsestidspunktet, ikke havde forsæt til at krænke den andens fred, ved at kontakte forurettede på SMS, idet tiltalte ikke havde fået forkyndt tilholdet og dermed ikke var bekendt med at kontakten var uønsket på afsendelsestidspunktet. I den anden sag begrundes domstolen frifindelsen således:

Højesteret finder, at *Tiltaltes* enkeltstående fremmøde i børnehaven, som efter hans forklaringer var motiveret af, at han savnede sit barn, ikke kan karakteriseres som en henvendelse, der reelt var rettet til *Forurettede*. Det forhold, at *Forurettede* muligvis efterfølgende ville blive orienteret om fremmødet, kan ikke føre til anden bedømmelse.

Højesteret frifinder derfor *Tiltalte* for dette forhold.

Kilde: Anklagemyndighedens Vidensbase, sagsnummer: 1200-73232-00001-22

Som vist i det ovenstående citat frifindes tiltalte for forholdet, fordi Højesteret ikke finder, at et afsavn til sit barn, i en enkeltstående episode, kan karakteriseres som en indirekte henvendelse, eftersom det ikke vides sikkert at forurettede efterfølgende ville få kendskab til mødet, hvorfor retten vurderer at tiltalte ikke har handlet med forsæt. Dette var på trods af, at tiltalte ikke havde forældremyndighed eller gyldig samvær med sit barn på gerningstidspunktet.

Som nævnt adskiller den ene sag, hvori der er fundet frifindelse for alle tiltaler, fra de resterende sager, idet der ingen forudgående relation er mellem sagens parter. I lovforarbejdet fremgår det:

“Har forurettede og gerningspersonen ikke haft nogen form for kontakt forud for adfærden, vil en lang række henvendelser fra gerningspersonen, f.eks. ved

fremsendelse af gaver, breve, beskeder eller fysisk kontakt kunne antyde, at gerningspersonen må have indset, at adfærden var egnet til at krænke forurettedes fred” (Folketinget 2021).

Som lovforarbejdet angiver, kan det, at henvende sig til en person man ikke har en relation til forud for henvendelserne, alene være nok til, at udøver må have indset at det er fredskrænkende. I sagen hvor tiltalte frifindes for alle forhold, fremgår det, at tiltalte over tre måneder har lagt en rose og flere breve på forurettedes bil og i hendes postkasse. I brevene har tiltalte skrevet, at han elsker forurettede, og ønsker at de skal være sammen. Derudover har tiltalte sendt forurettede postkort fra udlandet med hilsener og opholdt sig på forurettedes adresse og i dennes indkørsel samt kigget ind af forurettedes vinduer ved flere lejligheder.

Tiltalte erkendte placeringen af rosen og de skriftlige henvendelser til forurettede, men forklarede at han var tiltrukket af hende, hvorfor retten ikke fandt handlingerne egnet til at være fredskrænkende. Retten begrundede afgørelsen med vægt på, at kontakten måtte anses som et udtryk for tiltaltes romantiske interesse i forurettede, på trods af at gaver og breve specifikt er nævnt i lovforarbejdet som chikanerende kontaktforsøg. Vedrørende tiltaltes ophold i indkørslen og på adressen fandt retten ikke, at kunne tilsidesætte tiltaltes forklaring om, at han havde befundet sig der, fordi han gik tur med sin hund, samt at forurettedes indkørsel deles med andre beboere. Retten fandt dog, efter vidneforklaringer fra forurettede selv samt to andre vidner, at der var tale om fredskrænkende adfærd, idet tiltalte placerede sine hænder og kiggede ind af forurettedes vinduer, men fandt ikke adfærden systematisk og vedvarende eftersom der ikke var tale om mere end tre episoder. Retten lagde endvidere vægt på, at der ikke har været et forudgående meddelt tilhold, at tiltalte ikke har været bekendt med forurettedes kontakt til politiet, samt at forurettedes tilråb til tiltalte om at han skulle gå væk, ikke, på en klar og utvetydig måde, viste at adfærden var uønsket. Retten har dermed ikke fulgt lovforarbejdet anførsel om, at det ikke-forudgående kendskab til tiltalte, alene kan indikere, at kontakten er uønsket, uden der foreligger klar og tydelig besked herom.

På trods af at sagen blev vurderet egnet til straf efter § 242 af anklagemyndigheden samt statsadvokaten, faldt den, efter domstolens vurdering, uden for loven på grund af manglende beviser for at alle tre kriminalitetskrav var til stede og opfyldt.

7.5.2. Fældende afgørelse

En andel af sagerne når hele vejen til fældende dom. I det følgende ser vi nærmere på domstolens begrundelser for at idømme fældende dom. Domsudskrifterne bidrager til at belyse, hvad der hos domstolene betragtes som stalking, og hvilke forhold der falder inden for lovbestemmelsen og den strafferetlige kategorisering af fænomenet. I 2022 til 2023 faldt der fældende afgørelse i 66 sager (Registerdata, Rigsadvokaten 2024).

I de 25 domsudskrifter, vi har indsigt i, er alle de dømte med undtagelse af én, mænd. Den yngste af de dømte var 24 år på tidspunktet for sagen kørt i byretten, mens den ældste var 61 år. Størstedelen har en alder på over 40 år, hvilket resulterer i en gennemsnitsalder på 47 år.

7.5.2.1. Rettens begrundelse for at dømme

Gennem de 25 sager har domstolene indikeret, hvilken adfærd der kan betragtes som stalking i strafferetlig forstand. Disse domme kan være med til at danne præcedens for brugen af loven om stalking. Politi og anklagemyndighed kan skele til dem, når de fremover skal vurdere, om en anmeldelse om stalking er egnet til retsforfølgelse.

I rettens begrundelse for at dømme den tiltalte for overtrædelse af tilhold og/eller overtrædelse af § 242, lægges der vægt på karakteren af stalkingen, omfanget og antallet af henvendelser, grovheden samt sikre og troværdige forklaringer fra forurettede eller vidner. Vi vil i nærværende afsnit komme ind på en række konkrete eksempler for at tydeliggøre dette.

Ved bevisvurderingen kan det udledes, at der kan skelnes mellem tilståelsessager og domsmandssager. Det ses ved tilståelsessager, at domstolene finder den tiltalte skyldig, såfremt tilståelsen understøttes af øvrige beviser. Fem af sagerne er behandlet som en tilståelsessag, hvor tiltalte har erkendt sig skyldig. I domsudskrifterne fremgår det:

Tiltalte har uden forbehold erkendt sig skyldig.

Tilståelsen støttes af de oplysninger, der i øvrigt foreligger. Det er derfor bevist at tiltalte er skyldig.

Kilde: Anklagemyndighedens Vidensbase, sagsnummer: 3700-73232-00001-23

I disse sager er domstolene ikke gået i dybden med den retlige subsumption⁴, hvorfor det ses, at tilståelsessagerne ikke indeholder en vurdering af grænseområderne for bestemmelsens indhold og anvendelse, som det gør ved domsmandssager, hvor retten lægger vægt på forarbejdet til bestemmelsen. Tiltalte har ved retten erkendt de faktiske forhold, men har i flere af sagerne givet udtryk for, at de ikke mente, at deres henvendelser var uberettigede. Det, at de faktiske forhold erkendes, er ensbetydende med at gerningspersonen anser sin adfærd som illegitim.

I rettens begrundelse for at dømme for overtrædelse af § 242, tages der blandt andet udgangspunkt i karakteren af stalkingen, som vedrører enhver form for kontaktforsøg, den tiltalte har anvendt. Som vist i tidligere afsnit favner kontaktbegrebet, hos både politi og ved anklagemyndigheden, bredt. Domstolene tillægger dog den fysiske kontakt en mere omfattende værdi, fordi denne er mere indgribende og krænkende for den forurettede. Det fremgår særligt i én sag, hvor retten under domsafsigelsen, har lagt vægt på tiltaltes fysiske fremmøde, i ét af deres fælles børns børnehaven, hvor tiltalte vedvarende fremsatte trusler om at kidnappe sine børn og gå under jorden med dem. Modsat har retten i en anden sag tillagt stalkingen en mindre omfattende værdi, fordi tiltalte ikke har opsøgt forurettede personligt, hvorfor det ikke har været truende karakter.

Om der foreligger systematisk og vedvarende uønsket kontaktforsøg eller ej, lægger retten i sin begrundelse for at dømme endvidere vægt på antallet af henvendelser samt den tidsmæssige udstrækning. Eksempelvis har der i en sag været over 90 henvendelser, som har forløbet over halvandet år, mens der i en anden sag har været over 500 henvendelser forløbende over fire dage. I den første sag har henvendelserne mest bestået af personlige og

⁴ Subsumption betegner det at underordne en sags relevante fakta under en gældende relevant retsregel for at nå frem til en retsfølge.

non-verbale kontaktforsøg, mens de i den anden sag, har bestået af skriftlige og telefoniske kontaktforsøg.

Ydermere tillægger retten i sin bedømmelse betydningen af hændelsernes grovhed og krænkelse. Dette eksemplificeres i en sag, hvor tiltalte har delt oplysninger med personligt indhold i 667 opslag på Facebook om forurettede, som efterfølgende har haft betydelige konsekvenser for forurettede samt hendes pårørende. Det uddybes dog ikke, hvilke konsekvenser der er tale om. Derudover har domstolene tillagt adfærden en vis grovhed, hvis der i stalking indgik hærværk eller trusler.

I 14 ud af de 25 sager ses det, at domstolene lægger vægt på forurettedes forklaringer, såfremt disse fremstår sikre og troværdige. Oftest er forklaringerne understøttet af konkrete beviser, dog er dette ikke altid tilfældet. Domstolene anser forurettedes forklaringer som afgørende, til trods for modstridende forklaringer fra tiltale. Det ses eksempelvis i en sag om et overtrådt tilhold og stalking blandt to naboer. Her har forurettede fundet en ispind i sin postkasse, som han fortæller er fra sin nabo. At det skulle være naboen der har lagt ispinden i postkassen, er der ingen konkrete beviser på, såsom overvågning, men tiltalte dømmes skyldig på baggrund af forurettedes fortælling. Domsafsigelsen lyder således:

Efter bevisførelsen, herinder vidnet *Forurettedes* forklaring om, at han så, at tiltalte spiste en ispind, og næste dag den 27. august 2023 eller 28. august 2023 så *Forurettede*, at der lå en ispind i hans postkassen, og *Forurettedes* forklaring om, at tiltalte tidligere har lagt pålægsbakker og meget andet i hans postkasse og forklaringen om, at han ikke har nogen konflikt med andre i ejendommen, sammenholdt med vidnet *Vidne1* forklaringer om, at hun har nedskrevet hændelserne efter at have talt med *Forurettede*, finder retten det bevist, at tiltalte er skyldig.

Kilde: Anklagemyndighedens Vidensbase, sagsnummer: 0700-73232-00020-23

Som vist i citatet lægger domstolene vægt på forurettedes forklaring om at have set tiltalte spise en pindis dagen før, at der ikke foreligger nogen andre nabostridigheder samt at et vidne har nedskrevet episoden, efter at have talt med forurettede.

Foruden et yderligere forhold i samme sag, er ovenstående forhold det eneste eksempel, hvor forurettedes forklaring er den eneste form for bevisførelse der indgår, hvor tiltalte dømmes for overtrædelse af § 242. I de resterende 13 sager understøttes hændel-

serne af konkrete beviser, i tillæg til forurettedes forklaringer. De understøttende beviser består blandt andet af billeder, skriftlige beskeder, beskeder indtalt på telefonsvarer, videoer, lydfiler samt opkald.

7.5.2.2. Straffen for stalking ifølge domsudskrifterne

Størstedelen af udøverne af stalking er blevet idømt en fængselsstraf. Det er tilfældet for 22 af domsafsigelserne, mens de resterende to er blevet idømt en betinget straf. De udmålte ubetingede straffe spænder fra 30 dages ubetinget fængsel til 1 år og 3 måneders ubetinget fængsel, hvor gennemsnittet er seks måneder. Det er dog vigtigt at pointere at 11 ud af de 25 sager også vedrører andre lovovertrædelser og at strafudmålingen dermed er udmålt i sammenstød med andre overtrædelser af straffeloven.

Tre af sagerne er rene stalking sager. Det fremgår af lovforarbejderne, at *"straffen for førstegangstilfælde af overtrædelse af den foreslåede bestemmelse [stalking red.] som udgangspunkt ikke bør udmåles lavere end 40 dages ubetinget fængsel, men at straffastsættelsen beror på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen"* (Folketinget 2021:5). Kun i én af de rene sager blev tiltalte, i byretten, idømt straf som det forudsættes i lovforarbejdet, 40 dages ubetinget fængsel. I de resterende to blev begge tiltalte idømt en betinget straf, hvis de overholdt en række betingelser. Den betingede straf udløses kun, hvis de fremsatte betingelser ikke overholdes. Betingelserne er beskrevet ud fra domsudskriftet:

Tiltalte skal straffes med fængsel i 40 dage.

Straffen skal ikke fuldbyrdes, hvis tiltalte overholder følgende betingelser:

- 1. Tiltalte må ikke begå noget strafbart i en prøveperiode på 1 år fra endelig dom.*
- 2. Tiltalte skal inde for en længstetid på 6 måneder fra endelig dom udfører ulønnet samfundstjeneste i 60 timer.*
- 3. Tiltalte skal være under tilsyn af Kriminalforsorgen i prøvetiden.*

Kilde: Anklagemyndighedens Vidensbase, sagsnummer: 5100-73232-00523-22

I begge sager har retten lagt vægt på de tiltaltes personlige forhold, og at de ikke er tidligere straffet. Endvidere beskrives der i domsafsigelsen af den ene sag, at retten har lagt vægt på,

at tiltalte ikke er forekommet med trusler eller udøvet hærværk samt at sagen har haft en lang behandlingstid.

Fordi § 242 er en nyere bestemmelse, anker anklagemyndigheden til tider sagen for at udfordre skyldsspørgsmålet og strafudmåling. Dette er tilfældet i den sag, hvor tiltalte blev idømt ubetinget fængsel, samt i én af sagerne hvor tiltalte blev idømt betinget fængsel. I begge sager påstod anklagemyndigheden skærpelse af den afsagte dom. Den første sag blev stadfæstet af landsretten, mens den anden sag, hvor tiltalte blev idømt en betinget straf, blev omstødt til en ubetinget straf. Landsrettens begrundelse var, at der ikke var grundlag for undtagelsesvis at fravige udgangspunktet om en ubetinget straf, trods den tiltaltes gode personlige forhold.

På nuværende tidspunkt ses det, at den strafudmåling, der fremgår af lovforarbejdet, bliver benyttet af domstolene for førstegangstilfælde af overtrædelse af § 242. Vi mener dog ikke at de tre sagers grundlag er tilstrækkeligt for at kunne udlede hvad straffen for overtrædelse af § 242 er i praksis.

I 17 sager dømmes der foruden stalking tillige med overtrædelse af tilhold. I én af sagerne blev tilholdet meddelt, efter anmeldelse om stalking, hvilket var med til at understøtte forurettedes forklaringer om stalkingadfærden for retten. I fire af sagerne var den indklagede kun tiltalt for overtrædelse af § 242, hvorfor det er en ren stalkingsag. Vi vil dog i dette afsnit kun se nærmere på ni af sagerne, da der i disse tilfælde kun er dømt for overtrædelse af tilhold samt stalking og dermed ikke indgår yderligere straffeovertrædelser. Dette vil være med til, at give et mere retvisende billede af straffen for de to overtrædelser i sammenstød, uden at indklagede samtidig dømmes for andet, hvilket kan påvirke strafudmålingen.

Ud af de ni sager er der to, hvor tiltalte er blevet idømt en mildere straf end det fremgår i lovforarbejdet. Her er tiltalte idømt henholdsvis 60 dages betinget fængsel og 30 dages ubetinget fængsel med 60 timers samfundstjeneste. I de resterende syv sager ses den mildeste straf at være tre måneders ubetinget fængsel, mens den strengeste straf er fire måneders ubetinget fængsel. Den gennemsnitlige strafudmåling for overtrædelse af tilhold samt § 242 er tre måneders (u)betinget fængsel. Det kan udledes, at den gennemsnitlige straf for overtrædelse af tilhold og stalking i sammenstød, er væsentlig højere end de rene

stalkingsager, samt det der fremgår i lovforarbejdet. Det skal dog pointeres, at der i flere af sagerne er skærpende omstændigheder, hvilket vil blive uddybet i kommende afsnit.

Den ene af sagerne, som ligger uden for lovforarbejdernes strafudmåling, er tiltalte idømt 30 dages ubetinget fængsels og 60 timers samfundstjeneste. Straffen er dermed en del lavere end de resterende lignende sager. I lovforarbejdet fremgår det at *“fastsættelsen af straffen vil fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige omstændigheder i sagen, og de angivne strafniveauer vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder”* (Folketinget 2021:15). Domstolen har i denne sag vurderet, at der foreligger formildende omstændigheder grundet tiltaltes personlige forhold. Tiltalte har det sidste års tid været i rusmiddelbehandling og har fået tilknyttet en mentor samt fået henvisning til en psykiater. Siden sidste sommer har tiltalte været tilknyttet enhed for kriminalpræventive indsatser, eftersom han er motiveret til forandring mod en bedre livsstil samt et liv uden kriminalitet. Han er desuden tilknyttet jobrådgivning, hvor de finder og udvikler beskæftigelsesrettet mål. Domstolen har endvidere lagt vægt på forurettedes ansøgning om ophævelse af tilholdet, få måneder forud for retssagen, grundet tiltaltes livsforandring og deres genetablerede kontakt. I denne forbindelse har tiltalte fået samvær med børnene i weekenderne. Til straffastsættelsen har dommerne ydermere lagt vægt tiltaltes tilståelse, oprigtige fortælling samt tidligere misbrug. Grundet den lette tilgængelighed for rusmidler i fængsel, ønskede dommerne ikke at indklagede skulle risikere at få et tilbagefald. Dommen viser således, at domstolene følger lovgivers hensigt ved at nuancere straffen ud fra omstændighederne.

Flere af sagerne er efter domsafsigelse blevet anket. Dette er tilfældet i tre ud af de ni sager. Én af sagerne er anket af tiltalte, mens anklagemyndigheden har anket én. Det fremgår ikke i den tredje sag, hvem den er anket af. I alle tre sager har anklagemyndigheden påstået skærkelse. I sagen hvor tiltalte selv har anket, er der påstået frifindelse, subsidiært formildelse, i sagen der er anket anklagemyndigheden har tiltalte påstået formildelse, subsidiært stadfæstelse, mens tiltalte i den tredje sag har påstået formildelse.

I sagen hvor den ankede ikke fremgår, blev dommen stadfæstet af landsretten. Dog var dommerne uenige om strafudmålingen, hvoraf to dommere stemte for at straffen var passende udmålt (fire måneders ubetinget fængsel), mens to stemte for at dommen blev

skærpet (fem måneders ubetinget fængsel). Grundet stemmeflertal blev afgørelsen stadfæstet. De to dommere begrundede skærpelsen af straffen med omfanget af den krænkende adfærd, de to forurettede i sagen blev udsat for.

I de resterende sager blev dommen skærpet af landsretten. I den ene sag, som blev anket af anklagemyndigheden, blev straffastsættelsen omstødt ved stemmeflertal, med fire dommere mod to. Her blev det fastslået, at straffen ændres fra tre måneders betinget fængsel til tre måneders ubetinget fængsel. Trods den oplyste baggrund for tiltaltes adfærd samt gode personlige forhold, anskuede retten ikke grundlag for at fravige udgangspunktet om ubetinget fængsel, som det fremgår i lovforarbejdet. I den anden sag, som blev anket af tiltalte, blev straffastsættelsen omstødt fra tre måneders ubetinget fængsel til fire måneders ubetinget fængsel. Retten lagde i denne sag vægt på antal overtrædelser af tilholdet samt at tiltalte tidligere er straffet to gange for overtrædelse af tilholdet, afpresning, trusler på livet og vidnetrusler mod selvsamme forurettede. Denne omstødelse af straffen stemmer desuden overens med lovforarbejdernes forudsætning om, at strafudmålingen skal *“indgå som en skærpende omstændighed, [hvis red.] tiltalte tidligere er straffet for stalking eller overtrædelser af tilhold”* (Folketinget 2021:5), hvorfor retten fandt, at der i straffastsættelsen skulle indgå en skærpende omstændighed.

I 18 af sagerne er tiltalte tidligere straffet, af relevans for sagen, mens der i to af sagerne ikke indgår personlige forhold i domsudskriftet, hvorfor vi ikke ved, hvorvidt de tiltalte er tidligere straffet. Ni indklagede er tidligere dømt for overtrædelse af tilhold, mens to heraf tidligere er dømt for overtrædelse af § 242 i sammenstød med overtrædelse af tilhold. Ud fra antallet af tidligere dømte, der begår ligeartet kriminalitet, ses der en høj recidiv blandt stalking dømte, hvilket stemmer overens med den eksisterende forskning (Rosenfeld 2003; Bendlin et al. 2020). Af de ni sager er fire tidligere dømt for overtrædelse af tilhold én gang. Fire er tidligere dømt for overtrædelse af tilhold to gange, hvoraf én tidligere er dømt for stalking i sammenstød. De resterende tre blev ikke dømt for stalking i sammenstød, fordi overtrædelserne af det meddelte tilhold, skete før stalkingbestemmelsen trådte i kraft. I én af sagerne er det en fjerde gangs forseelse.

Alle de dømte, der tidligere har været straffet for overtrædelse af tilhold eller stalking, er blevet idømt ubetinget fængsel. Alle strafudmålingerne overgår lovforarbejdernes

strafudmåling for førstegangsforseelse. I de ni sager spænder dommene fra tre måneder til et års og tre måneders ubetinget fængsel, med et gennemsnit på syv måneders ubetinget fængsel. I sagen, hvor straffastsættelsen var et år og tre måneders fængsel, blev tiltalte ligeledes idømt en advarsel om udvisning. Det kan derfor udledes, at strafudmålingerne er i overensstemmelse med forarbejdernes indsigelse om skærpende omstændigheder, såfremt den pågældende tidligere er dømt for overtrædelse af tilhold eller stalking. Det er dog vigtigt at pointere, at der i fem af sagerne også indgår andre lovovertrædelser, hvor de tiltalte hver især er blevet idømt seks, otte, ni, 12 og 15 måneders ubetinget fængsel. Strafferammen på nogle af disse lovovertrædelser er henholdsvis op til seks, otte, fire, to og tre års ubetinget fængsel, hvilket har været med til at øge strafudmålingen.

I sagen hvor den tiltalte har begået yderligere lovovertrædelser som straffes op til to år, er strafudmålingen ét års ubetinget fængsel. I domsafsigelsen fremgår det:

Retten har i skærpende retning lagt vægt på, at der er tale om fjerde gangs tilfælde af tilsvarende kriminalitet, begået over for *Forurettede*, og den betydelige krænkelse hun har været udsat for ved, at der er spredt oplysninger om hende med groft og personlig indhold, og at tiltaltes adfærd som følge heraf har haft betydelige konsekvenser for hende og hendes pårørende.

Kilde: Anklagemyndighedens Vidensbase, sagsnummer: 3700-73232-00013-22

Ud fra citatet kan det tænkes at det er stalkingovertrædelsen der har trukket straffastsættelsen op, i og med overtrædelse af § 242 kan give op til tre års fængsel, hvilket er en højere strafferamme end for den anden overtrædelse.

Foruden de sager, hvori der indgår andre straffeovertrædelser, kan gennemsnittet for strafferammen ved flergangsforseelse ses at være 3,25 måneders ubetinget fængsel. Straffastsættelsen er dermed under halv så lav som ved de sager, hvori der også indgår andre straffeovertrædelser. I to af sagerne har domstolen lagt særligt vægt på den hurtige recidiv efter den tidligere dom.

I alle tilfælde af stalking er det afgørende, om det er gerningspersonen, der har taget initiativ til kontakten, idet der som udgangspunkt ikke kan være tale om en fredskrænkelse, hvis det er forurettede selv, der har initieret kontakten (jf. 7.3.1.). Trods policyen i det forarbejdede om nul-kontakt, fremgår det i to sager at forurettede og tiltalte har haft kontakt, efter det

meddelte tilhold. Kontakten har ikke været påtvunget. Den ene sag er mellem en bror og søster, hvor broderen har kontaktet søsteren vedrørende et kontonummer, således at han kunne overføre penge til hende fra deres mor. Pengene blev brugt som en måde til at få forurettede til at ophøre kontakten, hvorfor retten ikke tillagde dette som et brud på nul-kontakt. I den anden sag finder retten det ikke af betydning for sagens afgørelse, at forurettede i enkelte tilfælde har accepteret at cykle med tiltalte eller valgte at fortsætte med at gå til spinning, selv om tiltalte var til stede. Selvom forurettede har tilbragt tid og været i samme rum som tiltalte har det dog, ifølge retten, ikke været et brud på nul-kontakten og dermed ikke haft nogen betydning for afgørelsen om hvorvidt der er tale om stalking eller ej, fordi det ikke er forurettede selv der har taget kontakt til tiltalte, hvilket er af afgørende betydning, da dette ikke vidner om fredskrænkelse.

I forarbejdet har man lagt vægt på, at udsatte ikke altid har mulighed for at afbryde kontakten med udøveren. Det indgår derfor at strafudmålingen skal indgå som skærpende hvis *“forurettede befinder sig i en situation, hvor forurettede er påtvunget en vis kontakt med gerningspersonen”* (Folketinget 2021:5), hvilket er gældende i to sager hvor indklagede er tiltalt for overtrædelse af tilhold og § 242. I begge sager er forurettede og tiltalte naboer, hvorfor de er påtvunget en vis kontakt, fordi de ikke er sikret mod at støde på hinanden. Domstolene har i de to sager idømt de tiltalte seks måneder og tre måneders ubetinget fængsel. I sagen hvor tiltalte blev idømt seks måneder, har retten tillagt det vægt, at tiltalte tidligere er dømt for vold mod en nabo og overtrædelse af et tilhold mod en anden nabo.

I sager hvor de dømte tidligere er straffet for en lovovertrædelse mod en forurettet, ser vi at retten tillægger det en betydelig vægt, såfremt de nærværende sager omhandler samme forurettede. Antallet af sager, hvor den samme forurettede optræder, er syv. Her er alle idømt en betinget straf med et gennemsnit på seks måneders fængsel. På trods af det ikke indgår i lovforarbejdet som en skærpende omstændighed, indgår det i domstolenes beslutning om straffastsættelsen.

8. Diskussion

I nærværende afsnit diskuterer vi anvendelsen af straffelovens § 242 i praksis, samt hvilke muligheder og begrænsninger der fremkommer, ved at gøre stalking til et retsligt anliggende. Først diskuterer vi den strafferetlige konstruktion af stalking og dets almenpræventive virke. Dernæst diskuterer vi straffelovens § 242 anvendelse i praksis, hvorvidt kriminaliseringen lever op til lovforslagets hensigter, ud fra et operationelt sociologiske perspektiv samt dets vekselvirkninger med tilholdsloven. Slutligt sætter vi spørgsmålstegn ved straffens virkning og dens individualpræventive effekt samt påpeger andre forebyggende tiltag, der kan styrke indsatsen mod stalking.

8.1. Den strafferetlige konstruktion af stalking

Lovgivningen har med sine brede kriminalitetskrav, hvor der blandt andet ikke kræves en forudgående relation mellem tiltalte og udsatte, lagt op til at kunne håndtere en bred type af stalking adfærd. Dog synes retssystemets opfattelse af stalking fortsat at fastholde den typiske fortælling, der har præget flere voldskategorier under betegnelsen *partnervold*. Vores analyse viser, at kvinder udsat for stalking af eks partnere, ofte optræder i anmeldelsesbilledet hos politiet og afspejles i de sager, hvori retten afsiger fældende dom. Sammenholdt med Justitsministeriets undersøgelse (2018) ser vi, at sager der afviger fra denne fortælling, ikke er proportionalt repræsenteret i retspraksis, sammenlignet med det estimerede tal for befolkningen (jf. 7.2.). Opfattelsen af stalking virker omtrent uændret siden de første diskurser i USA i 1990'erne, hvor stalking blev set som noget, der primært skete mellem tidligere nære relationer (jf. 2.2). Denne fastholdelse af idéen om det ideelle offer (Christie 1986) skaber en snæver forståelse af udsatte og udøvere, der medfører begrænsninger i håndteringen af sager gennem hele straffesagskæden, der afviger for denne forståelse.

Kun en lille andel af stalkingforløb anmeldes til politiet. Dette skyldes til dels manglende viden i befolkningen om, hvad loven dækker over, samt myndighedernes vurderinger af, hvad der ligger inde for bestemmelsen. Fagpersoners viden og forståelse af fænomenet fører

i nogle tilfælde til manglende identifikation af sager hos politiet, der fungerer som gatekeeper for resten af retssystemet. Indførelsen af Det Specialiserede Team i politiet har øget forståelsen for kriminalitetens karakter og givet politiet flere redskaber til at vurdere, om en anmeldelse opfylder kravene for videre efterforskning. I praksis viser vores analyse at der fortsat arbejdes på at forbedre identifikationen af sagerne, for at sikre at alle anmeldelser vurderes kvalificeret og uden bias. Manglende forståelse for sagens kompleksitet kan efterlade ofre med en følelse af ikke at blive taget alvorligt og kan resultere i, at sagen forværres på grund af manglende indgriben. Et negativt møde med politiet kan betyde, at nogle udsatte ikke længere ønsker at anmelde hændelser og mindsker sandsynligheden for, at de kontakter politiet igen, hvis de udsættes for yderligere kriminalitet (jf. 7.2.). Hvis § 242 skal lykkedes at skabe retssikkerhed for alle udsatte for stalking, kræver det at der skabes en større forståelse af fænomenets alsidighed, så potentielle gerningsmænd ikke går fri. Det kræver, at der brydes med de mønsterfortællinger, som optræder i langt størstedelen af sagerne. En bredere forståelse vil skabe rum for, at flere udøvere, som lovgiverne har til hensigt at retsforfølge, identificeres og stilles til ansvar for deres handlinger.

Der har, i mediernes fremstilling af stalkingsager de seneste år, været en særlig dækning af partnerdrab, hvor stalking er gået forud. Dette billede er langt fra retvisende for størstedelen af de stalkingsager, som optræder i retspraksis (jf. 7.4.). Når de resterende stalkingsager ikke er repræsenteret af medierne, i det der kategoriseres som stalking i praksis, har det konsekvenser for de udsatte. De genkender ikke sig selv i mediebildet, eftersom de vil fejle i at identificere deres oplevelse som stalking, hvilket fører til manglende anmeldelse. Som Skjørten (1994) påpeger, skaber denne skæve fremstilling, der ofte involverer de mest voldsomme eller skæve sager, at forurettede ikke genkender sig selv i det fremstillede, og i værste tilfælde vil kunne opleve adfærden som legitim. Omvendt kan det føre til, at udøvere føler sig sikre, både moralsk og strafferetligt, hvis deres adfærd afviger fra de typiske medieblade, og derfor ikke afholder sig fra deres handlinger (Skjørten 1994). Medierne er dog fortsat vigtige for at skabe opmærksomhed på emner, der lægger pres på politikere, og de er med til at fremme nye foranstaltninger (Malsch 2007:201-202). Såfremt medierne skildrer de sager, der også involverer udøvere der ikke har en tidligere nær relation til forurettede, og sager der ikke involverer de groteske eller skæve sager, kan det

øge befolkningens viden om, hvad der i praksis falder inden for anvendelsen af bestemmelsen. Det er vigtigt at medierne fremstiller et mere nuanceret og retvisende billede af, hvad domstolene kategoriserer som stalking.

Samfundets opfattelse af stalking påvirker den almenpræventive effekt. Gennem sociale normer opbygges barrierer mod kriminalitet, som kan afholde folk fra at begå lovbrud. Den ensidige fremstilling af stalking hæmmer udviklingen af disse barrierer (Bjørge 2016:16-17). Derfor kan generelle normer udeblive hos befolkningen for de typer af stalkingadfærd, som loven ikke adresserer i praksis. Domstolenes afgørelser er derfor væsentlige for, hvad befolkningen anser som stalking, og befolkningens oplevelse af risikoen for opdagelse og konsekvenserne, er afgørende for at befolkningen lader sig afskrække og dermed etablerer en stærk norm om, at det er forkert at begå dem. For at anvendelsen af §242 skal have større præventiv effekt, er det væsentligt at domstolene lykkes med at anvende loven i et bredere omfang, end hvad retspraksis viser efter to år, og at befolkningen gøres bekendt med hvad stalking indebærer i et større omfang end hidtil (jf. indledning). Over tid kan befolkningen udvikle en moralsk modstand mod stalking, som kan føre til vanemæssig lovlydighed (Skjørten 1994:281). Efter to år er den langsigtede effekt uklar, men håbet er, at "*den ene generations lovgivning kan bli den neste generations moral*" som Nigel Walker udtrykte det (Andenæs 1977:65).

8.2. Straffelovens anvendelse i praksis

I de første to år med en selvstændig kriminalisering af stalking, er der faldet fældende dom for overtrædelse af § 242 i 66 sager, mens der blev dømt frifindelse i 116 sager. Antallet af domfældelser steg markant fra 2022 til 2023, hvilket tyder på, at retssystemet er blevet bedre til at håndtere sagerne. Dog bruges bestemmelsen sjældent alene. I 2022 blev to personer dømt udelukkende for overtrædelse af § 242, mens tallet steg til ni i 2023. Når domstolen alene anvender § 242 er det ofte på baggrund af en tilståelse eller fordi retten finder det bevist, at tiltalte har krænket forurettedes fred, idet forurettede har kunne dokumentere, at vedkommende har tilkendegivet, at kontakten var uønsket. Vi gør dog opmærksom på, at hverken bestemmelsen eller lovforarbejdet indeholder en klar og entydig beskrivelse af, hvordan dette bekendtgøres, hvilket ifølge retssociologien er en afgørende

faktor for, at loven opnår den tilsigtede virkning i praksis. Den manglende beskrivelse heraf kan have konsekvenser for rettens domsafsigelse, eftersom den udsatte ikke kan vejledes af myndighederne i hvordan vedkommende skal frasige sig kontakten entydigt. Vi ser, at netop afvejningen af hvorvidt kontakt entydigt er frasagt, har ført til at domsmænd har vurderet at indikationskravet ikke var opfyldt.

Det er vigtigt at bemærke, at objektivitetskravet spiller en central rolle i domstolenes begrundelser. Det betyder, at adfærden ikke behøver at opleves som krænkende af offeret selv. Retligt set er det uden betydning, om offeret faktisk har fået forstyrret sin fred eller opfattet fredsforstyrrelsen (Baumbach 2024:32). En undersøgelse af anti-stalking love i USA viste, at definitionens udformning påvirkede stalkingbestemmelsens udbredelse i den enkelte stat (Finch 2001:3). Jo højere frygtniveau i definitionen, jo lavere udbredelse. En snæver definition førte til lavere udbredelse end en bredere, mere inkluderende definition (ibid.). Den danske kriminalisering af stalking synes at muliggøre flere retssager og domfældelser, da offeret ikke selv skal bevise, at adfærden var frihedskrænkende. Imidlertid har Norge siden 2017 haft en mere restriktiv definition, hvis lov om stalking i straffelovens § 266a foreskriver, at den udsatte skal opleve frygt eller ængstelse (Lovdata 2009). Denne snævre vedtægt har resulteret i få tiltaler og ingen domfældelser for stalking efter fem års retspraksis (Mossing 2021). Mange stalkingudsatte oplever formodentlig frygt eller ængstelighed, men at det ikke er en præmis for at udøveren kan dømmes for stalking, åbner op for flere domfældelser og dermed også flere anmeldelser, fordi den udsatte ikke oplever det at gå den retslige vej, som tabt på forhånd.

Gennemgangen af retspraksis viser en bred fortolkning af, hvad der falder inden for kriminalitetskravet. Der ses også en bred forståelse af, hvad der karakteriseres som kontakt, der er egnet til at krænke en andens fred. I nogle sager vurderes en ligeartet handling som fredskrænkende, mens den i en anden sag vurderes som legitim. I en sag, hvor tiltalte blev frifundet, bestod kontaktforsøgene blandt andet i placering af gaver og breve - handlinger, som i andre sager har ført til domfældelse. Der kan derfor ikke udledes en entydig beskrivelse af, hvad der falder ind under bestemmelsen. Dette synes i retspraksis at besværliggøre netop kriminalisering af stalkingadfærd, da det er svært at skelne mellem illegitim og legitim adfærd, da konteksten som adfærden opstår i, er afgørende for netop denne vurdering.

Ud fra legalitetsprincippet kan det endvidere diskuteres, om den brede danske definition giver tilstrækkelig forudsigelighed for potentielle gerningsmænd. Dette blev påpeget af flere aktører under lovforberedelsen, herunder Institut for Menneskerettigheder og Retspolitisk Forening (Justitsministeriet 2021c). En mere præcis beskrivelse vil derfor være med til at øge forudsigeligheden både for forurettede og indklagede samt give mulighed for at anvende lovgivningen selvstændigt i et større omfang.

Sager der afgøres ved fældende dom, er i 83 procent af tilfældene sagskomplekser (jf. 7.5). En undersøgelse fra Netherlands Institute for the Study of Crime and Law Enforcement (NSCR) fra 2001 til 2003 viste, at størstedelen af sagerne ligeledes omfattede domme for andre lovovertrædelser. Der blev dog ikke taget højde for, om samme forhold indgik i beskrivelserne af stalkingadfærd (Malsch 2007:205) Dette må derfor ses som et resultat af bestemmelsens brede kriminalitetskrav og ikke nødvendigvis som udtryk for mangler i bestemmelsen.

I sager, hvor der kun dømmes for § 242, er straffen typisk 40 dages (u)betinget fængsel. Selvom dette tildels stemmer overens med lovforarbejdets mindstestraf, er straffen lavere i disse sager end i sager med flere lovovertrædelser. Dette tyder på, at stalkingsager uden andre overtrædelser straffes i den lave ende af strafferammen for hvad der ellers er besluttet. Vi sætter derfor spørgsmålstegn ved at politikere, i lovforarbejdet til straffebestemmelsen, blandt andet ønskede skærpede straffe til stalkingudøvere og derfor hævede strafferammen i forhold til tilholdlovens to år. Efter indførelsen af bestemmelsen ligger straffeniveauet dog fortsat under to års fængsel. Den højeste strafudmåling var ét år og tre måneder, hvor tiltalte tillige blev dømt for trusler. Ud fra retspraksis de første to år, synes den selvstændige kriminalisering af stalking, kun i meget begrænset omfang at gøre en forskel for udsatte, idet udøveren ofte ville være dømt for andre lovovertrædelser, dog formentlig med en lidt lavere straf.

Domstolene kan give udsatte en klar og entydig afgørelse, der er autoritativ i forhold til sagens parter, og den gennemtvinges dermed ved hjælp af myndighederne. Retsfølelsen er dermed til dels sikret for de få ofre, der når hele vejen igennem straffesagskæden og opnår rettens medgivende ord, men begrænsningen og en forhindring af fremtidig lovbrud synes langt fra, at være opnået gennem straf. Spørgsmålet som opstår, er hvilken betydning

legalstrategien, og dermed en nye selvstændige kriminalisering af stalking, med egen bestemmelse og en øget strafferamme, har som virkemiddel for at bekæmpe stalking? Ud fra vores analyse synes loven kun i begrænset omfang at have den ønskede virkning. I klassisk forstand, er straffens formål til dels opnået ved, at alvorlige lovbrud gengældes med straf, og hensynet til retsfølelsen er opnået derigennem for de få udsatte, der får rettens ord (Prieur 2023:68). Ligeledes lykkes domstolene også i en vis grad med at anvende lovgivningen og domfældelsen for stalking, eftersom den ligger væsentligt lavere end den generelle domfældelsesprocent ved straffesager som i 2023 var på 88 procent (Justitsministeriet 2023:3). Dette er med to år i retspraksis forventeligt, da nye love ofte kræver en hvis retspraksis før de når et tilfredsstillende niveau, og anklagemyndigheden har lagt en linje for hvornår og hvilke sager som kan føres til retten. I juni 2024 afsluttede anklagemyndigheden deres anklagefaglige fokusområde på stalking sager, hvilket betyder, at sagerne i de enkelte kredse ikke længere skal sendes til Statsadvokaten, før de berammes til retten. Om det skaber plads og mulighed for, at flere sager der afviger for det hegemoniske billede, på sigt når hele vejen igennem straffesagskæden, eller om det tværtimod hæmmer identifikationen af sager hos politi og anklagemyndighed, må vi vente med at se.

8.2.1. Stalking i samspil med eksisterende retsregler

Lovforarbejdet lægger op til, at § 242 kan bruges sammen med tilholdsloven: "*Det forudsættes, at de to ordninger – afhængigt af omstændighederne – kan bruges parallelt i et forvaltningsretligt og strafferetligt spor, eller uafhængigt af hinanden*" (Folketinget 2021:5). Tilhold skal fortsat kunne beskytte personer, suppleret af stalkingbestemmelserne. Gennemgangen af dommene viser, at denne vekselvirkning med anvendelse følges i praksis, men at det i langt højere grad fremstår som en forskudt proces, hvor et strafferetligt spor først benyttes, såfremt et tilhold ikke var tilstrækkeligt. Tilholdet kan i flere situationer være brugbart til at oplyse udøveren om, at adfærden ikke anses som legitim, og at videre adfærd kan føre til strafferetlige sanktioner. Dette betinger, at udøveren handler som en rationel kalkulerende aktør, der er i stand til at opveje fordele og ulemper, og som derfor vil afholde sig fra at begå lovbrud, såfremt disse ikke kan betale sig. Tilholdet kan derfor være nok i sig selv, hvorfor det ikke er nødvendigt at fortsætte i et strafferetligt spor. Som nævnt udgør

andelen af udøvere, der på baggrund af følelsesbetonet adfærd eller ikke anses som en beregnende aktør, en stor andel af stalking sagerne, hvorfor der ofte er begrænsninger forbundet med tilholdets afskrækkende effekt.

Vi påpeger at anvendelsen af tilhold i stalkingsager, i nogle tilfælde, giver udøveren mulighed for et længerevarende stalkingforløb, hvor udøveren i flere tilfælde, til trods for formaninger og meddelt tilhold, fortsætter sin adfærd, uden at der sanktioneres rettidigt. Dette er til dels på baggrund af, at der ikke er nogle retsvirkninger tilknyttet formaning, men den blot virker som en 'streg i sandet' og dermed ikke kan sanktioneres (jf. 2.3.1.). For det andet fordi indikationskravet kan være svært at opfylde, såfremt adfærden ikke fortsætter inden for en given periode. De lange sagsbehandlingstider med partshøringer medvirker ligeledes til, at udøveren kan få frit lejde. Derfor er det væsentligt, at der ved anvendelsen af tilhold i stalkingsager, sættes hurtigere ind over for lovovertrædelser af denne foranstaltning, og at en inkapacitering af udøveren sker hurtigere, for at sikre at udsatte ikke reviktimiseres. At tilholdsloven og straffeloven ofte anvendes forskudt af hinanden, begrænser dermed muligheden for at politiet blandt andet kan anvende brugen af varetægtsfængsling, samt øger stalkingforløbets længde.

I 2022 og 2023 blev 497 dømt for overtrædelse af tilhold. Dette antyder, at tilhold langt fra afholder alle udøvere fra at begå nye lovbrud, og indikerer at tilhold ikke synes at have den ønskede virkning. Dog er det væsentligt at påpege at det er en lille gruppe, der står for størstedelen af overtrædelser af tilhold, hvorfor det må antages at tilhold kan virke som en foranstaltning mod lovbrud (Mezouri 2023). Beviskravene for at idømme straf for overtrædelse af § 242 er højere end for at udstede tilhold. Dette skyldes retssikkerhedsmæssige hensyn om, at den der skal straffes, skal have mulighed for at indse, at der begås en strafbar handling. En forudgående advarsel anses som en passende afgrænsning af det strafbare område.

I visse sager er der sket frifindelse, netop med henvisning til, at det ikke kan bevises, at den tiltalte handlede med forsæt. I forarbejdet til kriminaliseringen af stalking fremgår det, at strafferetsplejeudvalget lagde vægt på, blandt andet i forbindelse med udformningen af tilholdsloven i 2011, at der er lavere beviskrav for at udstede tilhold end for at idømme straf for overtrædelse af straffelovens § 242 (Retsinformation 2011). Der blev desuden lagt

vægt på, at en ordning med et forudgående tilhold var mere forenelig med det grundlæggende retssikkerhedsmæssige krav om, at den der skal straffes, efter strafbestemmelsens udformning, har haft mulighed for at indse, at der begås en strafbar handling, og at en forudgående advarsel udgjorde en passende afgrænsning af det strafbare område. Derfor var det nødvendigt at bevare denne forudsætning for straf for den pågældende adfærd (Folketinget 2021). Til trods for, at anvendelsen af tilhold i stalkingsager ofte forlænger sagsbehandlingstiderne og skaber mulighed for reviktimisering, giver bestemmelsen også anklagemyndigheden og senere retten en øget mulighed for, at bedømme at adfærden falder inden for kriminalitetskravet.

8.3. Straffens virkning og alternativer hertil

Straffesanktioner anvendes for at afholde personer fra at begå kriminelle handlinger, i frygt for at adfærden vil have konsekvenser. Denne tilgang er baseret på en individualpræventiv tanke om, at individer rationelt opvejer fordele og ulemper ved kriminelle handlinger. Risikoen for at blive opdaget, straffens strenghed og at straffen implementeres hurtigt, spiller en vigtig rolle i denne afvejning. I den eksisterende litteratur blev det beskrevet at mange stalkingudøvere recidiverer (Rosenfeld 2003; Bendlin et al. 2020). I domsudskriftene finder vi, at ni af de dømte tidligere er dømt for overtrædelse af tilhold eller stalking, hvoraf tre af de dømte har begået samme lovovertrædelse kort efter den tidligere dom. Lidt under halvdelen, af de domsafsigelser vi har indsigt i, er dermed ikke en førstegangsforseelse. I tre af sagerne er gentagelsen af overtrædelsen endvidere begået mod samme forurettede, mens der i de resterende seks sager er tale om gentagelsestilfælde, mod nye udsatte. Flere af de dømte havde dermed begået nye lovbrud gentagne gange og de konstituerer et mindretal, men udgør en stor kriminalitetsskade. Dette mindretal beskrives som *De magtfulde få* (Løwenstein 2024:383).

De magtfulde få består blandt andet af en gruppe *kroniske udøvere* som Løwenstein betegner dem. Udøverne havde en længerevarende partnervoldshistorik, generede flere forhold over lang tid samt udøvede længerevarende chikane og stalking (ibid.:394). De magtfulde få optræder i vores gennemgang af retssagerne med stalking og bekræftes af eksperter på området. De magtfulde få, afskrækkes ikke som følge af straf og recidiverer til

ny kriminalitet. Tilstedeværelsen af de magtfulde få kalder, dermed på andre præventive tiltag.

Et andet individualpræventivt formål med straf er inkapacitering. Vi påpeger dog en problematik med inkapaciteringen, idet en fængselsstraf ikke nødvendigvis tager udøveren 'ud af omløb'. Problemet med frihedsberøvelse er, at stalkingen kan fortsætte til trods for at udøveren er inkapaciteret. Som vist i analysen, har de, som idømmes ubetinget fængsel, en gennemsnitlig strafudmåling på 5,4 måneder. Det vil sige, at nogen skal afsone i et åbent fængsel (Kriminalforsorgen n.d.) Dette giver mulighed for, at adfærden for eksempel kan fortsætte via stalking by proxy eller telefonisk. Dette eksemplificeres i én af domsudskrifterne, hvor udøveren kontaktede forurettede telefonisk to gange under afsoning af sin dom. Inkapacitering, som et individualpræventivt virke, har dermed nødvendigvis ikke den ønskede effekt, idet indespærring ikke konsekvent fjerner muligheden for, at udøveren ikke længere kan fortsætte sin uønskede adfærd.

Som beskrevet af Mullen, Pathé og Purcell har inkapacitering eller trussel om fængsel, forskellige indvirkninger afhængig af hvilken type af stalker udøveren er. Fængsling kan virke afskrækkende på kalkulerende stalking typer, men grundet følelsesbetonede handlinger, er de sjældent i stand til rationelt at afveje fordele og ulemper. Et hollandsk studie evaluerede i 2004 indførelsen af The Dutch Anti-Stalking Law. Her viste undersøgelsen, at de hollandske stalkingsager hovedsageligt omhandler eks partnere, hvor adfærden ofte bunder i følelsesbetonede handlinger, og at straf kun havde en lille effekt (Malsch:205).

Som diskuteret har afskrækkelse og inkapacitering ofte ikke den intenderede effekt, hvorfor der foruden inkapaciteringen også bør iværksættes andre forebyggende tiltag, såsom behandling for at forhindre recidiv blandt udøvere. Forskning tyder på at behandling af stalkere synes at have en mere lovende effekt (Dansk Stalking Center 2024:22; Mullen et al. 2009). Ifølge DSCs undersøgelse (2021e) stopper udøveren med at stalke i 59 procent af tilfældene efter behandling, mens 32 procent angiver, at det har mindsket deres adfærd (Dansk Stalking Center 2021e:12).

I behandlingstankegangen er det ikke længere straffens afskrækkende eller generalpræventive virkning, der er i fokus, men straffens resocialiserende effekt, hvilket er rettet mod individuel prævention (Olesen 2013:829). En udfordring ved at involvere

udøvere af stalking i behandling er, at de sjældent er motiveret (Siepelmeyer & Ortiz-Müller 2020:311). Politiet har siden indførelsen af De Specialiserede Teams, haft mulighed for at anvende samtykkeerklæringer, for at henvise udøvere til samtaler og behandling i blandt andet DSC. I 2023 var 30 procent af udøverne, der modtog behandling hos DSC, henvist via politiet (Dansk Stalking Center 2024). Et sådan forebyggende tiltag, synes at skabe mulighed for at flere udøvere modtager behandling, til trods for at behandling fortsat ikke anvendes som alternativer eller supplement til straf.

Arbejdet med de udsattes sårbarheder kan være et afgørende element for at hindre recidiv. Vores gennemgang af de 25 sager viser, at der i størstedelen af sagerne angives sårbarhedsfaktorer hos udøveren, som kan være medvirkende til at stalking finder sted (jf. 7.4.4.). En ud af tre var i kontakt med psykiatrien eller anden psykologisk behandling, som følge af stalkingforløbet. Lidt under halvdelen havde et misbrug af rusmidler, mens halvdelen var uden beskæftigelse. Med udgangspunkt i teorien om social kontrol, der fokuserer på vendepunkter i livet, kan beskæftigelse, behandling og positive fællesskaber resulterer i nye sociale netværk og forpligtelser. Disse påvirker kriminelles værdier, prioriteter og rationelle valg, samtidig med at de udsættes for nye former for social kontrol (Bjørge 2016:30-31).

Det fremgår i lovforarbejdet at domstolene undtagelsesvist kan *“fravige udgangspunktet om, at der skal udmåles en ubetinget fængselsstraf, og i stedet fastsætte en betinget dom, eventuelt med vilkår om behandling”* (Folketinget 2021:5). Stalkingbestemmelsen indeholder dermed allerede muligheden for domstolenes benyttelse af påbud ud over strafferetlige sanktioner. Denne undtagelsesvis strafudmåling ser vi dog ikke anvendt i de 25 gennemgåede sager, på trods af Kriminalforsorgens anbefaling om behandling i flere sager. Vi påpeger derfor, at en behandlingsdom bør benyttes i større omfang, for at forebygge recidiv og hjælpe personer som har begået lovbrud, til at (re)etablere et normalt liv.

I regeringens handleplan for 2023 til 2026 mod partnervold og partnerdrab, har kriminalforsorgen øget muligheden for at tilbyde relevant behandling for voldsadfærd til indsatte, der er dømt for partnervold eller partnerdrab. Det skal desuden indgå i utilrådighedsvurderingen, der foretages ved afgørelse om prøveløsladelse, om den indsatte har deltaget i behandlingen eller ej (Digitalisering og Ligestillingsministeriet 2023). Vi anser at en sådan ordning også bør finde sted på stalkingområdet, også når relationen mellem

forurettede og gerningspersonen ikke er en tidligere nær relation, for dermed at få flere til at deltage i behandling.

Foruden straf og behandling kan andre forebyggelsesstrategier tages i brug, for at fratage gerningspersonernes mulighed for at begå lovbrud. Stalking er en kriminalitetsform der strækker sig over tid, hvorfor der ofte går længere tid fra at udsatte anmelder hændelserne til politiet har beviser der opfylder kriminalitetskravene. Samtidig er der lange sagsbehandlingstider i retsvæsenet, samt hurtig recidiv blandt udøvere, hvilket kalder på foranstaltninger, der sikrer ofrets sikkerhed og fjerner byrden fra forurettede, der risikerer at blive reviktimiseret under og efter sagsbehandlingen. For nuværende er Folketinget ved at behandle lovforslaget om omvendt voldsalarm, der skal beskytte ofre for stalking, når den dømte har afsonet sin straf (Folketinget 2024). Ordningen kan ses som en form for inkapacitering og er en elektronisk fodlænke, der kan påføres en person, som har overtrådt sit tilhold og er dømt for stalking. Personen får dermed et forbud mod at opholde sig i et bestemt område lige som ved udstedelse af opholdsforbud. Ved elektronisk kontrol får politiet dog direkte besked, hvis personen overtræder forbuddet, og kan dermed reagere øjeblikkeligt. Politiets umiddelbare udrykning betyder, at konsekvensen for udøveren er straks, og ikke kun en fremtidig retssag som let kan henkastes som et fremtidsproblem for udøveren (Dullum 2020:7; Folketinget 2024). Da fysisk opsøgende kontakt er den mest anvendte kontaktform hos udøvere (jf. 7.4.2), synes en sådan foranstaltning at være en vigtig forebyggelse for at beskytte udsatte. Norge indførte loven om den omvendte fodlænke i 2013. Siden da er 105 personer blevet idømt straf med fodlænke, hvoraf ingen af de dømte har brudt opholdsforbuddet (Danner s.d.).

Retsoptimismen og troen på at retsregler kan løse problemet, stod klart hos politikerne ved lovens indførelse (jf. 1.) Bestemmelsen skulle forbedre indsatsen, beskytte ofre for stalking samt ikke mindst sende et klart signal om at denne form for adfærd ikke accepteres og dermed danne normative barrierer hos befolkningen. Kriminalisering af stalking, synes i begrænset omfang at leve op til lovens intention, hvor kun få idømmes fældende afgørelse, og de der gør i høj grad recidiverer. Vi peger derfor på, at en strafudmåling bør sigte mod at få udøveren i behandling og/eller aktivering, eventuelt i kombination med en fængselsstraf. Lovforarbejdets ønske om at kunne straffe hårdere, vil ikke øge den individuelle præventive

indsats, hvorfor det ikke bør være et mål i sig selv. Den selvstændige kriminalisering af stalking kan dog sende et signal om kriminalitetens alvorlighed og øge den almenpræventive effekt. Straf synes at være en kurs uden virkning. Alternativer til straf bør derfor være i fokus, for at forhindre fremtidige ofre for stalking.

9. Konklusion

I nærværende speciale har vi undersøgt muligheder og begrænsninger i retliggørelsen af stalking. Vi har gennemgået straffesagskædens forskellige aktørers tilgange samt undersøgt hvordan §242 anvendes i praksis.

Vi kan konkludere, at den selvstændige kriminalisering af stalking med to år i retspraksis i begrænset omfang synes at leve op til lovforslagets formål om bedre beskyttelse af ofre for stalking. Stalkingadfærdens meget differentierede og komplekse form vanskeliggør identifikationen af sagerne gennem hele straffesagskæden og begrænser anvendelsen i praksis. Særligt indikationskravet og objektivitetskravet skaber tvivl for straffesagskædens aktører, hvorfor stalkingsager, og særdeleshed rene stalkingsager, sjældent ender i domfældelse. At 83 procent af de fældende domme er sagskomplekser, betyder ikke nødvendigvis at straffebestemmelsen er utilstrækkelig, men snarere at stalking, i sin kriminalitetsform, ofte involverer andre lovbrud, der selvstændigt er kriminaliseret i straffeloven.

Efter to år er 66 personer blevet dømt for stalking, mens 116 personer er frifundet. I de 24 sager hvori der er faldet fældende dom, er kun 11 dømt for stalking, uden andre straffebestemmelser er anvendt i sammenstød. Heraf er der i syv sager ikke idømt overtrædelser af tilhold i sammenstød med § 242. Vi kan konkludere at stalking bestemmelsen sjældent, i retspraksis, anvendes selvstændigt. En kriminalisering af stalking sikrer således kun, i praksis, at ganske få gerningsmænd, der ellers ikke ville have opnået straf for overtrædelse af tilhold eller andre lovovertrædelser, straffes. Dermed synes loven kun i meget begrænset omfang at gøre en forskel for enkelte udsatte, hvilket er problematisk både for retshåndhævelsen, lovens virkning i praksis, ofrenes retsfølelse og for forebyggelsen af stalkingen. For at § 242 skal have større præventiv effekt, er det væsentligt at

domstolene lykkes med at anvende loven i et bredere omfang end hvad retspraksis viser efter to år, og at befolkningen gøres bekendt med hvad stalking indebærer i et større omfang end hidtil.

Vi kan konkludere, at de sager der anmeldes til politiet, og dermed kommer til politiets kendskab, kun er en lille andel af det samlede estimat for stalkingudsatte. Det skyldes blandt andet, at udsatte i større omfang ikke lykkes med at identificere, at det de udsættes for, kan kategoriseres som stalking, hvorfor de ikke anmelder adfærden. Antallet af anmeldelser er ikke steget de seneste to år, hvilket indikerer at befolkningen endnu ikke har fået øget kendskab til den nye lov, hvilket har afgørende betydning for lovens virkning i praksis, eftersom befolkningen anmelder lovbrud, såfremt de forstår den.

En stor andel af anmeldelserne henlægges af politiet og anklagemyndigheden. Den præcise årsag til henlæggelse fremgår ikke i vores empiri, men i størstedelen af tilfældene sker det på baggrund af at politiet ikke finder grundlag for at indlede eller fortsætte efterforskningen. Formentlig er årsagen manglende bevisførelse, at kriminalitetskravene ikke er opfyldt eller at politiet har anvendt forvaltningsretlige spor, hvor tilhold vurderes at være tilstrækkeligt. Med implementeringen af Det Specialiserede Team, har politiet fået bedre værktøjer til at identificere sagerne. Vi kan konkludere, at der fortsat hos politiet og anklagemyndigheden er faldgruber ved identificering af sagerne, hvilket til dels skyldes at de brede kriminalitetskrav giver plads til fortolkninger, der synes at føre til en bred margin for, hvad der falder inden for lovbestemmelsen. Domsfældelsen på 36 procent viser, at det er svært for domstolen at anvende loven ud fra de kriminalitetskrav, bestemmelsen rummer. Til trods for den lave domfældelsesprocent, er der i de første to år af retspraksis sket en markant stigning i antal fældende domme fra 2022 til 2023, sammenlignet med ikke fældende. Dette vidner om at politi og anklagemyndigheden i et bredere omfang lykkes med at identificere sager, som domstolene kategoriserer som stalking. En sådan udvikling, kan fremtidigt danne forhåbninger og muligheder for at loven i større omfang anvendes, når tidligere domme kan danne præcedens og rettesnor for retssystemet.

I de 25 gennemgåede sager fandt vi, at kriminalitetskravene giver plads til, at både indirekte som direkte kontakt, i retspraksis, beregnes som stalking, ligesom digital, såvel som analog

kontakt, finder sted inden for anvendelsen. Kontakten kan endvidere både rette sig direkte til udsatte selv, men også bestå af indirekte kontakt via handlinger og kontakt til udsattes netværk. Således synes anvendelsen i retspraksis at leve op til lovbestemmelsens definition af, hvad der kan falde inde for karakteren af stalking. Dog kan vi konkludere at domstolene begrænses i deres vurdering af hvilke former for kontakt der kategoriseres som stalking, idet det i høj grad beror på en konkret vurdering af konteksten, hvorfor én form for kontakt i nogle tilfælde anses som legitim, mens den i andre falder inden for kategorisering af stalking.

I de sager, der ender ved domstolene, tegner der sig et ensartede billede hvad angår relationen mellem tiltalte og udsatte. I de gennemgåede sager var relationen mellem sagens parter en tidligere partner i 17 af sagerne. Mens syv af sagerne var mellem naboer, søskende eller bekendte. At kun én forurettede ikke synes at have en tidligere tilknytning til udøveren, tyder på at denne type af stalkingsager sjældent når til retssystemet, hvorfor potentielle gerningsmænd, som lovgiverne ellers havde til hensigt at retsforfølge, ikke straffes.

Begrænsningerne i viden og identifikation af sagerne fra anmeldelsessituationen til domsafsigelsen hos politi, anklagemyndighed og domstol øger risikoen for at bestemte udøvere ikke forhindres, og at udsatte står tilbage med en manglende følelse af beskyttelse, anerkendelse og retssikkerhed. Samtidig giver de mange og brede kriminalitetskrav plads til skøn, der hviler på fortolkninger. En mere konsekvent anvendelse af systematisk gennemgang af sagerne i efterforskningen, samt et retssystem der i alle led begrundes deres skøn og afgørelser ud fra viden og dermed kan legitimere deres tolkninger af stalking adfærd, er afgørende for at undgå faldgruber, der knytter sig til sagerne.

Vi kan konkludere at legalitetsstrategien, ikke har vist sig at sikre ofre for stalking, ved at indføre strafferetlige indgreb over for udøvere. Recidiv blandt dømte for stalking er høj, hvilket vidner om at straf for disse magtfulde få ikke har den ønskede individualpræventive effekt. Til trods for at inkapacitering til dels fjerner muligheden for at begå nye lovbrud, for en given tid, har straffen i en stor del af sagerne ikke en afskrækkende effekt hos den dømte.

Den lave domfældelsesprocent vidner om, at håndhævelsen af loven er vanskelig, og ikke fungerer som et strafferetligt værn mod stalkingudsatte i praksis. Med en retspraksis på blot to år er det svært at konkludere lovens langsigtede virkning. Dog vidner den høje

recidivitet blandt de dømte om, at forebyggelsesstrategier, såsom risikovurderinger, screening, tilbud om behandling til udøvere og beskyttelse af sårbar mål, er nødvendige kriminalpræventive indsatser, inden for politiet og hos eksterne aktører, for at reducere forekomsten af fremtidige kriminelle handlinger og deres skadelige konsekvenser. Ud fra et almenpræventivt perspektiv, kan den i fremtiden medføre moral- og vanedannede ændringer, men det betinger at loven anvendes i retspraksis, og at befolkningen kan se konsekvenserne af handlingerne. Kriminaliseringen af stalking, som problemløser, har sine begrænsninger både når det gælder beskyttelsen af udsatte, men også som middel til at bekæmpe stalking. Den mest effektive måde at forebygge adfærden og forhindre recidiv er ved at skabe en balance mellem juridiske sanktioner og behandlingsinterventioner for udøvere af stalking.

10. Litteraturliste

Andersen, Heine, Brante, Thomas & Korsnes, Olav (1998): *Leksikon i sociologi*. Akademisk Forlag, København

Andenæs, Johannes (1977): Nyere forskning om almenprevensjonen - status og kommentar. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*. Vol. 65 (61–101)

- Besøgt: 05.04.24. [Link](#)

Anklagemyndigheden (2024): *Stalking*. Version 3. juni 2024. Hentet fra vidensdatabasen. anklagemyndigheden.dk

- Besøgt d. 08.04.2024. [Link](#)

Australian Bureau of Statistic (1996): *Women's Safety, Australia*. Commonwealth of Australia

Baumbach, Trine (2024) Vold og drab mv. - de enkelte straffebestemmelser. Trine Baumbach, Linda Kjær Minke & Tine Søberg (red.): *Partnervold og partnerdrab : samfundets blinde vinkel*. Djøf Forlag (1. udgave)

Baumbach, Trine, Minke, Linda Kjær & Søberg, Tine (2024) *Partnervold og partnerdrab : Samfundets blinde vinkel*. 1. udgave. Kbh: Djøf Forlag

Baumbach, Trine & Elholm, Thomas (2021): *Strafferettens almindelige del*. Karnov Group (2. udgave)

Bjørge, T. (2016): Introduction: A Comprehensive Model for Preventing Crime. I: *Preventing Crime. Crime Prevention and Security Management*. London: Palgrave Macmillan.

Bourdieu, Pierre et al. (1999): *The weight of the world – social suffering in contemporary society*. Polity Press, UK

Brady, Patrick Q. & Nobles, Matt R. (2015): The Dark Figure of Stalking: Examining Law Enforcement Response. I: *Journal of Interpersonal Violence*. Vol. 32, no. 20 (3149–3173)

Brinkmann, Svend (2015). Etik i en kvalitativ verden. I: Svend Brinkmann & Lene Tanggaard (red.): *Kvalitative metoder - En grundbog*. Hans Reitzels Forlag (3. udgave)

Brinkmann, Svend & **Kvale**, Steinar (2009): *Interview – Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag (2. udgave)

Brinkmann, Svend & **Kvale**, Steinar (2015): *Interview. Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. Letland: Hans Reitzels Forlag (3. udgave)

Bryman, Alan (2016): *Social Research Methods*. Oxford University Press (5. udgave)

Christie, Nils (1986). The ideal victim. I I. E. (Ed.), *From Crime Policy to Victim Policy*. London: MacMillan Press

Council of Europe (2011): *Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet*

- Besøgt: 14.04.2024. [Link](#)

Cullen, Francis T., **Agnew**, Robert & **Wilcox**, Pamela (2022): *Criminological Theory: Past to Present*. Oxford University Press (7. udgave)

Danner (n.d.): *Viden om den omvendte fodlænke*

- Besøgt: 04.05.2024. [Link](#)

Dansk Stalking Center (n.d.) *Dansk stalking center*. Hentet fra danskstalkingcenter.dk

- Besøgt: 04.05.2024. [Link](#)

Dansk Stalking Center (2021): *Det ved vi om udøvere af stalking*. Oxford Research. København

- Besøgt: 06.05.2024. [Link](#)

Dansk Stalking Center (2022a): *Når der er tale om stalking - en håndbog til fagpersoner*. København Dansk Stalking Center (2. udgave, 1 oplag)

Dansk Stalking Center (2022b): *Traumereaktioner hos stalkingudsatte*. Dansk Stalking Center og Videnscenter for Psykotraumatologi, Institut for Psykologi Syddansk Universitet

- Besøgt: 16.05.2024. [Link](#)

Dansk Stalking Center (2023): *Årsberetning 2022*

- Besøgt: 20.04.2024. [Link](#)

Dansk stalking center (2024): *Årsberetning 2023*

- Besøgt: 20.04.2024. [Link](#)

de Vaus, David (2001): *Research Design in Social Research*. Sage Publications Ltd

Digitalisering og ligestillingsministeriet (2023): *Regeringens handleplan for 2023-2026 mod partnervold og partnerdrab*. København

Dullum, J. (2020): «Omvendt voldsalarm» *En evaluering av kontaktforbud med elektronisk kontroll (straffeloven § 57) i saker om vold i nære relasjoner*. Velferdsforskningsinstituttet NOVA OsloMet – storbyuniversitetet

Finch, E (2001): *The Criminalisation of Stalking: constructing the problem and evaluating the solution*. Cavendish Publishing Limited

Fissel, E. R., **Reyns**, B. W. & **Fisher**, B. S. (2020). Stalking and Cyberstalking Victimization Research: Taking Stock of Key Conceptual, Definitional, Prevalence, and Theoretical Issues. **Chan**, H. C. & **Sheridan**, L. (eds.): *Psycho-Criminological Approaches to Stalking Behavior: An International Perspective*. John Wiley & Sons, Incorporated (1. udgave)

Folketinget (2021): *Forslag til Lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning (Styrket indsat mod stalking)*

- Besøgt: 07.04.2024. [Link](#)

Folketinget (2024): *B 78 Forslag til folketingsbeslutning om forsøgsordning med omvendt fodlænke, som skal beskytte ofre for partnervold og stalking*. Hentet fra folketinget.dk

- Besøgt: 23.05.2024 [Link](#)

Hills, Adelma M. & Taplin, Jacqueline L. (1998): Anticipated responses to stalking: Effect of threat and target-stalker relationship. I: *Psychiatry, Psychology and Law*. Vol. 5, no. 1 (139-146)

Johansen, K., Tjørnhøj-Thomsen, T. & Helweg-Larsen, K. (2013): *Stalking i Danmark- En kortlægning af erfaringer, konsekvenser og støttebehov*. Statens Institut for Folkesundhed. København K. Syddansk Universitet.

Johansen, L. V., Adrian, L., Asmussen, I. H., & Holmberg, L. (2022). The power of professional ideals: Understanding and handling victims' emotions in criminal cases. I: *International Review of Victimology*. Vol. 29 (236-258)

Justitsministeriet (2016a): *Stop Stalking - En styrket indsats mod stalking, forfølgelse og chikane*. Justitsministeriet og Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling (1. udgave)

Justitsministeriet (2016b): *Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Personundersøgelser ved Kriminalforsorgen. CIR1H nr 10501 af 27/01/2016*. Hentet fra retsinformation.dk

- Besøgt: 16.06.2024. [Link](#)

Justitsministeriet (2018): *Omfanget og karakteren af stalking. En befolkningsundersøgelse 2017/18*

Justitsministeriet (2020): *Aftale om politiets og anklagemyndighedens økonomi 2021-2023*

- Besøgt: 16.05.2024. [Link](#)

Justitsministeriet (2021a): *Bedre hjælp til ofre for stalking*. Hentet fra justitsministeriet.dk

- Besøgt: 20.04.2024. [Link](#)

Justitsministeriet (2021b): *Enigt Folketing vedtager ny selvstændig stalkingbestemmelse i straffeloven*

- Besøgt: 06.04.2024. [Link](#)

Justitsministeriet (2021c): *Høring over Forslag til lov om ændring af straffeloven, retsplejeloven og tilholdsloven*

- Besøgt: 20.04.2024. [Link](#)

Justitsministeriet (2022a): *Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Tilhold, opholdsforbud og bortvisning. CIR1H nr 10455 af 01/01/2022*. Hentet fra retsinformation.dk

- Besøgt: 22.04.2024 [Link](#)

Justitsministeriet (2022b): *Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Stalking. CIR1H nr. 9017 af 01/01/2022 (Historisk)*. Hentet fra retsinformation.dk

Justitsministeriet (2023): *Besvarelse af spørgsmål nr. 105 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg*. Hentet fra folkettinget.dk

- Besøgt: 22.04.2024. [Link](#)

Kapley, David J. & Cooke, John R. (2007): Trends in Antistalking Legislation. Debra A. Pinals (red.): *Stalking: Psychiatric Perspectives and Practical Approaches*. Oxford University Press

Karlsson, I., Andersen, M., Bjerre, S., & Johansen, K. (2021). *Viden om vold i nære relationer. En kortlægning af litteratur fra 1984 til 2020 i Danmark*. København V: Lev Uden Vold

Kriminalforsorgen (n.d.): *Afsoning af fængselsdom*. Hentet fra kriminalforsorgen.dk

- Besøgt: 10.04.2024. [Link](#)

Kristiansen, Bettina L. & Dalberg-Larsen, Jørgen (2022): *Lovene og livet - En retssociologisk grundbog*. Djøf Forlag (7. udgave)

Langsted, Lars B. (2015): *Waaben - Strafferettens almindelige del: Ansvarslæren*. Karnov Group (6. udgave)

Larsen, Lise Linn (2010): *Stalking - om chikane, forfølgelser og trusler*. Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck (1. udgave)

Loseke, Donileen R. (2001): Lived realities and formula stories of "battered women". J. F. Gubrium & J. A. Holstein: *Institutional selves: Troubled identities in a postmodern world*. New York: Oxford University Press

Lovdata (2009): *Lov om straff (straffeloven) Annen del. De straffbare handlingene, kapittel 24. Vern av den personlige frihet og fred*. Hentet fra lovdata.no

- Besøgt: 17.05.2025. [Link](#)

Lowney, K.S. and **Best**, J. (1995): Stalking Strangers and Lovers: Changing Media Typifications of a New Crime Problem. I: *Images of Issues: Typifying Contemporary Social Problems*. Vol. 2 (33-57)

Løwenstein, Kristian M. (2024): Partnervold set med politiets analytiske briller. Trine Baumbach, Linda Kjær Minke & Tine Søberg (red.) *Partnervold og partnerdrab : Samfundets blinde vinkel*. Djøf Forlag (1. udgave)

Malsch, Marijke (2007): Stalking: Do Criminalization and Punishment Help?. I: *Punishment & Society*. Vol. 9, no. 2 (201-209)

Markman M., **Rimmen**, J. & **Søberg**, T. (2024): Politiets arbejde med psykiskvold-ufordringer og handlemuligheder. Baumbach T., Minke L. K. & Søberg T. (red.): *Partnervold og partnerdrab : samfundets blinde vinkel*. Djøf Forlag (1. udgave)

Meloy, J. R. (1998): *The psychology of stalking: Clinical and forensic perspectives*. Academic Press.

Mezouri, M. (2023). *Antallet af brud på tilhold er på himmelflugt – "opsigtsvækkende", mener kriminolog*. Hentet fra TV2.dk

- Besøgt: 24.06.2024. [Link](#)

Mullen, Paul E., **Pathé** M. & **Purcell**, R. (2001): The Management of Stalkers. I: *Advances in Psychiatric Treatment : The Royal College of Psychiatrists' Journal of Continuing Professional Development*. Vol. 7, no. 5 (335-42)

Miller, Laurence (2012): Stalking: Patterns, Motives, and Intervention Strategies. I: *Aggression and Violent Behavior*. Vol. 17, no. 6 (495–506)

Mossing, Julianne Bråtan (2021): *Loven skulle ramme personer som «stalker» – etter fem år er nesten ingen tatt*. Hentet fra NRK.dk

- Besøgt: 24.06.2024. [Link](#)

Mullen, Paul E., **Purcell**, Michele & **Pathé**, Rosemary (2009): *Stalkers and Their Victims*. Cambridge University Press (2. udgave).

Mølbak, Mie & **Jørgensen**, Caroline Skovgård (2021): *Psykisk vold inden for lovens rammer - muligheder og begrænsninger i retsliggørelsen af psykisk vold*. Aalborg Universitet

Møller, Kim (2018): *Dokumentanalyse - muligheder og begrænsninger i arkivet information*. Jacobsen, Michael Hviid (red.) *Metoder i kriminologi, - Kilder, teknikker og tematikker*. ibogsudgave. forfatterne og Hans Reitzels Forlag, København 2018

Nymo, Kirsti (2013): *Straffens begrunnelser i rettssamfunnet - Mellom samfunnsplikt og personlig frihet*

Olesen, Annette (2013): *Kriminalitet og straf*. O. Hammerslev, & M. M. (red.): *Retssociologi*. København: Hans Reitzels Forlag

Pedersen, Anne-Julie Boesen (2018). *Kvantitative kriminalitetsdata om kildemateriale og læsning af oplysninger om kriminalitet*. Michael Hviid Jacobsen (red.) *Metoder i kriminologi, - Kilder, teknikker og tematikker*. ibogsudgave. forfatterne og Hans Reitzels Forlag, København

Prieur, Annick (2023): *Rettens begrænsede muligheder som problemløser*. I: *Social Kritik*. No. 168 (64-69)

Retsinformation (2011): *Forslag til Lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning*. 2011/1 LSF 10. Hentet fra retsinformation.dk

- Besøgt: 07.04.2024. [Link](#)

Retsinformation (2024a): *Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Stalking*. CIR1H nr 9385 af 03/06/2024 Hentet fra retsinformation.dk

- Besøgt: 08.05.2024 [Link](#)

Retsinformation (2024b): *Bekendtgørelse af straffeloven*. Straffeloven, LBK nr. 434 af 25.04.2024. Hentet fra retsinformation.dk

- Besøgt: 02.06.2024. [Link](#)

Rigspolitiet (2020): *Kriminalitetsramte borgeres tilfredshed med politiet*. Politifagligtudviklingscenter og koncernudvikling. Hentet fra politi.dk

- Besøgt: 16.05.2024. [Link](#)

Rosenfeld, Barry (2003): Recidivism in Stalking and Obsessional Harassment. I: *Law and Human Behavior*. Vol. 27, no. 3 (251-265)

Scott, Adrian J., **Nixon**, Keri & **Sheridan**, Lorraine (2013): The Influence of Prior Relationship on Perceptions of Stalking: A Comparison of Laypersons, Nonspecialist Police Officers, and Specialist Police Officers. I: *Criminal Justice and Behavior*. Vol. 40, no. 12 (1434-1448)

Siepmeyer, O. & **Ortiz-Müller**, W. (2020). Stop Stalking - But How? Chan, H. C. O. & Sheridan, L.,: *Psycho-Criminological Approaches to Stalking Behavior - An International Perspective*. New Jersey: John Wiley & Sons Ltd. (310-329)

Skjørten, Kristin (1994). Problemer ved bruk av legalstrategi mot vold og seksuelle overgrep i familien. I: *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* (280-294)

SocialRespons (2023) *Er det stalking?* Et oplysningsprojekt målrettet civilbefolkningen og fagpersoner. Evalueringsrapport udarbejdet for Dansk Stalking Center

Spitzberg, Brian H. & **Cupach**, William R. (2007): The state of the art of stalking: Taking stock of the emerging literature. I: *Agression and Violent Behavior*. Vol. 12 (64-86)

Sydsjælland og Lolland-Falsters Politi (2022): *Sydsjælland og Lolland-Falsters årsberetning 2021 og samarbejdsplan 2022*. Hentet fra politi.dk

- Besøgt: 03.04.2024. [Link](#)

Szulevicz, Thomas (2020): Deltagerobservation. Svend Brinkmann & Lene Tanggaard (red.): *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag (3. udgave, 1. oplag)

Søberg, Tine & **Rimmen**, Jesper (2024): Politiet og Partnervolden - Fire vægge og blinde vinkler. Trine Baumbach, Linda Kjær Minke & Tine Søberg (red.): *Partnervold og partnerdrab : samfundets blinde vinkel*. Djøf Forlag (1. udgave)

Taylor-Dunn, Holly, **Bowen**, Erica & Gilchrist, Elizabeth A. (2018): Reporting Harassment and Stalking to the Police: A Qualitative Study of Victims' Experiences. I: *Journal of Interpersonal Violence*. Vol. 36, no. 11-12 (5965-5992)

Weih, N., **Johansen**, K. B., & **Oldrup**, H. (2019). *Risikovurdering af vold i nære relationer - Et inspirationshæfte til fagpersoner*. Frederiksberg: Lev Uden Vold

Weller, M., **Hope**, L., & **Sheridan**, L. (2013). Police and public perceptions of stalking: The role of prior victim-offender relationship. I: *Journal of Interpersonal Violence*. Vol. 28, no. 2 (320-339)

Åkerström, Malin & **Wästerfors**, David (2018): "Kvalitative interviews – praktiske råd og analytiske muligheder". Michael Hviid Jacobsen (red.) *Metoder i kriminologi*. Hans Reitzels Forlag (1. udgave)